

ZA "VREME" GOVORE: IVAN SIMIČ I IVAN IKIĆ

BiH 4 KM; Hrvatska 19 KN; Makedonija 150 DEN; Crna Gora 2.00 EUR; Slovenija 2.80 EUR; Austria, Greece 3.00 EUR; Germany 3.50 EUR; Switzerland 6.00 CHF

cena 200 DIN

01164

9 770353 802002

VREME

broj 1235

4. septembar 2014.

ARAPSKA
BRAĆA I
SRPSKA
POSŁA

AKCIJA

NEDELJNIKA **VREME** I IZDAVAČKE KUĆE **Laguna**

**Knjige za
299 dinara!**

U SVIM KNJIŽARAMA „DELFI“ U SRBIJI

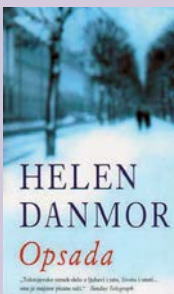
Ponesite ovaj primerak „Vremena“ u neku od knjižara „Delfi“ i kupite jedan od dvadeset naslova sa ovog spiska po specijalnoj ceni od 299 dinara.

Akcija traje od 8. avgusta do 8. septembra 2014.

Filip Sington
**AJINŠTAJNOVA
DEVOJKA**

Istorijski triler koji se odigrava u Nemačkoj, Švajcarskoj i Srbiji tridesetih godina XX veka, inspirisan prepiskom između Alberta Ajnštajna i Mileve Marić, njihovom vezom i brakom

Helen Danmor
OPSADA

Roman o ljubavi i životu u gradu osuđenom na smrt - u Lenjingradu tokom hiljadu dana nemačke opsade u Drugom svetskom ratu. Dva para ljubavnika pokušavaju da prežive i da uprkos gladi, zimi, patnji, stradanju i neprijatelju sačuvaju nadu

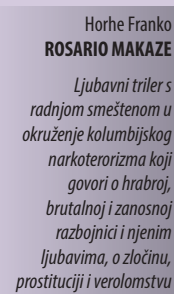
Ben Okri
ZVEZDANA KNJIGA

Od nigerijskog pisca, dobitnika Bukerove nagrade, epski roman o ljubavi princa i jedne devojke u mitskoj bajkovitoj zemlji u kojoj su najviše vrednosti mir, umetnost i obredi uvođenja u tajne plemena, ali nad kojom se nadvijaju zlokobne senke

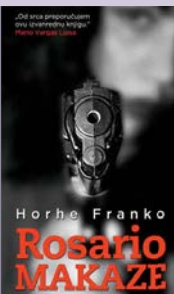
Daina Čavijano
**OSTRVO VEČNIH
LJUBAVI**

Najprevođeniji kubanski roman svih vremena, porodična i istorijska saga, čudesna mešavina mistike, fikcije i stvarnosti, zanosna panorama istorije Kube i njene sinkretične kulture

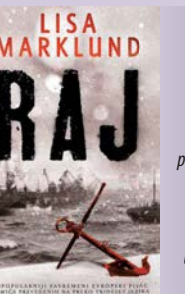
Horhe Franko
ROSARIO MAKAZE

Ljubavni triler s radnjom smeštenom u okruženje kolumbijskog narkoterorizma koji govori o hrabroj, brutalnoj i zanosnoj razbojnici i njenim ljubavima, o zločinu, prostituciji i verolomstvu

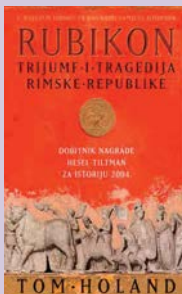
Lisa Marklund
RAJ

Najbolji krimić popularne švedske spisateljice. Junakinja romana, novinarka Anika Bengtson, u potrazi za istinom i pravdom ulazi u vrtlog kriminalnih bandi, lažnih fondacija i skandinavske jugomafije

Nelson de Mil
SUTON

Vrhunski triler od majstora žanra, inspirisan misterijom pada putničkog aviona TVA 800 koji je 1996. eksplodirao iznad Long Ajlanda. Da li je uzrok pada bio kvar ili teroristički napad?

Tom Holand
RUBIKON

Izvršna knjiga o istoriji Starog Rima i poslednjem veku Rimske republike, koja objašnjava zbog čega je Rim postao najveća svetska velesila, zašto je trajao toliko dugo i šta su bili uzroci njegove konačne propasti

Verner Birman
LETO TRIDESET DEVETE

Uzbudljiv prikaz jedne sudbonosne godine i sveta na ivici katastrofe svetskog rata u koji će se uskoro sunovratiti. Istorijska reportaža o dramatičnom trenutku evropske istorije u kojoj se mešaju velika politika i lične sudbine

Greg Berent i Liz Tućilo
NJEMU JEDNOSTAVNO NIJE DOVOLJNO STALO

Zasnovan na popularnoj epizodi serije "Seks i grad", bestseler koji upućuje pametne žene kako da prepoznaju da li se nekom muškarcu jednostavno ne sviđaju dovoljno, da ne bi više gubile vreme smišljajući izgovore za vezu koja je u čorsokaku

Spisak knjižara u kojima ovaj popust važi:

Delfi knjižare d.o.o. "Kod Vuka" (Bulevar kralja Aleksandra 92, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "SKC" (Kralja Milana 48, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Terazije" (Terazije 38, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Zemun" (Glavna br. 20, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna" (Makedonska 12, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Kragujevac" (Kralja Petra I 12, Kragujevac)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Niš" (Voždova 4, Niš)
Delfi knjižare d.o.o. "Super Vero" (Milutina Milankovića 86a, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Kalča" (TC Kalča, Iamela E, lokal 11, Niš)
Delfi knjižare d.o.o. "Kod sata" (Kneza Miloša 33, Valjevo)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Čačak" (Gradsko šetalište bb, Čačak)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Novi Sad" (Kralja Aleksandra 3, Novi Sad)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna" (Omladinska 16/1, Kraljevo)

Delfi knjižare d.o.o. "Pančevo" (Miloša Obrenovića 12, Pančevo)
Delfi knjižare d.o.o. "Rodić" (TC Rodić, Sremska Mitrovica)
Delfi knjižare d.o.o. "Zira" (Ruzveltova 33, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "KNEZ" (Knez Mihailova 40, Beograd)
MNV Vemex d.o.o. "Bulevar" (Bulevar kralja Aleksandra 146, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Immo" (Gandijeva 21, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Subotica" (Korzo 8, Subotica)
Laguna Klub Čitalaca (Resavska 33, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Miljakovac" (Vareška 4, Miljakovac)
Delfi knjižare d.o.o. "Banovo Brdo" (Požeška 118 a, Banovo Brdo)
Delfi knjižare d.o.o. "27. mart" (Stanoja Glavaša 1, Beograd)
Knjižara Delfi NS (Big Shopping Center, Sentandrejski put 11, Novi Sad)
Knjižara Delfi Požarevac (Stari korzo 2, Požarevac)

izdavač

NP "VREME" d.o.o.
Trg Republike 5, Beograd

direktor

Stevan Ristić

pomoćnik direktora

Vojislav Milošević

finansijski direktor

Daniela Vesić

glavni urednik

Dragoljub Žarković

odgovorni urednik

Filip Švarm

pomoćnici glavnog urednika

Jovana Gligorićević, Momir Turudić

sekretarijat

Ana Aleksić, Mirjana Kalezić

redakcija

Aleksandar Anđić (foto),
Muharem Bazdulj, Dimitrije Boarov,
Slobodan Bubnjević, Sonja Čirić,
Zora Drčelić, Slobodan Georgijev,
Nebojša Grujić (kultura),
Andrej Ivanji (svet),
Jelena Jorgačević, Tatjana Jovanović,
Jasmina Lazić, Zoran Majdin,
Radmilo Marković, Saša Marković,
Ivana Milanović Hrašovec,
Milovan Milenković, Milan Milošević,
Tamara Nikčević, Teofil Pančić,
Saša Rakezić, Mirko Rudić,
Tamara Skrozza, Zoran Stanojević,
Tatjana Tagirov, Dragan Todorović,
Tanja Topić, Biljana Vasić, Miloš Vasić,
Marija Vidić, Ljubomir Živkov

dokumentacija

Dragoslav Grujić (arhiva)
Jelena Mrđa (foto)

tehnička redakcija

Ivan Hrašovec (ur.), Tanja Stanković,
Vladimir Stankovski, Slobodan Tasić,

lektori: Katarina Pantić,

Živana Rašković, Ivana Smolović;

korektori: Nikola Dragomirović,

Marko Tasić, Stanica Milošević

internet izdanje

www.vreme.com

Marjana Hrašovec

prodaja i pretplata

Nikola Čulafić, Milan Radović

računovodstvo

Slavica Spasojević

marketing

Aleksandar Aleksić (direktor)

e-mail: redakcija@vreme.com

telefon redakcije: 011/3234-774

telefaks: 011/3238-662

štampa

Rotografika, Subotica

ISSN 0353-8028

COBISS.SR-ID 16907266

04 **Zoom:** Tajna Vučićeve torbe

06 **Previranja i sukobi u arapskom svetu:**

Malo ubistvo među prijateljima

12 **Lični stav:** Goran Svilanović

14 **Telekomunikacije:**

Ima li besplatnog rominga

18 **Politički život:**

Tabloidni rialiti u režiji Vlade

22 **Portret savremenika:** Boris Tadić

26 **Intervju:** Ivan Simić

28 **Užičani, dan posle:** Slatko bez vode

29 **In memoriam:** Mirko Tepavac (1922–2014)

30 **Međunarodni sajam šljiva u Osečini:**

Mokro i suvo

33 **Nuspojave:** Rasipnici i šibicari

35 **Lisica i ždral:** Nova školska godina

KULTURA

36 **Godišnjice:** Vek i po Branislava Nušića

40 **Film:** „Love Hunter“

42 **Izložbe:** Kako promišljati turbo-folk

44 **Strip:**

eBay aukcija stripa „Action Comics no.1“

46 **Intervju:** Ivan Ikić

49 **TV Manijak:** Notorni notari

SVET

50 **Evropska unija:**

Dogovor o ključnim funkcijama

54 **Od virusa do epidemije ebola:**

Bolest u koju Afrikanci ne veruju

MOZAIK

56 **Kultura sećanja:** Wolfgang Leonhard

62 **Vreme uživanja:** Cvajta

Živimo u državi u kojoj se svakodnevno stvarni interes javnosti da zna – vešto eskivira, zabašuruje, odlaže, nalaze se silna opravdanja zašto nešto ne može da bude

PIŠE: ZORA DRČELIĆ

I poreklom i životnom sudbinom Nušić je paradigmatičan pisac Balkana. Ceo svoj život on je živio unutar granica jednog sveta,

svog sveta, sveta koji bismo mogli nazvati balkanskim

PIŠE: MUHAREM BAZDULJ

Neki Afrikanci veruju da je virus ebola izmišljotina koja služi za politička potkusurivanja ili da se prikriva trgovina organima, drugi da je bolest izazvao beli čovek koji je ponovo crnce koristio kao pokusne zamorce, dok treći, pak, ebolu vezuju za „džudžu“, crnu magiju

PIŠE: ZORAN ČIRJAKOVIĆ

Tajna Vučićeve torbe: Šta je osim aktuelnog broja "Vremena" premijer poneo u Berlin

Premijer je kandidovao nekoliko projekata na Berlinskoj konferenciji. Ne mogu da kažem da mu predlozi nisu multikulti i u funkciji razvoja regiona, ništa sebično, usko srpsko kao onomad izgradnja graničnih karaula na liniji Karlobag, beše li Ogulin, Virovitica

REGIONALNA POLITIKA:

MANI KARTU, MAKETA NAM TREBA

Nije Aleksandar Vučić gospodin političar, gospodin, kako je sam za sebe rekao, pa da na belosvetska putovanja krene bez torbe. Uvek je vuče uz sebe. Unutra, pored četkice za zube, rezervnih čarapa i gaća, šahovske table sa sve figura-ma, vadičepa za vino, najnovijeg primerka "Vremena", ima uvek i neki mađioničarski trik.

U Berlinu je za uskim i visokim koktel stolom, veličine taman za tacnu žu-žua, izvukao iz te čarobne torbe neki papir, kartu, format A6, ima slika o tome, da ne bude da ja izmišljam, i razgrnuo je pred Angelom Merkel. Ona je malo gledala kao "tele u šarena vrata" dok joj je on tom kartom mahao pred nosom i nije bila sigurna da li je u pitanju she-matski prikaz desanta na Drvar, ali je shvatila da je to nešto regionalno.

"Konjičev skok?", pitala je.

"Jok, to ja skačem", rekao je naš premijer.

Kandidovao je na Berlinskoj konferenciji o Zapadnom Balkanu tri projekta, a posle nam je rekao da misli da će jedan, a možda i dva sigurno proći. Očekuje se da maketa sva tri projekta bude uskoro izložena, ali onaj modelar iz Ujedinjenih Arapskih Emirata još čeka tlocrt kroz balkanske vu-kojebine i pita da li će njegove makete s istom pažnjom kao "Beograd na vodi" biti pod policijskim obezbeđenjem.

Čovek je umislio da je naslikao Mona Lizu i sad se ne zadovoljava malim. Ne Sinišom, nego generalno. Traži da nove mape i makete budu izložene u centru grada, da ih čuva policija u marici, inače neće da radi.

Šta je Vučić kandidovao? Ne mogu da kažem da mu predlozi nisu, nekako, seksi, sve *multikulti* i u funkciji razvoja regiona, ništa sebično, usko srpsko, lokalno i nedefinisano kao onomad izgradnja graničnih karaula na liniji Karlobag, beše li Ogulin, Virovitica.

Tri su projekta u pitanju: revitalizacija pruge Beograd-Bar, sa odvojkom za Tiranu, obnova pruge do Sarajeva i iz-

gradnja auto-puta od Niša do Prištine, a ovo poslednje su u televizijskoj anketi vašeg prava da znate što manje posebno podržali građani Merdara, njih oko dvesta, ne u anketi nego ukupno, koji odnekud veruju da će im to unaprediti kvalitet života: mora da u Prištini ima neki jeftin šoping.

LIDERI U REGIONU:

EVROPSKA, RUSKA I ARAPSKA BRAĆA

Skup u Berlinu pašće u zaborav jednako brzo kao i prašina po Vučićevoj karti. Neko, iole razuman, pitaće, što nismo već godinama povukli 800 miliona dolara ruskog kredita za obnovu industrijskih koloseka od Pančeva do Beograda, zašto trideset godina ne završavamo Koridor 10 i, na kraju, neko baš zlurad, pitaće – šta će Srbi u Sarajevu, kad ih, po preliminarnim rezultatima popisa stanovništva – koji nikako da postanu zvanični – ima jedva oko četiri odsto. Na čevape?!

Ali, sprdnju na stranu. Istakli smo se ambicijom da bude-mo regionalni lideri i Vučiću u tom smislu, u smislu ambicija, nemam šta da zamerim. Evropa se komeša u jeku ukrajinske krize i Balkan, kao južna bojišnica dugoročnog razdvajanja Rusije od ostatka Evrope, NATO pakta u prevodu, svi-ma postaje važan.

U tom svetlu dobili smo, kao poklon od Putina, kako mediji saopštavaju, i akumulatora za ona dva "miga-29" pa su u ponedeljak ceo dan nadletali centar Beograda, a mi-nistar odbrane je išao svečano da "otvori" akumulatora u danu kada je Vučić potvrdio da Rusiji nećemo uvoditi nika-kve sankcije. Čija struja, mislim akumulatori, njegova i pravi-la, pa bi učinak srpskih sankcija Rusiji bio jednak duvanju u sveću koja već treperi u mraku.

Neće Vučić, i to mi se kod njega dopada, da ispadne sme-šan i plaši mečku rešetom. Nekako drži do sebe, ali mi se, s druge strane, čini da ne drži do nas. Dugoročno potcenjiva-nje narodne inteligencije ne vodi na dobro. Medijima je već ovladao i svi nam, gotovo unisono, saopštavaju da smo u

foto: FoNet

Berlinu od Nemaca "dobili" 140 miliona evra, aman ne kažu da je reč o kreditu i koliko će da nas košta taj poklon.

Posebno je nervozan kada mu se pomenu arapski prijatelji, o čemu, tim prijateljima i njihovim međusobnim odnosima i odnosima sa ostatkom sveta, pišemo u tekstu koji sledi. Kao da sluti da je to onaj kamičak u cipeli koja će ga žuljati u istorijskom preispitivanju njegove uloge u srpskoj politici. Mnogo je tu burazera, kumova i drugih povezanih lica da bi Vučić za sve njih garantovao svojim obrazom.

Preispitivanje njegove uloge u trećoj fazi srpske tranzicije biće u duhu one izreke da "psi laju, a karavani prolaze".

KOALICIONI PARTNER:

KAKAV FRONT, ŠIROK FRONT!

Da li ste se uželeli Đorđa Vukadinovića? Od kad je strpan u isti koš s "Vremenom" i kad je postao naš "koalicioni partner" ne mogu da odolim a da ga ne citiram, pa i onda kad se u potpunosti ne slažem s njim. Citat iz "Politike" od utorka:

"...teško da će se Vučićeva Srbija naći u priželjkivanoj ulozi onog 'umiljatog' jagnjeta koje 'dve majke sisa'. Niti je Vučić tako umiljat, niti su oni ovce. Naprotiv, mnogo je realnije da ćemo biti više-manje zasluženo odbačeni i prezreni od obe, tačnije, od sve tri strane.

Jer, ako jedna Nemačka ne može, ili bar veoma teško uspeva da se pozicionira kao pomirateljski faktor i 'most' između Istoka i Zapada, zamislite samo kolike li su tek šanse ove i ovakve Srbije da odigra takvu ulogu. Iako, naravno,

nikome nije zabranjeno da maštari i na taj način u sopstvenim medijima predstavlja svoju spoljnopolitičku poziciju.

To vam je, otprilike, kao kada bi pingpong loptica ili prosjak koji ide od stola do stola umišljali da su 'integrativni faktor' i 'medijator' u društvenoj komunikaciji. Preterujem? Možda. Ali svakako mnogo manje od onih novinarskih i analitičkih mučenika koji su Vučićevo nes(p)retno glavinjanje između Putina i Merkelove (vija Kirbi) pokušavali predstaviti kao 'posredništvo' ('Vučić miri Angelu i Putina'), a Srbiju kao faktor koji će maltene sprečiti izbijanje trećeg svetskog rata.

Politički naslednici onih koji su sa glogovim kocem jurili da razvale Titov grob, sada farsično i karikaturno imitiraju titoističku spoljnu politiku. Nezvanično namiguju Rusima, zvanično proklamuju neutralnost, a faktički su na strani onih koji Rusiju napadaju i pokušavaju da je izoluju.

Zato više nego otužno i licemerno deluje režimska mantra kako mi 'ostajemo na evropskom putu', ali da 'nećemo da uvodimo sankcije Rusiji'. Ali ćemo, s druge strane, poštovati briselski 'ed-memoar', u kojem se Rusija tretira kao agresor i optužuje za 'nezakonitu aneksiju Krima', kao i namernu destabilizaciju susedne suverene države. Ona Rusija koja je, inače, naš provereni prijatelj i sa kojim ova vlada, kako Vučić i Dačić vole da se hvale, gaji najbolje i najiskrenije moguće odnose ('možda najbolje u čitavoj istoriji'). Iako, istovremeno, 'principijelno' priznajemo teritorijalni integritet Ukrajine ('sa Krimom'). Dok na sopstvenom teritorijalnom integritetu ('sa Kosovom') insistiramo mnogo, mnogo manje..." ¶

MALO UBISTVO PRIJATELJIMA

SUSEDI, PARTNERI, PROTIVNICI: Saudijski kralj Abdulah; generalni sekretar Saveta za saradnju zemalja zaliva Abdul Latif al Zajani i Ministar inostranih poslova UAE Abdulah bin Zajed al Nahjan; katarski emir Hamad bin Kalifa al Tani

foto: Reuters

MEĐU

Irak, Sirija i Libija propadaju u anarhiji i ratu. Oko njih se lome koplja bogatih arapskih monarhija. Na jednoj strani je najistaknutiji predstavnik Katar, koga podržava Erdoganova Turska, zajedno čvrsto drže stranu progonjenom Muslimanskom bratstvu u Egiptu. Na drugoj strani su Saudijska Arabija i Ujedinjeni Arapski Emirati. Pri tom nisu sporni drugačiji pogledi na religiju, baš kao ni način vladanja. Reč je o borbi za moć i uticaj, koja daleko prevazilazi region Bliskog istoka

“S vašta se dešava, zaustavljaju automobile, otimaju ljude, pljačkaju. Svakakve grupe, Arapi, Berberi, vojska, bande, više se ne zna ko je ko,” kaže u razgovoru za “Vreme” naša sugrađanka koja je sada u Libiji, a koja je želela da ostane anonimna. “Pre nekoliko dana su neki ljudi uleteli u operacionu salu, pucali su iz automata, ali samo u plafon. Kada nas zaustave na putu, kažemo da nas politika ne zanima i da radimo ovde, pa nas puste da prođemo.”

Libijski ambasador u UN Ibrahim Dabashi upozorio je da toj zemlji preti “pravi građanski rat”, ali je njegovo dramatično »

ZVEZDA NA PRODAJU: Šeik Mohamed na Marakani

Foto: FoNet

Ujedinjeni Arapski Emirati u Srbiji

Arapska braća i srpska posla

Prema pisanju beogradske “Politike”, glavna karika za poslovanje UAE u Srbiji je Mohamed Dahlan, lični savetnik “našeg” šeika, prestolonaslednika Abu Dabija Mohameda bin Zajeda al Nahjana. Dahlana je zbog učvršćivanja miroljubive saradnje i prijateljskih odnosa dve zemlje u proleće 2013. godine predsednik Tomislav Nikolić odlikovao Ordenom srpske zastave drugog stepena. Ovaj Palestinac je imao burnu prošlost: od učešća u ustanku protiv Izraela, preko mesta savetnika za bezbednost Jasara Arafata, do organizovanja i naoružavanja paravojnih jedinica za borbu Fataha palestinskog predsednika Mahmuda Abasa protiv Hamasa. Osumnjičen je za finansijske malverzacije, čak i da je umešan u ubistvo Arafata

Saradnja Srbije i Ujedinjenih Arapskih Emirata najavljena je gromoglasno početkom 2012. godine kao jedna od spasonosnih opcija za posrnulu domaću ekonomiju. U sledećim mesecima, Aleksandar Vučić i Mlađan Dinkić, glavni pregovarači sa Emiratima, ushićeno su pominjali poslove za celu namensku industriju Srbije, izgradnju fabrike čipova, naučnoistraživačkog centra, fabrike delova za Erbas i Boeing, investicije u Luku Pančevo, prodaju Crvene zvezde, dokapitalizaciju Jugoslovenskog rečnog brodarstva; pominjani su i izgradnja turističke infrastrukture u zimskim turističkim centrima, gradnja hotela na mestu gde se danas nalazi ruševina Generalštaba, enormna ulaganja u poljoprivredu, kargo centar na aerodromu... Prestolonaslednik Abu Dabija, šeik Mohamed bin Zajed al Nahjan to nije javno izgovorio, ali je Vučić tvrdio da je on spreman da u Srbiji investira i u poslove koji mu neće doneti zaradu, ali će pomoći oporavku Srbije.

Do danas, u saradnji sa UAE osnovana je avio-kompanija Er Srbija, o čemu je više puta pisano na stranicama “Vremena”; koplja se lome oko toga koliko su »

» isplativa dosadašnja ulaganja iz Emirata u poljoprivredu; poslednji od projekata u saradnji sa investitorima iz UAE najavljenih kao spas Srbije je "Beograd na vodi", koji je u magli taman koliko i prethodna nabrojana obećanja.

U svakom slučaju, mada je realizacija investicija daleko od obećanja naših političara, činjenica je da je u poslednjih godinu i po živnula komunikacija između Srbije i Emirata, gotovo obustavljena pošto su UAE među prvim a arapskom svetu priznali Kosovo 2008. godine, i da je bilo mnogo nagađanja ko je zaslužan za renesansu međudržavnih odnosa.

MOHAMED DAHLAN

Beogradska "Politika" je objavila na naslovnoj strani tekst o Mohamedu Dahlanu, ličnom savetniku prestolonaslednika Abu Dabija šeiha Mohameda bin Zajeda al Nahjana. U tom tekstu se kaže da je interesovanje za Dahlana u našoj zemlji poraslo tek nakon što je portal *Middle East Eye* (MEE), koji na engleskom objavljuje vesti u vezi s Bliskim istokom, označio upravo njega kao ključnog posrednika u uspostavljanju bliskih veza Srbije i Ujedinjenih Arapskih Emirata. Dahlan je zbog učvršćivanja miroljubive saradnje i prijateljskih odnosa dve zemlje, u proleće 2013. godine, predsednik Tomislav Nikolić odlikovao Ordenom srpske zastave drugog stepena. U "Politici" je navedena živopisna Dahlanova karijera, od jednog od osnivača borbenog pokreta Fatah u Gazi, hapšenja, učesća u ustanku protiv Izraela, progona u Tunis, vođenja Organizacije za bezbednost u pojasu Gaze do 2002, kada je podneo ostavku. Bio je savetnik za nacionalnu bezbednost Jasera Arafata, palestinski ministar odbrane, ministar civilnih poslova. Organizovao je najveći miting pristalica Fataha 2007. godine, kasnije bio predstavnik u pregovorima koji su rezultirali sporazumom sa Hamasom, gde su se obe strane dogovorile da zaustave vojne sukobe i formiraju vladu nacionalnog jedinstva. U martu 2007. Mahmud Abas imenovao ga je za vođu Saveta za nacionalnu bezbednost kako bi nadgledao sve snage

SUSRET NA VRHU: Arapske investicije i kod suseda

Foto: Fonet

bezbednosti na palestinskoj teritoriji, ali je, uz američku pomoć, Dahlan organizovao paravojne jedinice od nekoliko hiljada boraca i lobirao u Izraelu da Fatahove snage dobiju veliku količinu oružja i municije za borbu protiv Hamasa. Hamas je, međutim, preduhitrio ovaj potez izvršivši kontraudar, pa je Dahlan podneo ostavku na mestu savetnika za nacionalnu bezbednost, a tokom borbi koje su usledile Hamas je srušio njegovu kuću, njegove snage su prognane iz Gaze.

CRNOGORSKA VEZA

Politika navodi depeše sa Vikiliksa koje kažu da je Dahlan ostavku na mestu vođe Saveta za nacionalnu bezbednost poslao iz Crne Gore, iz Instituta za fizikalnu medicinu, rehabilitaciju i reumatologiju "Dr Simo Milošević". Da ga je Amerika favorizovala, vidi se takođe iz depeša Vikiliksa. Dahlan je 2009. izabran u Centralni komitet Fataha, a u junu 2011. je izbačen na insistiranje predsednika Mahmuda Abasa, koji ga je sumnjičio za ubistvo palestinskog lidera Jasera Arafata. Portal MEE, u čijem tekstu se Dahlan opisuje u mračnim bojama, tvrdi da je on osumnjičen i za finansijske malverzacije.

Utočište je potražio u UAE, a da je bio rado viđen sagovornik američkih diplomata vidi se takođe iz depeša koje je objavio Vikiliks. Konsultovan je u mirovnim pregovorima između Izraela i Palestine. U jednoj od depeša imam šaik Muhamed al Katani optužuje ga da ga je, kao člana Fataha, obučavala CIA.

"Politika" navodi da prema zvaničnim registrima Dahlan nema nikakve poslove u Srbiji, ali da je vrlo aktivan u Crnoj Gori, čiji je državljanin postao 2012. godine, i da njeni izvori kažu da je nedavno viđen u prijateljskom razgovoru s premijerom Crne Gore na jednoj jahti u elitnom naselju Porto Montenegro u Tivtu. U jednom javnom obraćanju Aleksandar Vučić je zahvalio premijeru Crne Gore Milu Đukanoviću "na lepim rečima o Srbiji u Ujedinjenim Arapskim Emiratima", direktno ga označivši kao jednog od glavnih posrednika u obnovljenoj saradnji. "Politika" piše i da se, uvidom u Centralni registar privrednih subjekata, vidi da je Dahlan osnivač najmanje dva preduzeća u Crnoj Gori, da o poslovanju ovih kompanija nema javno dostupnih podataka, a u Centralnom registru privrednih subjekata Crne Gore ne postoji nijedan finansijski izveštaj za svih pet godina poslovanja.

U tekstu koji je objavio MEE tvrdi se i da UAE koriste investicije u proizvodnju naoružanja u Srbiji jer žele da iskoriste ovo "labavo" regulisano tržište u Srbiji da bi distribuirali oružje po Bliskom istoku, da to rade kao zastupnici Izraela i SAD, ali se ne navode dokazi za ovakve špekulacije, osim "srpskog obaveštajnog izvora koji je zahtevao da ostane anoniman". Od podataka koji se lako daju proveriti, bar dva nisu tačna – da su UAE u poslednje dve godine investirali "milijarde" dolara u Srbiju, i da su UAE dali vladi Srbije kredit od više milijardi dolara. Osim u tekstu MEE, te milijarde su još uvek samo u obećanjima srpskih političara.

M. T.

MOAMER EL GADAFI I LIBIJA POSLE NJEGA: Bengazi danas

Foto: Reuters

KO KOGA BOMBARDUJE

Međutim, prosta podela na "umerene islamiste", "demokrate", "džihadiste", "vladinu vojsku", u ovom trenutku u Libiji ne znače ništa. Zemlja je utonula u kaos i anarhiju u kojoj divljaju različite grupe i bande kojima je zajedničko jedino da su onomad zajedno ratovali protiv Gadafijske, a da su im motivi sada mahom razbojnički, a ne versko-ideološki.

Doduše, novi akteri rata u Libiji verovatno ne misle tako, već imaju neku stranu koju podržavaju. Prema navodima američkog dnevnika "Njujork tajms", avijacija Ujedinjenih Arapskih Emirata (UAE) je 17. i 23. avgusta izvela dva talasa napada na islamističke borce na aerodromu u Tripoliju, u kojima je ubijeno najmanje 18 ljudi. Pozivajući se na izvore iz američke administracije, u tekstu je navedeno i da su avioni poleteli iz vojne baze u gradu Siva u Egiptu (inače, glavna ulica u Sivi nosi ime predsednika UAE Kalife bin Zajeda al Nahjana, u znak zahvalnosti što je ova zemlja donirala novac za izgradnju solarne elektrane). Mada su i Egipat i UAE bliski saveznici Vašingtona, izvori "Njujork tajmsa" tvrde da su napadi izvedeni bez znanja i saglasnosti SAD. Vašington, Berlin, Pariz, London i Rim su u zajedničkoj izjavi osudili svako "mešanje sa strane" u dešavanja u Libiji.

Predsednik Egipta Abdel Fatah el Sisi

demantovao je da je njegova zemlja na bilo kakav način umešana u bombardovanje, ali je dodao da Egipat strahuje od preliivanja rata iz Libije u njegovu i druge zemlje severne Afrike – više od 20 egipatskih vojnika je prošlog meseca ubijeno u razmeni vatre sa militantima duž granice sa Libijom. Sisi je dodao i da NATO operacija u Libiji 2011. nije bila kompletna, da je ostavila zemlju bez vojske i policije sposobne da zaštiti stanovništvo. Ukoliko su avioni Emirata bombardovali aerodrom u Tripoliju, to je bila prva samostalna vojna akcija ove države u drugoj zemlji od osnivanja, ali ne i prvi put da su "Mirazi" UAE bacali bombe u Libiji. Šest aviona UAE pridružilo se NATO intervenciji 2011. godine koja je sa vlasti srušila Moamera el Gadafijske. Osim toga, posle intervencije su se u pojedinim medijima pojavile i informacije, nikada opovrgnute, da su u borbama na strani pobunjenika protiv Gadafijske učestvovali i plaćenici privatne kompanije Blekvoter, koji su se pre toga okupili u kampu u UAE.

BORBA ZA DUŠE I UTICAJ

Ironija je da su 2011. NATO snage i avioni UAE ratovali na strani onih koje sada bombarduju – brigade iz Misrate, Zintana, tvrdi islamisti sa istoka Libije, bili su udruženi protiv Gadafijske. U ratu protiv Gadafijske su učestvovali i druge države iz

»

upozorenje malo zakasnilo. Rat u Libiji već se razbuktao punim intenzitetom. Aerodrom u Tripoliju je gotovo potpuno razoren posle tronedeljnih borbi, tokom kojih su rakete pogodile i zapalile i ogromno skladište goriva. Žrtava je mnogo, u Tripoliju je na zgradu u kojoj su živeli egipatski radnici greškom pala granata i ubila dvadesetoro ljudi. Krvavi sukobi u Bengaziju, uz upotrebu avijacije i artiljerije, traju već mesecima. Desetine hiljada ljudi je pobešlo ili beži iz Libije, najviše preko granice sa Tunisom. Iz Tripolija je evakuisana misija UN-a, kao i većina stranih ambasada. Konvoji sa osobljem ambasada su se od Tripolija putem prema Tunisu često povlačili pod vatrom, u pratnji borbenih aviona i helikoptera.

Teško je tačno definisati ko su sve akteri u sadašnjem ratu. Po medijima se prenose dosta uprošćene ocene, na primer da bitku oko aerodroma u Tripoliju vode pripadnici milicije iz Zintana protiv boraca nečega što se zove *Štit Libije*, a čine ga milicija iz Misrate (trenutno "sekularisti"), udruženi sa "islamistima"; u Bengaziju ratuje takozvana Nacionalna libijska armija generala Kalife Haftara (za koga se obavezno navodi da je službovao i pod Gadafijskim), a koji tvrdi da se bori protiv "islamskih terorista".

»

Zajedničke potrebe, želje, prijatelj

Mada često suprotstavljeni jedni drugima na spoljašnjem planu, mnogo je toga zajedničkog što veže države Persijskog zaliva. Zalivske monarhije su praktično vlasništvo vladajućih porodica. One najbogatije naftom i gasom, poput Saudijske Arabije, UAE, Katara, Kuvajta, Bahreina, enormne pare troše na kupovinu oružja i uticaja.

Na primer, samo ratno vazduhoplovstvo UAE broji 138 modernih aviona, o ostalom oružju da ne govorimo, a ni komšije u Zalivu ne zaostaju mnogo. Za šta se toliko oružje gomila, teško je reći. To ne može da opravda ni večiti izgovor o iranskoj opasnosti, ali trgovci oružjem su sigurno zadovoljni.

Čvrsta ruka vladajućih familija učinila je da su revolucije "arapskog proleća", koje su one svesrdno podržale u Libiji i Siriji, zaobišle zalivske despotije. Kada domaće snage nisu bile dovoljne za održavanje mira, u pomoć su priskočile komšije. Vojska Saudijske Arabije i UAE u krvi je ugušila mirne demonstracije većinskih šiita u Bahreinu.

Zajednički za države Zaliva su i izuzetno bliski odnosi sa Sjedinjenim Američkim Državama. U Bahreinu je stacionirana američka šesta flota, u Kataru je najveći američki vojni aerodrom izvan teritorija SAD i regionalni štab američke Centralne komande, iz koga se upravlja vojnim operacijama američkih vojnih snaga po Bliskom istoku, "pokrivaju" Iran, Avganistan, Pakistan i Centralna Aziju. Bazu u Kataru koristili su i britanski bombarderi za operacije protiv Sadamovog Iraka.

Bogatstvo zasnovano na nafti je takođe zajednički imenitelj većine zalivskih zemalja. Nacionalni dohodak je, na primer, u Kataru najveći na svetu, 179.000 dolara po glavi stanovnika. Međutim, u broj stanovnika Katara ulazi samo 300.000 stanovnika, a ne i 1,2 miliona stranaca. Od tih stranaca, manjinu čine stručnjaci, a ostatak prosta radna snaga koja obavlja najteže poslove. Slična situacija je i u drugim državama ovog regiona. Prosti radnici dolaze iz siromašnih država Afrike i Azije, sa indijskog potkontinenta, Filipina, i uglavnom su tretirani kao niža rasa, neka vrsta polurobova novog doba, bez ikakvih prava. Svet se šokirao kada se pronela vest o velikom broju smrtnih slučajeva na gradilištima fudbalskih stadiona u Kataru, koji se sprema za Svetsko fudbalsko prvenstvo u fudbalu 2022. godine. Sa druge strane, vladarske porodice žive u vulgarnoj raskoši koju rado pokazuju i po svetu i kod kuće.

Persijskog zaliva, poput Saudijske Arabije i Katara. Katar je, na primer, pobunjenicima omogućio izvoz nafte, naoružavao ih, "specijalci" katarske vojske su se borili uz pobunjenike. Zalivske monarhije, predvođene Saudijskom Arabijom, u Arapskoj ligi su progurale rezoluciju o zaštiti libijskih civila od napada Gadafijeve avijacije, koja je poslužila SAD, Francuskoj i Velikoj Britaniji da takvu rezoluciju, posle koje je počelo bombardovanje Libije, predlože i izglasaju u Savetu bezbednosti UN-a.

Jedinstven nastup, poput ovog u Libiji, redak je, ali objašnjiv. Gadafi nije poštovao nikakve autoritete, jezik mu je bio prilično gadan, na račun vladarskih kuća pomenutih država je mnogo puta izrekao teške reči optužujući ih za izdaju arapskih interesa zbog saradnje sa Amerikom, pohlepu, korumpiranost; od Gadafijevog "socijalističkog islama", koji je

promovisao širom arapskog sveta, dizala se kosa na glavi svim monarsima. I ustanak protiv Bašara el Asada u Siriji 2011. godine svrstao je sve pomenute države na istu stranu, uz pobunjeničke grupe svih profila. Poput Libije, i u Siriju su preko granica pritali "borci za pravu veru", oružje, oprema, novac.

U isto vreme, na drugim frontovima se neki od aktera tadašnje (i sadašnje) libijske i sirijske krize bore za uticaj i duše na suprotnim stranama. U martu su Saudijska Arabija, UAE i Bahrein povukli diplomate iz Katara. Objašnjenje je bilo da Doha ne poštuje "ugovor o sigurnosti" koji su članice Zalivskog veća za saradnju (Saudijska Arabija, UAE, Bahrein, Katar, Kuvajt, Oman) potpisale u oktobru. U tom ugovoru se, između ostalog, pominje nemešanje u unutrašnje stvari drugih država Veća koje bi mogle da naruše njihovu stabilnost i sigurnost. Konkretan

razlog konflikta nije javno imenovan, ali je očigledno u pitanju odnos prema Muslimanskom bratstvu.

Od kada je u julu prošle godine vojnim pučem u Egiptu srušen sa vlasti Mohamed Morsi, Saudijska Arabija i UAE su nove vlasti, oličene u tadašnjem načelniku generalštaba, sadašnjem predsedniku Abdelu Fatahu el Sisiju, pomogle milijardama dolara. UAE i Saudijska Arabija ulažu velike napore da se Muslimansko bratstvo proglasi terorističkom organizacijom, podržavajući rat koji protiv Bratstva u Egiptu vodi Sisijeva vlast. U tom ratu je od puča ubijeno preko 1500 ljudi, desetine hiljada su uhapšene, glavešine Bratstva i stotine pristalica osuđene su na smrt na masovnim suđenjima.

TELEVIZIJSKI PROPOVEDNICI

I NJIHOVI PROTIVNICI

Za razliku od komšija iz Zaliva, Katar čvrsto drži stranu Bratstvu, a udarna podrška ide preko televizijske stanice Al džazira. Poštovanje publike, i u islamskom svetu i šire, Al Džazira je stekla uravnoteženim izveštavanjem iz Avganistana i Iraka. Mada je Katar partner SAD, Al džazirin studio u Kabulu je 2001. godine uništen američkom bombom, američki projektil je 2003. godine u birou te TV stanice u Bagdadu ubio njenog novinara. Oreol objektivnosti Al džazire naglo je ispario početkom rata u Libiji 2011, kada se ova stanica ratnohuškačkom propagandom i izmišljanjem vestima zdušno pridružila koaliciji koja je rušila Gadafija; tek neznatno manje propagandni pristup pratio je građanski rat u Siriji.

Što se tiče Muslimanskog bratstva, Katar je odavno ugostio egipatskog klerika bliskog Bratstvu Jusufa el Karadavija, koji ima svoju emisiju na Al Džaziri. U jednoj od svojih televizijskih propovedi, Kardavi je UAE nazvao "neislamskom državom". Biće da je to vladarske porodice u Emiratima, poput moćnih Bin Zajeda u Abu Dabiju, teško uvredilo, ali ta primedba ogolila je dva "bloka" koja trenutno lome koplja među najmoćnijim i najbogatijim arapskim državama. Na jednoj strani je najistaknutiji predstavnik Katar, uz koga se može staviti i Erdoganova Turska. Turska nije arapska država, ali takođe čvrsto drži stranu Muslimanskom bratstvu i Morsiju u Egiptu;

ČVRSTA RUKA U TURSKOJ, EGIPTU, SIRIJI: Redžep Tajip Erdogan, Abdel Fateh al Sisi, Bašar el Asad

Foto: Fonet, Reuters, Fonet

na drugoj strani su najistaknutiji Saudijska Arabija i UAE. Pri tome, reklo bi se da drugačiji pogledi na religiju u tom sučeljavanju nisu toliko sporni, baš kao ni način vladanja, a da je jedini razlog borba za moć i uticaj, koja daleko prevazilazi region Bliskog istoka. Od udaranja ispod stola u toj igri tresu se mnoge zemlje u susedstvu, ali podrhtavanje se oseća i u udaljenim krajevima.

ZAJEDNIČKA PRETNJA

Šest članica Saveta za saradnju zemalja iz Zaliva ipak se oko nečega usaglasilo ovih dana. Zajednički su osudili delovanje džihadista Islamske države u Iraku i Siriji i njihovu "ekstremnu interpretaciju islama", podržali rezoluciju Saveta bezbednosti UN-a kojom se pozivaju "sve države članice da preduzmu mere suzbijanja regrutovanja stranih terorističkih boraca". Saudijski kralj Abdulah je rekao da će terorističke grupe za mesec-dva stići do Evrope i Amerike ako međunarodna zajednica protiv njih ne upotrebi kolektivnu "moć i brzinu". Zvuči razumno, samo kada se ne bi znalo da je te borbe većina pomenutih zemalja podržavala u Siriji, Libiji, Iraku, da su "ekstremnu interpretaciju islama" pokupili u nekoj od zabrinutih zemalja, poput Saudijske Arabije, a da se strah pojavio tek kada su se stvari malo otrgle kontroli.

Što se tiče Libije – zemlje koja je posle pada Gadafija nestala sa radara svetske javnosti, mada se u njoj mnogo toga lošeg dešavalo u prethodne tri godine što je neminovno vodilo današnjem stanju – i tu su se digli glasovi koji pozivaju na neku akciju. Đavo je odneo šalu – preko praktično nepostojećih granica cirkulišu ekstremisti svih vrsta, kao i oružje, proizvodnja nafte pada, haos preti da se prelje u susedne zemlje.

Na izborima u junu, na koje je u Libiji izašlo jedva 20 odsto birača, izabran je

Zajednički neprijatelj

Mada se to glasno ne izgovara, za većinu zalivskih zemalja šiitski Iran je veći neprijatelj od Izraela, simbol mržnje u arapskom svetu. Saudijska Arabija se decenijama nadmeće sa Iranom za mesto regionalnog lidera i svetionika islamskog sveta, a u tom nadmetanju koriste se mnoga sredstva. Već duže vreme je vidljiva zajednička nelagodnost i zabrinutost Izraela i Saudijaca zbog neke vrste otopljanja odnosa SAD i Irana, pominju se čak i razgovori ove dve države čiji je cilj dogovor o načinima vraćanje situacije u predašnje stanje – konstantnog, koordiniranog pritiska na Iran, zbog njegovih nuklearnih aktivnosti. Sa Izraelom saradnju po mnogim pitanjima, mada ne oglašenu na sva zvona, imaju i UAE, a za to najveće zasluge sigurno ima zajednički prijatelj – SAD.

Od zemalja zaliva, najbolju saradnju sa Iranom ima Katar, koji deli sa njim morsku granicu i bogata podmorska nalazišta gasa. To još ne znači da i ove dve države ne razmenjuju niske udarce. Rat u Siriji je od početka od strane Irana viđen kao način da mu se, rušenjem jedinog regionalnog saveznika, drastično oslabi pozicija. Iran je upozorio Saudijsku Arabiju i Katar da ne pomažu pobunjenicima u Siriji, jer su to teroristi koji će sutra izvoditi napade i u njihovom dvorištu

parlament. U tragikomičnom razvoju događaja, parlament nisu priznale sve strane, pa se došlo do toga da Libija ima dve rivalske skupštine u različitim delovima zemlje. Jedna od njih, koja zaseda u Tobruku, u blizini granice sa Egiptom, pozvala je UN da se pobrine za bezbednost u Libiji, samo što nije precizirano gde su linije frontova ni između koga bi stali Plavi šlemovi. Upućen je i poziv susedima i nešto daljem okruženju da interveniše, ali ni taj poziv nema mnogo smisla: na libijskom tlu još od 2011. svoje bitke biju i susedi, i regionalne i svetske sile, baš kao i na Bliskom i Srednjem istoku. Najvidljiviji rezultat tih igara do sada je totalna dezintegracija Libije, Sirije i Iraka, a teško da će nešto popraviti oni koji su učestvovali u kreiranju haosa. .

MOMIR TURUDIĆ

Konferencija o Zapadnom Balkanu u Berlinu

Primiće nas u EU kad budemo kao oni

Prvi put u poslednjih dvadesetak godina, na Konferenciji o Zapadnom Balkanu u Berlinu dogodilo se da su sve zemlje shvatile koliko su, u stvari, ekonomski male kada se posmatraju odvojeno i koliko više vrede i mogu da postignu ako se zajednički pojavljuju kao region. To su najbolje razumele dve najmlađe vlade, srpska i albanska. Dvojica premijera došla su sa konkretnim predlozima koji podrazumevaju regionalnu saradnju i regionalne projekte

Piše: Goran Svilanović

Kod zemalja u predvorju EU, postoji očekivanje da će kriterijumi, u najgorem slučaju, biti isti kao i do sada, ako ne i ublaženi. Međutim, izbori za Evropski parlament šalju sasvim drugačiju poruku – EU se menja i menjaće se još i više; njeni građani preispituju model upravljanja Unijom u kojoj žive i imaju različite nedoumice; oni traže novi "društveni ugovor", baš kao i građani našeg regiona. I ne veruju svojim političarima, baš kao ni naši građani.

Jedna od dilema je i širenje EU: dokle, koje zemlje dolaze u obzir i pod kojim tačno uslovima, može li EU da opstane uz proširenje i treba li možda uvesti ograničenja na slobodan protok radne snage? A za nas koji želimo da se pridružimo, pitanje svih pitanja je pod kojim suštinskim uslovima možemo dobiti podršku i evropskih građana, a ne samo političara?

Ovo su razlozi zbog kojih verujem da se nalazimo na početku procesa pridruživanja koji će biti značajno drugačiji od onog kojim su prošle druge zemlje u poslednjih petnaestak godina. Sve nas muče korupcija, organizovani kriminal, funkcionalnost, državna uprava, a ponekog čak i ime. Uz niz sličnosti, neke zemlje imaju i sasvim posebne probleme. Za Beograd je to primena Briselskog sporazuma i nastavak dijaloga sa Prištinom. Mnoge od pobrojanih muka su bile prepreke i u procesu pristupanja drugih država koje su danas članice EU. Međutim, kada su u pitanju zemlje iz našeg regiona, reč je o žulju koji je danas toliko veliki, da mislim da mi daje za pravo da kažem da se radi o posebnim procesima pridruživanja. Ove posebnosti neće uticati samo na dužinu pregovora, već i na njegovu sadržinu.

DUG I SLOŽEN PROCES

Otuda se može slobodno reći, od samog početka procesa u koji je Srbija ušla, da će ovo biti ne samo dugačak, nego i složen proces. Pritom, neće sve zavisiti od Srbije. Mnogo će zavisiti i od toga kako će EU izgledati kroz nekoliko godina. O tome će odlučivati građani država članica EU, ponajviše na svojim nacionalnim izborima, ali i na onima za parlament Evropske unije. Pokazatelj onoga šta možemo da očekujemo su i poslednji, ovogodišnji izbori za evropski parlament. Ja tu poruku čitam na sledeći način: "Spremni smo da primimo u klub one koji su na svaki način jednaki sa nama. Pre svega ekonomski, ali i kulturno i politički..." Dakle, pravi odgovor na sve dileme zavisi od onoga što je ili će tek biti u srcima građana EU. Njih treba osvojiti, a to je mnogo teže, nego osvojiti njihove političare.

Na isti način odlučuju i naši građani. Dajući glas jednim, a ne drugim strankama, građani Srbije odlučuju i o tome kuda u stvari žele da idu. I godinama unazad oni šalju istu poruku: hoće posao i žele da žive u uređenoj zemlji. Po tome kako razmišlja i kako se ponaša, doskora je srpski birač bio bliži nemačkom biraču, nego srpski političar nemačkom političaru. Sada se to promenilo i to je jedan od ređe pominjanih uspeha ove srpske vlade. Što je javno priznala da su njeni građani jednako i evroentuzijasti i evroskeptici, baš kao i građani zemalja članica EU. Brine ih i boli ista muka – kvalitet života, pre svega i posle svega. I građani od vlade očekuju da se bavi baš time – da rešava probleme i zapošljava ljude, a ne da se bavi snovima i mašta o nekoj veličini.

Upravo ta činjenica da su sve vlade iz regiona, potpuno svesne prioriteta i sopstvenih i građana EU i da su spremne

da ih usklađuju, moj je najupečatljiviji utisak sa Konferencije o Zapadnom Balkanu, koju je prošle sedmice organizovala nemačka kancelarka Angela Merkel. Pozvala je iz svake zemlje premijera, ministra spoljnih poslova i ekonomije i napravila tri programa. Bio sam pozvan da objasnim "Strategiju RCC" Jugoistočna Evropa 2020, Posao i razvoj u evropskoj perspektivi (SEE2020), koju su ministri ekonomije usvojili u novembru 2013, kao deo svojih nacionalnih razvojnih programa i kao ključnu regionalnu razvojnu strategiju.

SUŠTINU ČINI KVALITET ŽIVOTA, A NE ČLANSTVO

Nema tu neke "velike filozofije". Suština je da su se obavezali da će se, pre svega, baviti problemom nezaposlenosti, da će iskoreniti od države sponzorisanu korupciju (srediti javna preduzeća), da će se udružiti i sa ostatkom regiona i sa Evropom u obračunu s organizovanim kriminalom. U jednoj rečenici – obavezali su se da će reformisati svoje zemlje, bez obzira na to kada će koja od njih ući u EU. Istina je prosta – sve što se danas čini u procesu pridruživanja, važnije je za kvalitet života građana nego da li će im i kada država postati članica EU. Pridruživanje jeste cilj za

imaću sastanak sa generalnim direktorom za pridruživanje u Evropskoj komisiji, koji će imati samo jednu temu – kako da ono što su premijeri predložili pretočimo u projekte.

Šta će biti na stolu? Pa biće sigurno tri projekta od onih koje je predložio predsednik Vlade Srbije, Aleksandar Vučić: 1) Inicijativa za slobodniji protok robe do uspostavljanja carinske unije; 2) revitalizacija železničkog saobraćaja na bivšem jugoslovenskom prostoru (koja se našla i među albanskim predlozima), a posebno Beograd–Sarajevo i Beograd–Bar; 3) putna mreža Niš–Pristina i Beograd–Podgorica–Skadar–Tirana. Takođe, razgovaraćemo i o albanskom predlogu o tzv. Plavom autoputu, koji bi nastavio hrvatski primorski autoput dalje na jugoistok, kroz Crnu Goru do Albanije. Posebno, biće reči o energetici.

U pripremi za ovu konferenciju čula su se brojna tumačenja i analize, geopolitička i ina razmišljanja – šta zapravo ova nemačka inicijativa znači, kakav je njen odnos prema Rusiji i njejoj ulozi na Balkanu, zašto ovo, a zašto ono? Iskreno, možda je sve to i tačno, ali nije i važno. Jednostavno, mislim da bi trebalo da se manemo polarizacije i stavljanja našeg regiona u kontekst velikih podela ili sukoba. Jer, razmirice će biti rešene, a Nemačka

■ Treba da se manemo polarizacije i stavljanja našeg regiona u kontekst velikih podela ili sukoba. Jer, razmirice će biti rešene, a Nemačka će u traganju za rešenjem, zajedno sa ostalima iz EU, imati važnu ulogu

vlade, ali su zapošljavanje, reforma pravosuđa, iskorenjivanje korupcije i obračun s kriminalom cilj za građane. Veći i važniji od bilo kojeg članstva! A naša je srećna okolnost što su to sve istovremeno i uslovi za ulazak u EU. Naravno, sve je ovo lakše reći nego učiniti. Potrebni su oštri rezovi koji zadiru u neka "stečena prava", menjaju navike i način života i rada. Da bi u tome uspele, vladama je potrebna podrška EU. Nastavak procesa pridruživanja je neophodan i da bi se zadržao momentum započetih reformi.

Izuzetno je važno i to što je ovo prvi put u poslednjih dvadesetak godina da su sve zemlje shvatile koliko su, u stvari, ekonomski male kada se posmatraju odvojeno i koliko više vrede i mogu da postignu ako se zajednički pojavljuju kao region. Jer, sve zemlje regiona zajedno imaju stanovnika koliko Belgija i Holandija zajedno... ali im ukupan bruto nacionalni dohodak doseže tek 60 odsto Belgije same. U Berlin su premijeri i ministri došli sa konkretnim predlozima kako da kroz intenzivno povezivanje, primenu RCC Strategije SEE2020, zaposle svoje građane i primaknu se što bliže proseku društvenog bruto proizvoda koji imaju članice EU. Danas smo ispod jedne trećine tog proseka!

REGIONALNA SARADNJA JE KLJUČ

Zanimljivo, ali kao da su to najbolje shvatile dve najmlađe vlade, srpska i albanska. Dvojica premijera došla su sa konkretnim predlozima u kojima dominira razumevanje da države pojedinačno nemaju kuda; da više vrede i mogu zajedno. Došli su sa predlozima koji podrazumevaju regionalnu saradnju i regionalne projekte.

Evropska komisija je reagovala izuzetno brzo. U skladu sa zaključcima iz Berlina u kojima je vidno istaknuta uloga RCC (Saveta za regionalnu saradnju) u usklađivanju razvojnih planova regiona u oblasti ekonomije, već u petak, 5. septembra,

će u traganju za rešenjem, zajedno sa ostalima iz EU, imati važnu ulogu. Važnu ulogu imaće i Srbija kao predsedavajuća OEBS-a naredne godine. Ali, nemojmo baš sve što se događa stavljati u kontekst polarizacije i "visoke politike".

OBEMA RUKAMA ZA PRUŽENU PRILIKU

Berlinska konferencija je možda i najznačajniji događaj za region posle solunske iz 2003. godine i posle ulaska Hrvatske u EU. Mislim da bi trebalo da sa obe ruke uhvatimo priliku koja je regionu pružena i da pokušamo svi zajedno i svaka zemlja za sebe, da učinimo sve što možemo da bismo unapredili sopstveni razvoj i ekonomski boljitak. To znači stalnu borbu protiv korupcije, što je u Berlinu pomenuto kao uslov svih uslova kada se govori o razvojnim projektima. Takođe, trebalo bi da koristimo svoje nacionalne resurse i da ih stalno unapređujemo. Tek potom bi trebalo da tražimo pomoć EU ili drugih investitora, bez obzira na to iz kojeg dela sveta dolaze. Ako uradimo sve to, nećemo biti ništa drugačiji od građana, političara ili vlade Nemačke ili bilo koje druge evropske zemlje. Najviše ličimo na njih kada nam se vlade bave zapošljavanjem svojih građana i iskorenjivanjem korupcije. Tada nas najbolje vide kao sebi slične. I tu se vraćamo na početak priče – primiće nas u članstvo građani EU, a ne njihovi političari, i to onda kada nas budu videli kao sebi jednake.

Da parafraziram čuvenu anegdotu iz 1990. kada reče jedan naš građanin političaru na predizbornom skupu: "Glasaću za tebe kad budeš vlast." E, pa tako nekako misle i naši simpatizeri među građanima EU: primiće nas, kada budemo kao oni. A bićemo. Sigurno. Po mnogo čemu već jesmo, da ne nabrajam sada sportiste, naučnike i umetnike. Samo da nastavimo kako smo u Berlinu počeli i pokazali da možemo.

*Autor je generalni sekretar Saveta za regionalnu saradnju (RCC)

Ima li besplatnog rominga

Na sastanku regulatora u Skoplju (21. avgusta) zemlje Jugoistočne Evrope i to Srbija, Crna Gora, BiH, Makedonija, Albanija i Turska dogovorile su se da postupe slično kao i EU, odnosno da ograniče cene rominga u regionu. Ostavljeno je tridesetak dana za konsultacije i dogovoreno je da se ponovo nađu na Infofestu u Budvi (od 28. septembra do 4. oktobra) gde će objaviti svoje namere

U suštini, roming je sjajna stvar. Nastao je krajem sedamdesetih u SAD u vreme kada su mobilni operatori funkcionisali na nivou gradova. Tamo gde je bilo tehničkih mogućnosti, odnosno gde se koristio isti sistem, korisnik je uz odgovarajuću naknadu mogao da gostuje na drugoj mreži. A posle se, regulacijom, to prenelo na nivo država.

Budući da su u početku samo bogati ljudi imali mobilne telefone, nije se pitalo za cenu, tražilo se samo da radi. Problemi su počeli da se javljaju tek pre desetak godina, kada je korišćenje mobilnog telefona postalo masovna i uobičajena stvar i kada su operatori gonjeni oštrom konkurencijom drastično spustili cene na domaćem tržištu. Više niko nije vodio računa koliko priča i koliko poruka šalje, čak je i mobilni internet postao svakodnevna navika.

Međutim, cene saobraćaja u romingu uglavnom se nisu menjale ili barem ne tako brzo i dramatično. Državne regulatore slabo zanima šta se događa izvan (državnih) granica njihovog uticaja, to je ostavljeno tržištu i samim operatorima. Vremenom je razlika između korišćenja usluge u romingu i u domaćem saobraćaju postala ne samo očigledna, već i šokantna. Skuplja deset do hiljadu puta!

Inače, roming tarife imaju mnogo neložičnosti, ako ih čovek malo analizira. Reklo bi se da je normalno da cena raste sa udaljenošću, da je skuplje koristiti telefon u Čileu nego u Francuskoj, ako ste iz Srbije. Ali zašto je onda cena ista i u Moskvi i u Vladivostoku, odnosno Njujorku i Enkridžu na Aljasci, pod uslovom da koristite istog operatora? Oni koji se tehnički razumeju u mobilnu telefoniju reći će vam da roming tarifa uopšte ne mora da postoji, baš kao što je nema na Skajpu ili Vajberu, pod uslovom da se mobilni operatori dogovore. Jer, razvoj i održavanje mreže mobilne telefonije nemalo košta i

POZDRAV S LETOVANJA: Pregovori su u toku

kada rominga ne bi bilo, u sadašnjem poretku stvari, pretplatnici bi kupovali kartice tamo gde su najjeftinije (tipujem na Devičanska ostrva) a koristili bi ih svuda.

Da nema Evropske unije, mi bismo roming prihvatili takav kakav jeste i plaćali koliko nam se kaže. Ali, tamo su besni korisnici, uglavnom u septembru kada im stignu takozvani "šok-računi" posle letovanja, počeli da postavljaju sva ta logična pitanja. Zašto dva građanina Evropske unije, gost iz Belgije i domaćin iz Španije, recimo, koji sede za istim stolom i telefoniraju preko istog operatera plaćaju mnogostruko različitu cenu za istu uslugu? Dok

ih (belgijsko) pivo košta isto.

Kako apeli operatorima da se urazume, dogovore i spuste cene nisu imali odjeka, a regulatorna tela nisu imala uticaja, Evropska komisija donela je krovna pravila i negde od 2007. krenula prisilno da spušta cene. U avgustu 2007. cena minuta razgovora u romingu unutar EU ograničena je na pola evra, da bi postepeno do prvog jula ove godine bila snižena na 19 evrocenti. U decembru 2016. naplaćivanje rominga unutar EU biće ukinuto za sve usluge i taj propis će važiti do jula 2022. Prihvatile su ga i članice EFTA, Norveška, Island i Lihtenštajn, ali ne i Švajcarska, gde će roming ostati skup.

Tu, konačno, dolazimo do za nas na Balkanu zanimljivog trenutka. Na sastanku regulatora u Skoplju (21. avgusta) zemlje Jugoistočne Evrope i to Srbija, Crna Gora, BiH, Makedonija, Albanija i Turska dogovorile su se da postupe slično kao i EU, odnosno da ograniče cene rominga u regionu. Ostavljeno je tridesetak dana za konsultacije i dogovoreno je da se ponovo nađu na Infofestu u Budvi (od 28. septembra do 4. oktobra) gde će objaviti svoje namere.

Prva ideja bila je da se kontrola rominga uvrsti u Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (sve države su na "evropskom

putu"), ali to sa strane EU za sada nije naišlo na razumevanje. Oni ne bi da dodatno komplikuju već prekomplikovane procedure i rokove za "pregovaranje".

Kako stvari stoje, ni regionalni pregovori neće ići lakše.

Sva tri operatora u Srbiji (Telekom Srbija, Telenor i VIP) kažu za "Vreme" da ih niko zvanično nije obavestio o inicijativi, odnosno da su za nju saznali iz medija. U Telekomu kažu da bi "potpuno ukidanje rominga moglo da znači i formiranje jedinstvenog telekomunikacionog tržišta za pomenute zemlje, što je vrlo kompleksno pitanje." Telenor i VIP se podudaraju u stavu da svi dalji koraci po ovom pitanju moraju biti transparentni, da se mora očuvati poslovni ambijent i predvidljivost poslovanja.

Operatori ističu da ne sede baš skrštenih ruku i da svojim korisnicima godinama unazad nude posebne pogodnosti za roming u regionu naročito tamo gde imaju partnere iz svoje grupacije (Telekom u BiH i Crnog Gori, Telenor u Crnoj Gori, VIP gde god da su Vodafon i Telekom Austrije). Dodaju i da je taj proces i prilagođavanje tržišta u EU trajao godinama i da nije realno očekivati da se u regionu obavi za nekoliko meseci.

Direktor RATEL-a Milan Janković slaže se da dogovaranje neće ići lako, jer za razliku od EU u regionu ne važe zajednički zakoni. "Da je zakonski moguće, RATEL bi to već uredio," kaže Janković za "Vreme" dodajući da misli da je inicijativa dobra jer građanima jasno pokazuje da su evrointegracije isplative za njihov džep.

Ako nema zakona, ostaju sporazumi, i to međudržavni. Moguće je da se države dogovore svaka sa svakom ili sve odjednom i u tom slučaju bi nastala i zakonska obaveza za operatore. Međutim, oni u svim državama regiona spadaju u najprofitabilnije firme koje pune budžet,

Interesi

Mogućnost da roming u regionu bude ukinut prvi je, Tanjugu, najavio ministar za trgovinu, turizam i telekomunikacije Rasim Ljajić. Najavljujući avgustovski sastanak regulatora u Skoplju, Ljajić je nagovestio da bi ukidanje rominga išlo u dve faze, najpre između Srbije, Crne Gore, Makedonije, Albanije i Turske, a kasnije bi se pridružile BiH i Kosovo. Prvo bi se dogovorile države, odnosno regulatori, a onda bi se razgovaralo sa operatorima.

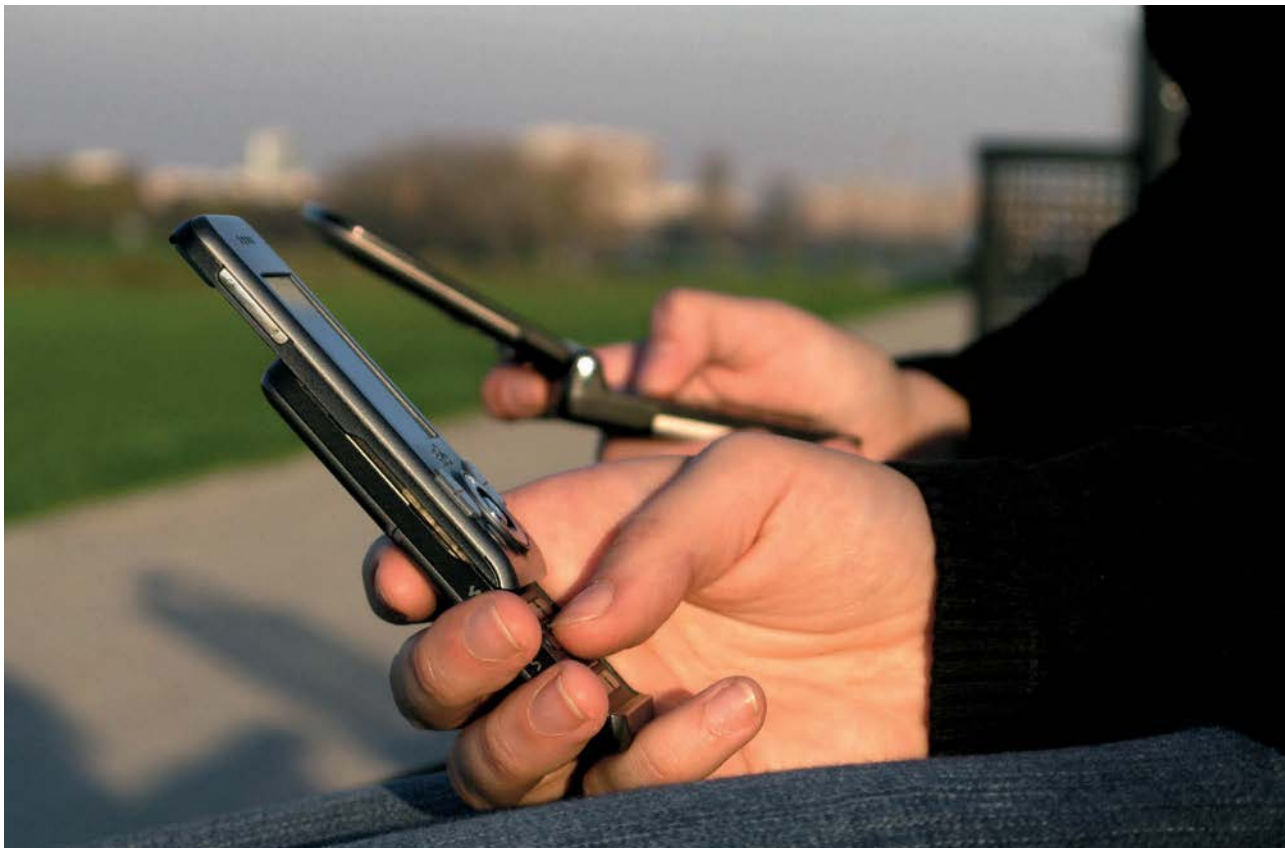
"Interes građana regiona postoji, ali je pitanje da li je to i interes operatora", rekao je tada Ljajić dodajući da ne očekuje da ovo bude rešeno jednostavno i brzo i da nije realno da roming u regionu bude ukinut do početka 2015.

finansiraju kulturu i sport, troše značajan novac za reklamiranje u medijima te nije mudro pritiskati ih previše. S druge strane, političarima (ministrima) biće sve teže da odgovore na pitanja birača zašto je u Bugarskoj i Hrvatskoj moguće ukinuti roming, ali ne i kod nas ako već moramo da prihvatamo evropske propise o izlovljavanju tuna.

Nekadašnji savetnik u (nekadašnjem) Ministarstvu za telekomunikacije i informaciono društvo Slobodan Marković više veruje u to da će roming biti ukinut tek ulaskom neke zemlje regiona u Uniju. Baš kao u slučaju Hrvatske, koja nije poštovala taj evropski propis sve do dana priključenja iako tamo posluju operatori iz EU.

"Moj lični utisak je da su šanse za tako nešto minimalne, da ne kažem nikakve, ali svim srcem navijam i podržavam ideju", procenjuje Marković ovu inicijativu za "Vreme".

Jedno od mogućih rešenja je da se prepiše evropski recept, da se operatorima ograniči maksimalna cena usluga u regionu i maksimalna provizija i da se napravi skala kako bi se u nekoliko narednih godina prilagodili. Na njima je da unutar te cene deluju tržišno, to što je stavljena kapa ne znači da ne mogu da nude povoljnije. S druge strane, primer Hrvatske je za njih krajnje nepovoljan jer pokazuje

ROMING SPAJA LJUDE: Kompleksna procedura

fotografije: sxc.hu

Megablam

Najveći problem napravili su pametni telefoni koji su nas navikli (navukli) na servise zavisne od interneta. Većina korisnika u romingu isključuje prenos podataka, sem preko bežične mreže u kafiću ili hotelu, sve češće i na plaži. Greške su skupe i bolne. Čim (slučajno) omogućite prenos podataka u romingu, vaš aparat krene da se "apdejtuje" po astronomskim cenama.

Po najnovijem, cena prenosa jednog megabajta informacija unutar Evropske unije je ograničena na 20 evrocenti. Prevedeno u gigabajte to je malo više od 200 evra po gigabajtu (1024 megabajta plus PDV). Prosečan dvosatni film zauzima jedan gigabajt ako vam je tako lakše da se orijentirate, pa vi računajte da li se to i ovako sniženo isplati. Poređenja radi, ako u Crnoj Gori kupite lokalnu karticu za internet, gigabajt će vas koštati oko dva evra, znači sto puta manje nego po novim, najpovoljnijim propisima u EU. Od 2017. i taj trošak biće ukinut.

Inače, cene data rominga su bile desetak puta veće, pomenuti gigabajt u romingu u SAD ili Egiptu vas i danas košta oko dve hiljade evra. A radoznali tinejdžer to začas napuca na Fejsbuku. Malo je povoljnije ako mobilnim proveravate put, jer ste se izgubili, ali i takva pretraga zna da košta od desetak evra pa navise, "po komadu".

Srećom, enormne cene ostavljaju i veliki prostor za pregovore sa operatorom tako da je račun za slučajna prekoračenja moguće smanjiti i deset puta, umesto nekoliko hiljada, platćete "tek" nekoliko stotina evra.

Važna napomena je da prema ugovoru koji ste potpisali operator broji i naplaćuje ono što vam je poslao, a ne ono što ste vi primili i što pokazuje vaš uređaj. Kod mobilnog interneta ima mnogo rasipanja tako da je moguće da vam operator pošalje dva ili tri gigabajta da biste primili taj jedan. Što veći fajl, to je i rasipanje veće.

da proces prilagođavanja nije neophodan. Može i preko noći, kad mora.

Inače, regionalni dogovor neće imati baš nikakvog uticaja na roming sa EU. To će svaka zemlja morati da rešava sa Unijom ponaosob, tako da se može desiti da za korisnika iz Srbije cena rominga u Crnoj Gori bude snižena, a da u Grčkoj bude kao i do sada.

Šta će se dešavati u ove tri nedelje koliko ima do Infofesta, prilična je misterija. Ali za pretpostaviti je da će ministarstva u svih šest zemalja da ispituju političku volju, operatori će lobirati da se ne srlja, regulatori će tiho predlagati rešenja i balansirati između interesa biznisa i politike, a mediji bombastično najavljuvati pojeftinjenje, možda i ukidanje rominga ako ne već u oktobru onda najkasnije do sledeće letnje sezone.

Ako ste se sada zagrejali da odete na ovaj istorijski Infofest u Budvi i ako ćete tamo da koristite mobilni internet, toplo vam preporučujemo da prijatelje kojima je socijalizam omogućio kuću na tom primorju pitate da vam pozajme "crnogorski broj". Znaće odmah šta im tražite. ¶

ZORAN STANOJEVIĆ

Kažu da život čine mala zadovoljstva.
Mi ne mislimo tako...
Život čine male stvari
koje nam kreiraju velika zadovoljstva.
Sitnice koje nam ulepšaju dan,
koje nam nabace osmeh,
zbog kojih se sami
sa sobom dobro osećamo,
a koje su uvek tu i lako dostupne.

Neka vam svaki dan bude

Tabloidni rijaliti u režiji vlade

Publika, iako već iskusna u konzumiranju fingirane stvarnosti s dna kace, opet nije sigurna šta je tu režirano, a šta stvarnost. Jedva da neko i stigne da pročita da je broj vozila GSP-a na beogradskim ulicama smanjen za deset odsto, ili da načuje nešto o najavljenim štrajkovima prosvetara, partijskom zapošljavanju, konačnom dogovoru o smanjenju penzija

Ovo s Vučićem, Dačićem i "krizom vlade" metastaziralo je u opskurnu TV formu poznatu kao – lažni rijaliti. To je ono kada angažovani amateri glume stvarnost koja obično prethodi nekom crnohroničnom raspletu "muž zaklao ženu preljubicu", "ubila svekra zato što je hteo da je siluje" i tome slično. U početku svetina nije bila sigurna da li su te vike, psovke i hvatanja za gušu stvarni ili nisu, i gledanost je rasla valjda u nadi da je sve odistinski, ali je Republička radio-difuzna agencija (RRA) pritisknuta pozivima nekolicine zabrinutih roditelja "pokvarila priču" zatraživši da se na kraju svake epizode napiše gledaocima da je sve, u stvari, bio igrani program. Epizode našeg političkog kvazidokumentarca s mnogo emocija, intriga, psovki, pa čak i fizičkih obračuna u najavi, pišu se u tabloidima, a angažovane političare s vremena na vreme ponese atmosfera uključenog mikrofona pa izgovore ono što u scenariju i ne piše i odmah se ujedu za jezik. Kao što je vicepremijera Ivice Dačića pre neki dan baš ponelo pa je grdno opsovao i svašta izgovorio na račun "Kurira", SNS-a, premijera Vučića i ministra policije Nebojše Stefanovića, a sve zbog jednog ordena od metar i po čiji je vlasnik, priča se, bio Slobodan Milošević lično. Pošto se pokajao i izvinio, Dačić je još i zakasnio na let za Berlin pa se premijer opet strašno iznervirao i sve tako to. Publika, iako već iskusna u konzumiranju fingirane stvarnosti s dna kace, opet nije sigurna šta je tu režirano, a šta stvarnost pa – guta. Jedva da neko i stigne da pročita da je broj vozila GSP-a na beogradskim ulicama smanjen za deset odsto u danu kad su deca krenula u školu, ili da pokuša da pronađe vest o tome kako u Obrenovcu ima bar jedan čovek zadovoljan

naknadom za kuću koju je uništila poplava, ili da načuje nešto o najavljenim štrajkovima prosvetara, partijskom zapošljavanju, konačnom dogovoru o smanjenju penzija i koječemu još. Koga je briga za to kad je u Nemanjinoj 11 šef diplomatije opsovao mater šefu policije? A šef policije posle obećao da će "svom prijatelju premijeru" savetovati da nervoznog psovača otpusti iz vlade?

Premijer Aleksandar Vučić je kao kakav vrhovni žrec posle svega, za onaj drugi tabloid, "Informer", izjavio: "Bavim se samo državnim problemima, gledam samo kako da u ovu zemlju dođe što više investicija. Nisu mene građani birali da se volim sa ovim ili onim, pa ni sa Dačićem. Sa njim sarađujem na najbolji mogući način u interesu države. I tačka na svaku dalju priču." I mada bi svetina mogla da razume Vučićevu "tačku" kao upozorenje na kraju lažnog rijalitija da je sve u stvari bio igrani program, to nije omelo "Kurir", da nastavi sve to muljanje u glibu i kalu tabloidnih igrarija. Tako je vikend protekao u redovnom prepucavanju Ivice Dačića i Tomislava Nikolića ko će kome biti konkurencija na sledećim predsedničkim izborima, a ponedeljak je opet osvanuo u kalkulacijama o Borisu Tadiću kao prvom zameni Ivice Dačića u nekoj novoj rekonstruisanoj Vučićevoj vladi, koja evo, samo što nije, do Nove godine, a to je koliko prekosutra.

AFERA ORDEN

Sve je, dakle, počelo kada je novinar "Kurira" pozvao vicepremijera Ivice Dačića, aktuelnog šefa srpske diplomatije, da prokomentariše informaciju po kojoj je u sefu MUP-a godinama skrivan orden Jugoslavije koji je dobio Slobodan Milošević, što će reći, i za Dačićevog vakta u

MUP-u. I onda je Dačić iznenađen, besan, ljut i povređen, dosta glasno, tvrde, rekao ovako: "Je l' znaš da se priča da će naprednjaci da vas ugase do Nove godine?! Ko će onda da vam ostane? Da li znaš kakve sam ja sve napade zbog vas trpeo! Došao sam vam na proslavu rođendana, nije vam bio niko od naprednjaka, a vi im uporno idete niz dlaku. Znaš kakve sam packe posle trpeo od Vučića? Je l' vam tu priču dao Nebojša Stefanović?! Sad ću da ga zovem da mu se naje*em majke! Što mi ovo radite? Čime sam to zaslužio? Sad vam je Nebojša super? Ma je*em vas sve."

Nije vicepremijer rekao ništa novo. Odavno je naime poznato, samo se ne priča toliko javno i glasno, kako to sve u Srbiji funkcioniše između vlasti i medija. Ko su čiji novinari i ko hoće koje novine da gurne pod led. I zašto. I kako su novine, tabloidne ili one druge samo plastični pištolj kojim jedni drugima pred očima zamahuju ovi i oni političari, na zadovoljstvo uspaljene mase.

Zato bi ispad Ivice Dačića u "Kuriru" ma koliko bio tragikomična poslastica za čaršijska prepričavanja, trebalo ozbiljno shvatiti baš kao i nedavnu tragediju u Omahi, SAD, kada je policija greškom upala na snimanje rijalitija i otvorila vatru u nameri da spreči navodnu pljačku u restoranu brze hrane. Ubijeni su član ekipe TV rijaliti programa i "osumnjičeni", koji je kod sebe imao plastični pištolj. Jer, ono što je Dačić izgovorio u afektu jeste dokaz na tacni, ogoljena slika, krupni plan funkcionisanja medija i vlasti u Srbiji, gde je mnogo plastičnih pištolja u igri, ali se nikad ne zna kada će opaliti pravi.

LET ZA BERLIN

I taman kad je sve, činilo se, leglo, jer se vicepremijer Dačić pošteno izvinio, što se

ZIMI, ZAMI, ZUM: Bivši i sadašnji ministar policije, I. Dačić i dr N. Stefanović

Foto: Fonet

ono kaže "i kao čovek i kao komunista", tabloidne najave krize u vladi su nastavljene. Ovog puta zato što je šef diplomatije, kako je preneo tabloid "Informer", zakasnio deset minuta na aerodrom pred polazak u Berlin. Ponovo je svetini bila bačena sočna koska za glodanje. Em što je ovaj zakasnio, em što je premijer hteo da poleti bez njega. Tabloidni rijaliti je nastavljen dramom na Surčinu: "Premijer juče ujutro tačno u osam naložio da se zatvore vrata i da državni avion poleti bez šefa diplomatije. Avion već krenuo ka poletnoj stazi kada se u poslednji čas pojavio Dačić. Vučić besan i zbog medijskog ispada lidera SPS-a." ("Informer", 28. avgust) Saznalo se čak ponešto i o Dačićevom metabolizmu.

Nije, naime, neobično ni, ako hoćete, novinarski neopravdano to što se takva vest o Dačićevom kašnjenju pojavila na naslovnoj strani novina, ali je zanimljivo nešto drugo. Živimo u državi u kojoj se svakodnevno stvarni interes javnosti da zna – vešto eskivira, zabašuruje, odlaze, nalaze se silna opravdanja zašto nešto (poput ugovora sa Etihadom) ne može da bude objavljeno, ili bude objavljeno samo delimično. Ovde vlastodršci obožavaju mistifikacije, poverenik za informacije ima pune ruke posla jer je ovo jedna krajnje netransparentna vlast. Dakle, ono što jeste javni interes teško se obelodanjuje. Ono što, u svojoj biti, nije javni interes, a detalji u vezi sa državnim letom za Berlin

i nisu, jer Vučić ipak nije otputovao bez Dačića – to smo saznali odmah. Ovde mediji služe da diskredituju političare za račun nekih drugih političara, a postoji sasvim transparentna potreba vrha SNS-a, da kažemo Vučića, da na svakom koraku i u svakoj prilici javno ponizi Ivicu Dačića i predstavi ga kao jednog ne mnogo vrednog, usporenog političara koji je iz dana u dan sve umorniji i nesposobniji da se bavi poslom koji mu je poveren. I, ruku na srce, Dačić mu svesrdno olakšava u tome. Da l' je to pitanje metabolizma ili umora, zato što se, po uputstvu premijera Vučića, nije odmarao van Srbije, kao neki, to je već neka druga priča.

PREDSEDNIČKE AMBICIJE

Taman tu, u Turskoj, počinje priča o Dačićevim predsedničkim ambicijama. Zašto u Turskoj? Zato što se predsednik Tomislav Nikolić odmarao u Turskoj. E sad, za one koji se pitaju kakve su to nebuloze i kakve veze ima Nikolićevo letovanje sa Dačićevim predsedničkim ambicijama, valja naglasiti da je Dačić samo odgovarao na novinarsko pitanje. Dakle, da prokomentariše izbor Nikolićeve destinacije za odmor valjda zbog tursko-bosansko-kosovskih odnosa, što je u ovom trenutku najvažnije i od najvišeg javnog interesa da saznamo, je l' te, šta Dačić misli o tome. Šef diplomatije je rekao da na to treba da odgovori predsednik jer je on odabrao Tursku, dodavši da na odmoru

nije bio četiri godine, i da je poslušao savet premijera da se godišnji odmori provode u Srbiji dok zemlja ne izađe iz krize, ali "svako neka radi po sopstvenim željama", zaključio je on.

E, to je, priča se, bila kap u prepunoj čaši Dačićevih prozivki na račun Tomislava Nikolića, da li za svoj ili za račun Aleksandra Vučića, to je sad već hamletovsko pitanje. Jer se već duže vreme ne razaznaje koje to poteze šef diplomatije povlači sebe radi, a koje za Vučića. Uključiv i psovanje majke šefu policije.

Kako god, i Nikolić je morao da odgovori na – u ovom momentu krucijalno i dakako, od javnog značaja – pitanje novinarki Federalne tv BiH da li je tačno da mu je Ivica Dačić najozbiljnija konkurencija na narednim predsedničkim izborima. I predsednik je, što zbog one Turske, što zbog učestalih izjava SPS-ovaca da će Dačić jednog dana biti predsednik Srbije, morao da stavi tačku na sve te spekulacije, kad ga je novinarka već lepo pitala: "Ako u drugoj godini mog mandata neko počne da priča da će biti predsednik Srbije, onda nešto s njim nije u redu."

Po istom onom "Kuriru" kojeg je onako ljuto psovao samo neki dan ranije, Dačić je poslao poruku predsedniku Nikoliću, opet, razume se, "odgovarajući na novinarsko pitanje": "Nejasna mi je njegova nervoza nakon što sam najavio da ću biti kandidat na predsedničkim izborima. Čak nisam ni rekao da ću pobediti. SPS je uvek imao kandidata i šta je tu sporno. Kad je on mogao da traži vanredne parlamentarne izbore u drugoj godini mandata vlade, zašto ne može da se govori o predsedničkim izborima? Neukusno je da se u bosanskim medijima priča o tome, i to u vreme kad se ceo svet tresе zbog bojazni od rata."

I tako, izgleda da se Dačić umorio od toplog zeca, špalira sa šibama kroz koji prolazi svakodnevno. Politička čaršija nagađa da mu je možda baš Vučić namenio predsedničko mesto. Ipak se Hašim Tači onako lepo zahvalio i Dačiću i Vučiću na svemu što su uradili za Kosovo uz pomoć Brisela, Vašingtona i Berlina. Možda, na Nikolićevu žalost, i bude tih predsedničkih izbora. Važno je samo koga će vrhovni žrec podržati.

ZORA DRČELIĆ

Stari glumac u “novom filmu”

Bivši predsednik Srbije se nikada nije pomirio sa statusom gubitnika, nikad nije utišao sopstvenu sujetu i nikad priznao greške koje su ga koštale ozbiljne državničke karijere. Uprkos tome, ili možda baš zbog toga, Boris Tadić nikada zapravo nije otišao. Iako već dve godine praktično nema nikakvu moć, on je uvek nekako tu, prisutan – s razlogom ili, mnogo češće, bez njega

Pošto Srbijom već neko vreme upravljaju ljudi koji su onomad bili viđeni za “političku istoriju”, ne bi bilo nikakvo čudo da se ostvari i proročanstvo koje kaže da će u Vladu uskoro ući i Boris Tadić. U biografskom smislu, on se, naime, u potpunosti uklapa u profil ekipe okupljene oko Aleksandra Vučića – grupe ljudi koji su više puta kretali od nule, više se puta posuli pepelom, više puta pregazili preko stavova i ideja za koje su se nekad zalagali.

Za protekle dve godine, od kada nije predsednik Srbije, Tadiću je pošlo za rukom da stigne do političkog dna i da sa njega počne polako da se diže; da svoju stranku praktično dovede do propasti i da zatim osnuje novu; da u rekordnom roku, tu novu stranku dovede u narodnu skupštinu.

Jedina razlika između bivšeg predsednika Srbije i nekad otpisanih, a sada već uveliko vaskrslih vladara, jeste u poimanju pozicije u kojoj su se našli: dok su oni uglavnom dostojanstveno podnosili sopstvene poraze i radili na tome da se “vrate u meč”, Tadić se zapravo nikada nije pomirio sa statusom gubitnika, nikad nije utišao sopstvenu sujetu i nikad priznao greške koje su ga koštale ozbiljne državničke karijere. Uprkos tome, ili možda baš zbog toga, Boris Tadić nikada nije otišao iz naših života. Iako već dve godine praktično nema nikakvu moć, on je uvek nekako tu, prisutan – s razlogom ili (mnogo češće) bez njega.

(NOVO)DEMOKRATA

Kada je u večernjim satima 20. maja 2012. izgovorio antologijsku rečenicu “Doviđenja ljudi, vidimo se u nekom drugom filmu”, dotadašnji predsednik Srbije verovatno ni sam nije slutio koliko će mu vremena biti potrebno da izabere najbolji scenario i najadekvatniju ulogu.

Pošto je posle izbornog poraza rukovođenje strankom prepustio Draganu

Đilasu, činilo se da će se smiriti u ulozi penzionera – tome u prilog išla je i čuvena fotografija Tadića na Visu, pod lozom i u kupaćim gaćama, koju je Đilas (marketiški agilan, kakvog ga je već bog dao), iskoristio da objasni kako sada nije vreme za dotične gaće, već za akciju. No, prevarili smo se. Malo potom, Tadić je već bio na putovanjima i konferencijama, pred kamerama i mikrofonima: iako nije izgovarao ništa novo i posebno značajno, činilo se da mu malo treba za povratak na scenu. Ipak, posle unutarstranačkih trvenja među demokratama, u novembru 2012. morao je da se pomiri s funkcijom počasnog predsednika DS-a: struja Dragana Đilasa bila je neuporedivo jača, njegov temperament i energija mnogo snažniji, a u Tadića su u stranci, baš kao i izvan nje, mnogi upirali prstom kao u najvećeg i najdirektnijeg krivca za ono što se Srbiji dogodilo.

Kao počasni predsednik demokrata, Tadić je obavljao poslove koji kao da su za njega stvoreni – putovao je ovamo i onamo, držao predavanja, bio angažovan u Telenoru kao savetnik za Evropu i sa gospodске distance posmatrao i komentarisao ono što se događalo na političkoj sceni. No, đavo nikad ne spava – posebno ne u slučaju ljudi kojima su svetla reflektora potrebna nego vazduh. Na zavaravanju seminara studenata Fakulteta političkih nauka na Kopaoniku, počasni predsednik otvorio je novo poglavlje svoje karijere. Obraćajući se studentima, Tadić je najpre rekao da bivši ministar spoljnih poslova nije dobro obavljao svoju funkciju, da je Srbiju posvađao s mnogim zemljama, a najviše postigao na planu lične promocije. Pošto je bacio tu “bombu”, izgovorio je ono što je zapravo bilo vest dana: ističući da u Vladi Srbije sede ljudi koji nisu sposobni za taj posao, rekao je da nije odustao od politike ni u Srbiji, ni na međunarodnom planu, odnosno da “ostavlja mogućnost da

se vrati”. To je i učinio, na prilično očekivan i neoriginalan način, ali ipak na iznenađenje mnogih.

Nakon raspisivanja ovogodišnjih izbora i spekulacija o mogućem savezu demokrata sa Zoranom Živkovićem, Tadić je odbio ponudu da bude u njihovom izbornom štabu i najavio nove forme delovanja. Na konferenciji za novinare 30. januara, on je rekao da nije mogao da preuzme odgovornost za politiku koju stranka vodi: “Nema razloga da budem u bilo kakvoj političkoj instituciji sa onima koji su nas, dok smo vodili borbu protiv organizovanog kriminala, nazivali šefovima mafije, kriminalcima i Al Kaponeom”. Samo tri dana kasnije, objavljeno je da Tadić pravi Novu demokratsku stranku i da će na izbore izaći u koaliciji sa Zelenima Srbije, Nenadom Čankom i Dušanom Petrovićem. Iako u kampanji nije ponudio ništa inovativno i konkretno, a dobar deo vremena posvetio napadima na dojučerašnje kolege iz DS-a, Tadiću je pošlo za rukom da dobije 12 poslaničkih mesta i na taj način stekne kakvu-takvu političku moć.

Od tog trenutka, međutim, počinje Tadićev “novi film” koji malo ko može da razume, ali koji će – po svemu sudeći – imati zanimljivo finale.

NAPREDNJAK

Još na početku pregovora o formiranju nove vlade, bilo je jasno da Tadić sebe smatra jednim od najozbiljnijih kandidata za partnerstvo sa Vučićem – neverovatno, ali možda čak i partnerom dovoljno jakim da postavlja nekakve uslove. Bivši predsednik je, naime, zahtevao da u Vladu ne uđu socijalisti, s kojima je 2008. lično potpisao pakt o pomirenju i tako ih u punoj slavi vratio na poziciju moći: “Izneli smo čvrst stav da nećemo ući u vladu sa sps-om, koji je napravio ogromnu štetu u svim sektorima koji su bili u njihovoj nadležnosti. Nemilosrdno

su trošili društvene resurse načinom na koji su vodili ministarstva i javna preduzeća, što najbolje svedoči o karakteru te stranke", rekao je u to vreme.

Četiri meseca kasnije, ostao je na istoj poziciji, koristeći svaku priliku da se iznova zavadi sa Ivicom Dačićem: poslednji otvoreni sukobi bazirali su se na međusobnim optužbama za stanje u Galenici i situaciju u policiji.

Ovih dana, međutim, kruže priče da će Vučić kazniti Ivicu zbog neposlušnosti i u Vladu umesto njega konačno pozvati Tadića. Kad bi taj uslov bio ispunjen, sva je prilika da ovaj ne bi ni trenutka oklevao. Naprotiv. Sve što je uradio ili izgovorio u poslednje vreme upućuje na zaključak da je samo čekao kada će se premijer konačno dozvati sebi i izabrati – baš njega.

Čim se otvorila politička kriza u Vojvodini, Boris Tadić počeo je da se pominje kao solomonsko rešenje koje bi na miran način ujedinilo različite interese. U tom kontekstu, razmatrane su sve moguće i nemoguće kombinacije, demokrate su se unutarstranački i dalje gložile u vezi s Tadićevom zaostavštinom i dilemama o smislu ponovne saradnje s njim, ali se sam Tadić trudio da bude vrlo zagonetan i da sebi ne zatvori nijedna vrata. Napominjući da je vojvođanskoj vladi neophodna rekonstrukcija "uz korenite personalne i političke promene", on je još u junu istakao da ne bi trebalo isključivati ni mogućnost formiranja koncentracione vlade u

kojoj bi se sve stranke udružile u rešavanju gorućih problema. Istakao je tada kako eventualni ulazak SNS u tu vladu ne bi "otupeo oštricu" njegove stranke prema vladi na republičkom nivou.

"Oštrica NDS-a zavisila bi samo od toga da li vlada radi dobro ili loše i to nema nikakve veze sa eventualnim regionalnim ili lokalnim koalicijama... Politika je domen javnog i tu nema mesta ličnim netrpeljivostima. Zarad viših ciljeva, do sada sam ulazio u koalicije i sa onima sa kojima nikada ne bih imao lične odnose. Nažalost, u srpskoj politici je i dalje političko ponašanje često uslovljeno ličnim odnosima, a još češće prizemnim ličnim interesima, što je pokazatelj nezrelosti našeg političkog bića", ocenio je Tadić rekavši tako sve.

Ipak, ovih dana stvari su postale još jasnije. Prilikom formalne registracije NDS-a kao stranke, Boris Tadić je 22. avgusta slavodobitno konstatovao kako je baš NDS "jedina prava opozicija u Srbiji" i da kao takva "ne želi da po svaku cenu ulazi u vlast u Vojvodini s nepouzdanim partnerima". Ova izjava o ljudima s kojima je do juče nezvanično pregovarao protumačena je kao korak ka Vučiću, ili, kako je rekao jedan sagovornik "Politike", "alibi da se okrene naprednjacima i s njima pravi pokrajinsku vladu".

BORAC

U prilog tome ide i činjenica da Boris Tadić ni do sada nije ozbiljnije napadao Vladu. Njegova "oštrica" zapravo se svodila na načelne kritike i blago klimanje glavom na sve što se direktno ili indirektno tiče života u Srbiji. Poslednjeg dana avgusta, Tanjugu je recimo, rekao ovo: "Ne mogu da ne podržim sadašnju izbalansiranu spoljnu politiku Srbije, jer je ona pokušaj da se nastavi politika vođena u vreme mog predsedničkog mandata i zasnovana je na četiri spoljnopolitička stuba: Briselu, Vašingtonu, Moskvi i Peking." »

Čak ni u situacijama kada je direktno

Preko 20.000 korisnika i vrhunski tim inženjera

“ Našu bazu čini preko 20.000 korisnika različitih profila i svaki klijent je za nas jedinstven. Uvek se trudimo da uvedemo nešto novo, ali isto toliko moramo da se trudimo i da postojeći korisnici budu uvek zadovoljni. To je velika odgovornost. Zato na samom sistemu postoji vrhunski hardver, kao i tim profesionalaca koji neprekidno brine o svemu. ”

Sanja Rakić

Marketing manager, EUnet

WEB
HOSTING

CLOUD
SERVERI

NAMENSKI
SERVERI

RAZVOJ

SOFTVER
KAO SERVIS

EUnet
eunethosting.com

Pitajte vašeg hosting experta - eunethosting.com
Telefoni 0700 600 500 i +381 11 3010 500 Email info@eunet.co.rs

napadnut od strane Vučićevog okruženja (nikada njega lično!), Tadić zvuči krajnje smireno i sigurno u sebe, ne atakuje na one koji ga prozivaju i deluje kao čovek kojem je jasno da ništa ne može da mu se desi. Nakon što je Nebojša Stefanović formirao specijalni istražni tim za istragu o prodaji NIS-a, Tadić – kao potpisnik tog sporazuma – konstatuje samo da je reč o političkoj predstavi: "Da NIS tada nije prodat, danas verovatno ne bi ni postojao, a šteta koju bismo imali samo od gubitka radnih mesta, prevazilazila bi štetu koju

problema i data mu je načelna podrška u jurišu na Ujedinjene nacije. Šta ćemo, međutim, s Borisom Tadićem? Ako je zaista istina da pretenduje da nasledi Ban Ki Muna, sigurno je da mu je neko od onih koji zvanično podržavaju Jeremića dao "zeleno svetlo" za tako nešto. Što, opet, govori o principijelnosti i doslednosti onih koji ovom zemljom upravljaju, ali i onih koji se motaju oko njihove trpeze kako bi bili pomaženi po glavi i podržani u ovom ili onom poduhvatu.

političko znanje, ali i pristojnost kakva dolikuje ozbiljnom listu kakav je 'Danas' nekada bio. Ova pitanja ne pokazuju samo neznanje nego i malicioznost koja je u ovom obliku retkost i u najgorim tabloidima."

Pismo koje je potpisala Tadićeva predstavica za javnost izazvalo je reakciju svih koji se u ovoj državi išta pitaju o medijima, ali je u konačnom zbiru pre svega pokazalo da bivši predsednik zaboravlja da je bivši, ali isto tako i da nije bogom dan. Pošto mu je oštro odgovoreno

■ Čak ni u situacijama kada je direktno napadnut od strane Vučićevog okruženja (nikada njega lično!), Tadić zvuči krajnje smireno i sigurno u sebe, ne atakuje na one koji ga prozivaju i deluje kao čovek kojem je jasno da ništa ne može da mu se desi.

imamo od onih delova ugovora koji nisu najpovoljniji za Srbiju."

Zapravo, osim teza o Dačiću, jedino vidnije neslaganje s aktuelnim premijerom Tadić iskazuje kada je u pitanju Vladimir Beba Popović. Posle Popovićevih letošnjih nastupa i napada na bivšeg predsednika, ovaj je rekao da je "problem to što Vlada zvanično sarađuje s čovekom koji se bavi širenjem sodomije po medijima", kao i da bi "predstavnicima Vlade trebalo postaviti pitanje o opravdanosti i motivaciji te saradnje".

Da su u pitanju dozlaboga principijelni ljudi, pitanje odnosa sa Vladimirom Popovićem ili uopštene primedbe koje Tadić ima na Vladu, možda bi mogle da pomute sklad u nekoj budućoj podeli vlasti. No, takva opasnost ne postoji. Glavni glumci u ovom filmu mnogo su već puta pokazali spremnost da "zarad viših interesa" prelaze preko svega, pa i preko sopstvenih principa. U tom smislu, zanimljivo je pomenuti i jednu od popularnijih teorija o Tadićevoj političkoj budućnosti. Priča se, naime, da je on ozbiljno zainteresovan za poziciju generalnog sekretara UN – funkciju na koju je inače još poodavno oko bacio nezaobilazni Vuk Jeremić. Bivši "predsednik sveta" je inače bio na listi najneomiljenijih ličnosti Aleksandra Vučića i njegovog tima sve dok nisu došli na vlast: čim su se dokopali Nemanjine, s Jeremićem više nisu imali nikakvih

VASPITAČ

Jedan od većih Tadićevih problema u politici jeste nesposobnost da realno sagleda situaciju u kojoj se nalazi. Vidljivo je to bilo u mnogim situacijama, a u poslednje vreme u tom je smislu ilustrativan njegov odnos prema medijima.

Želeći da objavi intervju s njim, dnevnik "Danas" uputio mu je 12 pitanja – uobičajenih, reklo bi se, koja se dotiču kako dnevne politike tako i opštih političkih tokova. Ali, umesto Tadićevog pristanka, na adresu novinark Lidije Valtner stiglo je nešto što će verovatno ući u antologiju srpske medijske istorije – dopis kojeg se ni rahmetli Sloba, a ni Aleksandar Vučić u ulozi nekadašnjeg cenzora, ne bi postideo. Između ostalog, tu piše: "Poštovana Lidija, Vaša pitanja su ispod svakog nekadašnjeg intelektualnog nivoa lista 'Danas' i gospodin Tadić se nada da niste uspeali da još jednom pogledate pitanja pre nego što ste ih poslali, jer smatra da previše glupo zvuče da bi se moglo očekivati da on ozbiljno odgovara na ovakva pitanja. Osim što pitanja pokazuju da onaj koji ih je sastavljao nema osnovna znanja iz politike, pojedina pitanja svedoče i o tome da njihov autor nije u stanju da izvrši prostu računsku operaciju sabiranja do 126. Molim Vas, kada sledeći put 'Danas' odluči da pošalje pitanja gospodinu Tadiću, da Vaš novinar pokaže makar elementarno

sa svih adresa, Tadić se opet latio pera i nastavio u istom stilu: saopštavajući da odgovor kojim su odbili intervju "nije bio javnog karaktera", konstatovali kako se iz njega vidi da je "upućen naručiocu tekstova", a ne novinarima, uz opasku da su uvereni kako Vladimir Beba Popović vrši uticaj na delove redakcije tog lista. Danasovci su mu otpisali u očekivanom tonu, ali to ovde nije tema: ovde je bitno da se čovek koji je nekad bio predsednik Srbije usuđuje da vaspitava medije; da čovek čija nas je neodlučnost mnogo koštala i čije ćemo grehe plaćati još dugo, smatra kako ima moralno pravo da bilo kome u ovoj državi prebacuje bilo kakve veze s bilo kim.

Istina je da je odnos Borisa Tadića s medijima inače bio problematičan, ali bilo je za očekivati da će svoje ponašanje bar donekle promeniti posle političke kataklizme koju je priredio sebi i svima nama.

To se, nažalost, nije desilo – verovatno zahvaljujući ničim izazvanom kompleksu veličine, kojem nije mesto u komunikaciji s medijima i čije su posledice u direktnoj suprotnosti sa svim onim zbog čega su ljudi nekada glasali za njega, sa svim njegovim javno proklamovanim načelima. A upravo su načela nešto čega bi Boris Tadić trebalo da se seti kad i ako bude seo za astal s Aleksandrom Vučićem. ¶

TAMARA SKROZZA

Nikad nisam razumeo ministra Krstića

“Ministarstvo finansija nije nikada pitalo Poresku upravu šta misli kolika bi mogla biti naplata u narednoj godini.

Zato nikako nisam želeo da prihvatim kritike da naplata poreza nije u skladu sa planom, pošto je plan bio nerealan”

Samo dva meseca nakon što je postavljen za direktora Poreske uprave (PU), Aleksandar Miljković podneo je ostavku, saopštili su mediji u sredu, 27. avgusta, uveče. Na njegovo mesto došao je Marko Marinković iz Bezbednosno-informativne agencije (BIA). Prema vesti koju je preneo Tanjug, vlada je još 18. avgusta postavila Marinkovića za zamjenika direktora PU, a on je od tada, po Tanjugu, “zatvorio 140 kockarnica”.

Međutim, sva je prilika da je Miljković otišao, a Marinković došao i pre 18. avgusta – još je u noći između osmog i devetog avgusta policija zajedno sa poreskim inspektorima krenula u kontrolu kockarnica i klubova i zaplenila 170 aparata i deset ruleta (reč je o opštinama na jugu Srbije, među najsiriromašnijima u zemlji). Takođe, pitanje je da li bi građani i tog 27. avgusta saznali za ostavku prvog poreznika da se vest o njoj te srede pre podneva nije proširila na društvenoj mreži Twitter. Uzgred, na sajtovima Ministarstva finansija i Poreske uprave nema nikakvih promena: za njih je Miljković i dalje direktor PU.

Iz Ministarstva se već mesecima najavljuje “oštra i agresivna borba” protiv sive ekonomije. Zahvaljujući prelasku na elektronsko plaćanje poreza, povećan je broj kontrola i inspektora, a usvajanjem Zakona o poreskom postupku i

administraciji umnogostručene su kazne za poreske prekršaje koje mogu ići do dva miliona dinara i zatvaranja objekta do 60 dana. Ovim merama Ministarstvo želi da bar malo zatrpaju rupu u budžetu koja će do kraja godine uveliko preći 200 milijardi dinara, iako Zakon o budžetu za 2014. predviđa nešto malo manje od 164 milijarde ukupnog deficita.

Svi ovi događaji i mere bili su povod za razgovor sa Ivanom Simićem, čovekom koji je bio direktor Poreske uprave nepunih godinu dana, a ostavku je podneo 27. decembra 2013, dan nakon što ga je NALED proglasio reformatorom godine u kategoriji “rukovodilac regulatornog tela”.

“VREME”: Namera vam je bila da se na čelu Poreske uprave zadržite dve godine, a potom ponovo posvetite privatnom biznisu. Niste se zadržali ni godinu dana. Šta ste uspjeli da uradite dok ste bili direktor, i koji su bili konkretni razlozi vaše ostavke?

IVAN SIMIĆ: U Poreskoj upravi sam proveo jedanaest napornih, ali i nezaboravnih meseci. Sa saradnicima smo započeli velike projekte i mnoge od njih smo završili, poput uvođenja mejlova za sve zaposlene, otvoren mejl za primedbe svih poreskih obveznika, prezentacija na Fejsbuku i Tviteru. Na poštadini i boljoj organizaciji rada smo uštedeli najmanje 1,5 miliona

Foto: A. Anđić

evra. Mnogo smo radili na uspostavljanju boljih međuljudskih odnosa, nakon više godina smo počeli da kontrolišemo podatke poslate sa fiskalnih kasa. Terenske kontrole smo izvodili i na skupovima gde se pre toga nisu nikada radile, dobili smo savremeni data centar, radili smo na uvođenju elektronskog poslovanja i samo kod PDV prijava nam je uspjelo doći od 0,36 do 100 odsto elektronskih prijava. Uvedena je objedinjena naplata i na kraju godine nam je uspjelo da naplatimo više poreza i doprinosa nego bilo kada pre. Mnogi ljudi efikasnost Poreske uprave procenjuju samo kroz naplatu i žele odmah rezultat, a ne znaju da su za 6500 zaposlenih u Poreskoj upravi potrebne i druge

■ **Najlakše je smanjiti plate i penzije. Smatram da je potrebno razmišljati o motivisanju zaposlenih da rade više i bolje, a penzionerima ostaviti ono što su zaradili, odnosno ostvarili u godinama kada su bili aktivni. Ljudski životi nisu matematika.**

stvari, a to je pre svega da se poštuju kao vredni radnici i da im se omoguće što bolji uslovi za rad, jer od njih zavisi budžet Republike Srbije. Istina je da mi je bila namera da ostanem dve godine i da se onda vratim nazad u privatni biznis, gde sam i pre toga bio više od 20 godina. Ne želim da govorim o razlozima za ostavku. Ono što mogu da kažem jeste da mi je veoma žao da sam morao otići i napustiti zaista divne ljude sa kojima sam radio. Nakon

11 meseci sam video da su mnogi od njih, ne samo u centrali poreske uprave, počeli da prate moj način rada, pa su ostajali na poslu duže nego što je trebalo i takvi ljudi su potrebni Poreskoj upravi.

Šta se to desilo 26. i 27. decembra kada ste prvo razgovarali sa ministrom Krstićem o budućim planovima, a sutradan mu podneli ostavku?

U noći iz 26. na 27. decembar 2013. godine sam pre svega napravio analizu mog

dotadašnjeg rada i još jednom sam pregledao moje planove za iduću godinu, pre svega novu organizacionu strukturu, koja bi dovela do bolje organizacije rada i još efikasnije Poreske uprave. Pošto se moji planovi nisu nikako poklapali za zahtevima tadašnjeg ministra finansija, bilo je najbolje da odem.

Potpuno neverovatno deluje podatak da u kreiranju budžeta za 2013. nije učestvovala i Poreska uprava.

■ Ne mogu uvoditi kazne za one koji kasne sa plaćanjem poreza koji su prijavili. Poreski obveznici posluju u veoma teškim uslovima, plaćanje računa je veoma loše i zato su takve kazne nelogične.

Kako je moguće da postoji ovakav raskorak između PU i matičnog Ministarstva finansija?

Ni meni nije jasno kako je to moguće, ali kako su mi rekle kolege, Ministarstvo finansija nije nikada pitalo Poresku upravu šta misli kolika bi mogla biti naplata u narednoj godini. Zato nikako nisam želeo da prihvatim kritike da naplata poreza nije u skladu sa planom, pošto je plan bio nerealan. Zato je za mene kao direktora bilo najbitnije da smo realno naplatili više poreza nego prethodnih godina. Nadam da će i ove godine biti isto, i da će Poreska uprava ove godine naplatiti više poreza nego prošle.

Bili ste u Fiskalnom savetu Slovenije. Kako ocenjujete saradnju srpskog Fiskalnog saveta sa PU i predlog njihovih mera za fiskalnu konsolidaciju?

O Fiskalnom savetu imam svoje mišljenje. Zato im želim mnogo uspeha u daljem radu. Činjenica je da su bili protivnici uvođenja elektronskog poslovanja i drago mi je da smo im dokazali da greše. A ako su grešili o tome, onda je pitanje da li greše i u drugim stvarima. Najlakše je smanjiti plate i penzije. Smatram da je potrebno razmišljati o motivisanju zaposlenih da rade više i bolje, a penzionerima ostaviti ono što su zaradili, odnosno

ostvarili u godinama kada su bili aktivni. Ljudski životi nisu matematika.

Neće li nove mere i kazne Ministarstva finansija samo podstaći da kažnjeni "skliznu" u sivu zonu, a država ostane bez prihoda? Ima li svrhe zatvarati prijavljene radnje za manje prekršaje, a da se onima "na crno" omogućavaju olakšice za prelazak u legalno poslovanje?

Siva ekonomija je veliki problem, ne samo Srbije, nego mnogih zemalja. Zato borba protiv nje mora da se vodi organizovano i rezultati te borbe se ne mogu očekivati odmah. Siva ekonomija se razvijala godinama, što znači da će i borba protiv nje da traje više godina. Pre svega smatram da će do smanjenja sive ekonomije doći kada dođe do privrednog rasta, do smanjenja broja nezaposlenih i smanjenja mnogih para-fiskalnih nameta koji guše preduzetnike. Takođe je potrebno onemogućiti ulazak robe u Srbiju bez plaćanja poreza i carine.

Izneli ste negativne komentare na usvojeni Zakon o poreskom postupku. Možete li nešto opširnije o usvojenim rešenjima – šta valja, a šta ne valja u tom zakonu?

Samo sam rekao da se ne mogu uvoditi kazne za one koji kasne sa plaćanjem poreza koji su prijavili, odnosno nisu u celosti platili prijavljeni iznos poreza. Poreski obveznici posluju u veoma teškim uslovima, plaćanje računa je veoma loše i zato su takve kazne nelogične. Kazna za kašnjenje u plaćanju poreza je zatezna kamata.

Možete li da komentarišete poslednja događanja u PU?

Ne, ne želim da komentarišem te događaje jer sam ipak skoro godinu dana vodio Poresku upravu i radio sam sa tim ljudima. Sve ih cenim i nadam se da će se na kraju sve završiti kao treba, iako je šteta koja je napravljena velika.

U julu je tadašnji ministar Krstić objavio "depolitizaciju Poreske uprave". Da li biste okarakterisali Poresku upravu kao "politizovanu" za vreme dok ste bili njen direktor?

Nikada nisam razumeo šta je hteo time da kaže. Možda je to moj nedostatak, ali ja ga ionako nisam razumeo. Dok sam bio direktor, Poresku upravu nikada nisam smatrao politizovanom.

Periodično, iz Poreske uprave dolaze podaci o najvećim poreskim dužnicima. Zašto se na te dužnike već sutradan ne primene odgovarajuće mere, zapleni im se imovina? Ne priznaje li ovako PU da nema moć da radi svoj posao? Zašto bilo ko da prijavljuje i plaća porez, kada postoje "nedodirljivi", i gde je tu "nulta tolerancija"?

Tu malo grešite. Baš zbog takvih razmišljanja, u vreme kada sam bio direktor, poreske dužnike smo podelili po kategorijama, da bi svi mogli da vide njihovu strukturu. Činjenica je da je više od dve trećine poreskog duga nenaplativo. Reč je o slučajevima kod kojih je već nastupilo zastarevanje naplate poreskog duga, poreski dužnici su u restrukturiranju, mnogi su završili u stečajevima koji su već završeni, mnogi poreski dužnici više i ne postoje, i slično. Zato treba te poreske dužnike i poreske dugove brisati iz evidencija poreskih dužnika. Kod ostalih dugova koji su naplativi, svi oni koji nisu u skladu sa zakonom zatražili odlaganje naplate, bili su blokirani. Mnogi od njih i nemaju imovinu iz koje bi se naplatio poreski dug.

Poreska uprava je vršila redovitu naplatu poreskog duga. Poznato je da se u 2013. godini primenjivao i Zakon o uslovnom otpisu kamata i mirovanju poreskog duga. Na osnovu tog zakona je reprogram zatražilo oko 400.000 poreskih obveznika i oko 130.000 ih je tokom 2013. godine ispalo iz reprograma. Pored toga, mnogi poreski obveznici su u skladu sa zakonom zatražili odlaganje plaćanja poreskog duga i za to su predložili garanciju i slično.

U vreme kada sam bio direktor uveli smo "nultu toleranciju" na plaćanje poreskog duga i nismo pravili razlike između malih ili velikih poreskih obveznika, odnosno između privatnih i javnih preduzeća. Za nas su svi bili isti. Dokaz tome su blokade mnogih velikih preduzeća koja u prošlosti nisu bila blokirana, iako su dugovala porez.

◀
RADMILO MARKOVIĆ

Mirko Tepavac (1922–2014)

Umro je predratni aktivista Komunističke partije Jugoslavije, partizan i ilegalac u toku Drugog svetskog rata, a posleratni direktor Radio Beograda, glavni i odgovorni urednik lista "Politika" ministar inostranih poslova SFRJ i angažovani antiratni intelektualac

Mirko Tepavac, ratnim drugovima poznat pod nadimkom Beli, umro je 28. avgusta u Beogradu u 93. godini. Rođen je 13. avgusta 1922. godine u Zemunu. Kao šesnaestogodišnjak je 1939. prvi put uhapšen i batinan od strane policije, zbog veza sa komunističkom omladinom. Gimnaziju je učio u Zemunu, ali nakon odluke Ministarstva prosvete o "isterivanju iz svih škola na teritoriji Uprave grada Beograda" zbog komunizma nastavio je školovanje u Sremskoj Mitrovici i Beloj Crkvi.

Jula 1941. godine, iz Zemuna koji je tada bio u sastavu Nezavisne države Hrvatske, prelazi u okupiranu Srbiju i pridružuje se Kosmajskom partizanskom odredu. Ubrzo, po zadatku SKOJ-a, vraća se u Zemun da radi na organizovanju pokreta otpora kao ilegalac. Nedugo po dolasku u Zemun uhapšen je, u noći 12. avgusta 1942. Isledivao ga je Nikola Francetić, ekspert zagrebačke antikomunističke policije, brat Jure Francetića, komandanta zloglasne ustaške "Crne legije". Od njega je traženo da otkrije identitet vođe gradskog komiteta SKOJ-a, što nije učinio. Takvim držanjem spasio je živote mnogim komunistima, a pre svega Marku Nikeziću Cvikerašu, koji je u dužem vremenskom periodu bio glavna ličnost na poternici zemunskih ustaša. Na istragama se držao čvrsto, prilikom saslušanja pljunuo je u lice islednicima koji su ga fizički zlostavljali prilikom saslušanja i pokušavao da uzvraća udarce. Bio je dva puta vođen na strijeljanje, ne bi li od njega iznudili priznanje, ali da je on uporno ćutao. Nakon četiri meseci torture u ustaškim zatvorima pušten je krajem decembra 1942, na intervenciju brata domobranskog oficira, koji potom i sam prelazi u partizane.

Član je Komunističke partije Jugoslavije od 1942. godine.

Početkom 1943. godine Tepavac je otišao u Bosnu, u vojvođanske partizanske jedinice, gde je zbog "nejasnoća" oko njegovog puštanja iz ustaškog zatvora, privremeno bio raspoređen kao puškomitraljezac u sastavu vojvođanske brigade, ali je ubrzo unapređen i postavljen na dužnost zamenika političkog komesara odreda, brigade, a na kraju i 36. vojvođanske divizije.

Posle rata bio je na funkcijama člana Glavnog odbora Saveza socijalističkog radnog naroda Srbije, člana Centralnog komiteta Komunističke partije Srbije, sekretara Okružnog komiteta KPJ u Zrenjaninu i Pančevu, člana Pokrajinskog komiteta KPJ za Vojvodinu, sekretara Saveta za prosvetu i kulturu NR Srbije.

Sredinom 1952. godine predao je izveštaj o "nacionalnoj politici" i represivnoj politici Udbe u Vojvodini, u kojem je nadležne obavestavao i o neselektivnom streljanju nekoliko stotina

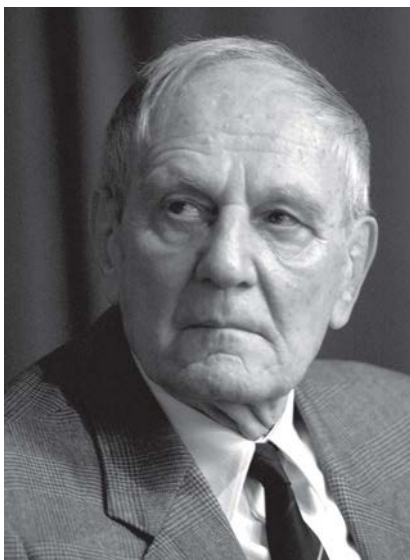

Foto: Stanislav Milojković

pripadnika nacionalnih manjina, najviše Mađara u nekoliko sela u Bačkoj, nakon oslobođenja. Drugovi su, ubrzo potom, o njemu sproveli opsežnu policijsku i partijsku istragu, koja je imala zadatak da otkrije njegovu "izdaju" u ustaškom zatoru. Tepavca su višednevno ispitivali članovi komisije Centralnog komiteta KPJ: Miloš Minić, Slobodan Penezić Krcun, Spasenija Cana Babović i Isa Jovanović. Decembra 1952. godine oslobađajućim nalazom Komisije odbačene su sve sumnje kao neosnovane.

U svojim memoarima Tepavac je zapisao da je pitanje kako to da je preživeo ustaške zatvore razumeo kao pitanje zašto je živ: "Kad čovek čudom ostane živ, nekada zažali što nije na vreme umro. A

tada nisam – kao deset godina ranije pred neprijateljskim islednicima – mogao da kažem: 'Neću da odgovaram na vaša pitanja', jer preda mnom ovog puta nisu bili moji krvnici, nego moji ratni drugovi."

Mirko Tepavac je nakon Drugog svetskog rata zauzimao visoke pozicije u nomenklaturi socijalističke Jugoslavije.

Bio je direktor Radio Beograda u periodu od 1955. do 1959. godine. Ambasador FNRJ u Mađarskoj i pomoćnik državnog sekretara za inostrane poslove, od 1959. do 1969. godine. Direktor i glavni urednik lista "Politika" i član CK SK Srbije, od 1965. do 1967. godine. Predsednik Pokrajinskog komiteta Saveza komunista Vojvodine, od 1965. do 1967. godine. Vrhunac karijere bilo je vođenje spoljne politike Titove Jugoslavije, a ministar inostranih poslova bio je od 25. aprila 1969. do 1. novembra 1972. godine.

Tepavac je nakon "čistke liberala", odnosno smene srpskog republičkog rukovodstva, u znak solidarnosti sa smenjenim, dobivoljno demisionirao i otišao u penziju. Bio je jedan od onih koji su Titu rekli "Ne". Nakon odlaska sa funkcije ministra isključen je iz Partije.

Devedesetih u vreme raspada Jugoslavije i početka oružanih sukoba 1991. godine učestvovao je u više antiratnih skupova u zemlji i inostranstvu. Tada je bio aktivan i kao publicista, pisao je za časopise "Republika", "Naša Borba" i "Danas". Bio je predsednik Evropskog pokreta u Srbiji od 1994. do 1996. godine.

Objavio je knjige: "Demokratija ili despotija" (1994); "Mirko Tepavac – sećanja i komentari" (1998) (razgovori s Aleksandrom Nenadovićem); "Države, državnici i stradalnici" (2009); a memoarsku knjigu "Moj drugi svetski rat i mir" objavio je 2012. godine, u 91. godini.

Muž je glumice Renate Ulmanskij.

DOKUMENTACIONI CENTAR "VREME"

Slatko bez vode

U gradu naizgled sve normalno funkcioniše. Voda nije tema broj jedan, a ipak... "Napiši da Užice sada ima ispravnu vodu, samo što je niko ne pije", jedna je od poruka

"Niko se više ne nervira", kaže jedna Užičanka, "ali svi uredno osuše balone za vodu, zaštitite ih od prašine i odlože u ostavu. Zna ju da će uskoro zatrebati. Ukratko, svi su se pomirili sa tužnom sudbinom."

"Ne zna se šta je gore", objašnjava stariji Užičanin, "ovi crvi u vodi ili hemija kojom nam vodu prečišćavaju. Ako mene pitaš, više me strah hemije nego crva. Snalazimo se, sada pijemo vodu iz vodovoda, ali kad možemo nabavljamo i drugu, a šta da radimo... Rekli su da je voda sada ispravna, ma otkud znam... Niti kome više verujem, niti mogu više da kupujem vodu, skupo je to. U kući nas je sedmoro, tri generacije. Mi stariji smo uvek, i pre ove katastrofe, donosili vodu za piće iz Velikog parka, jer smo hteli što zdraviju vodu. Ko da smo bili opčinjeni zdravom vodom, tako smo naučeni odmalena..."

A sad, ne verujem više nijednoj ni česmi ni izvoru. Ovi mladi nam se smeju, napiju se vode iz vodovoda i ne razmišljaju mnogo. U komšiluku niko više ne priča o vodi, druge stvari dolaze na red, deca polaze u školu, svadbe, zimnice, treba naći novca za sve to... Toliko smo nekako svikli na ovu situaciju, da ti kažem otupeli, da voda više nije tema čak ni među nama u kući."

SA FLAŠOM U GOSTE

Posle prvog udarnog šoka od decembra prošle godine kada je Užice, poznat kao grad sa najsvežijom i najčistijom vodom, "zavijen u crno", ne samo zbog smoga, već zbog saznanja da je u vodi koju su pili pronađena ogromna količina algi koje oslobađaju toksine, cijanobakterije, Užičani su još tada govorili kako "ništa više neće biti isto". Preživeli su šok, paniku, incidente, kanistere, cisterne, Novu godinu i slave bez vode, izgubili poverenje u vlast i sve odgovorne zbog prećutkivanja ekološke katastrofe koja može da ih košta zdravlja. Čekali su da neko već jednom preuzme odgovornost,

gledali kako vlast čuti, saznali da problem i nije nov i da ko zna od kada "trovanje vodom" traje, slušali kako je najvažnije rešavanje trenutne situacije "a o krivcima ćemo kasnije". Organizovan je i "Protest praznih čaša", na red je došlo i hemijsko prečišćavanje vode hlorom, a broj cijanobakterija se samo povećavao. Užički vodovod je onda zatvorio ventile prema algama zatrovanom akumulacionom jezeru Vrutci i spojio se sa Sušačkim vrelima, koja pripadaju opštini Čajetina, u čijem okrugu je i planina Zlatibor. I tada se ipak malo odahnulo.

Ne lezi vraže, samo do leta i 19. jula. Iz Instituta za javno zdravlje Srbije "Dr Milan Jovanović Batut" tog dana stigla je vest: "Situacija je slična kao što je bila zimus, isključen je vodovod zbog prisustva cijanobakterije koja je nepoželjna i može da ugrozi zdravlje ljudi. Osim alge pronađen je veliki broj valjkastih crva." Užičanima je tako usred letnjih vrućina opet rečeno da za kuvanje i piće koriste samo vodu iz cisterni ili flaširanu vodu,

dospela voda iz akumulacije Vrutci, koja se od februara ne koristi zbog prisustva algi. Ko će sad ubediti ionako s pravom skeptične Užičane da je popustio ventil? Glasine idu mnogo dalje pa se razleže u narodu da je "neko" namerno odvrnuo ventil iz zatrovanog jezera da bi se pojačali pritisak i dotok vode koja je mnogo potrebna u letnjem periodu. Snažan osećaj da ih neko zbog političkih poena i, kako vole da kažu, "svojih guzica u foteljama" namerno truje, i sada dominira u razgovoru s Užičanima.

Posle 37 letnjih dana mukotrpnog snabdevanja vodom sa cisterni, evo i sada, kada su rekli da je voda sasvim ispravna za piće i kuvanje, te da će se njena ispravnost kontrolisati na svaka četiri dana, u mnogim kućama i dalje stoje flaše neke druge vode, samo ne ove iz vodovoda. U kuhinji, jedna za piće, jedna za sudove, da se posle pranja još jednom properu "sigurnom vodom", jedna za kuvanje, jedna za kafu, u kupatilu jedna za pranje zuba...

■ Ono što ih najviše pogađa jeste neizvesnost situacije. O definitivnim rešenjima samo se nagađa. Zvaničnih obrazloženja otkud alge u jezeru Vrutci nema

a vodovod i gradska vlast navodno treba da preduzmu neophodne mere i uvedu možda još jače metode prečišćavanja kako bi alge mogle da se unište.

Na ulicama opet vojska sa cisternama ("nismo znali da nam je vojska iz Kruševca najbliža", pomalo su iznenađeni Užičani), redovi, ozlojeđenost, ali kažu nekako sve manjeg intenziteta nego zimus. Kao da ih je od tog svakodnevnog problema nabavke vode više okupirala druga stvar: ajde crvi, ali otkud opet alge, u čudu su se pitali. A onda je usledila još jedna poražavajuća vest iz Instituta "Batut": da postoji sumnja da je u dovodnom sistemu popustio ventil zbog čega je u fabriku vode

"Još od Nove godine, u periodima kada su zabrane korišćenja vode sa vodovoda, ja u goste nisam išla bez svoje vode", kaže jedna ozbiljna, mlada Užičanka. "Najteže mi je da nekome tražim vodu, imam osećaj da mu tražim suvo zlato. A ja pijem puno vode, šta mogu, žedna sam na svakih pola sata. I onda treba negde da odem, da me tamo posluže slatkim i još da im popijem pola litra vode... Ne znam, možda preterujem, ali ipak uvek izvadim svoju flašu i ponudim svoju vodu. Ima tako nekih situacija kad osetiš da je ljudima stvarno teško da te ponude vodom, možda nemaju ni za sebe, ma pre bi ti pivo dali nego čašu vode."

Foto: Sxc.hu

“NORMALAN” ŽIVOT

U Užicu, kada je voda u pitanju, u ovom trenutku naizgled sve normalno funkcionira. Voda nije tema broj jedan, a ipak... “Napiši da Užice sada ima ispravnu vodu, samo što je niko ne pije”, jedna je od poruka. Oni koji i posle ukidanja letnje vanredne situacije neće ni da čuju za vodu iz vodovoda, dovijaju se na razne načine. Svako prema svojim mogućnostima, godinama, zdravlju i novčaniku. Neko vodu i dalje kupuje, kažu, u početku smo gledali koja je od flaširanih voda kvalitetnija, a sad samo daj onu najjeftiniju, neko kolima ode do “proverenog izvora”, natanka u kola balone pune vode i vozi kući. “Ima

tu i jedan mladić, napuni kola balonima vode pa razvozi po kućama.” Najteže je, naravno, starima. I bolesnima. I onima s malom decom. Svima koji s posebnim oprezom nadgledaju svoje ili tuđe zdravlje, svima koji se teško i sporo kreću što zbog krštenice, što zbog drugih razloga, samcima, onima bez zagarantovane pomoći najbližih.

Kada stari kažu da im se u život uvuкао strah da jednog dana, kada opet objave da voda nije za piće, neće moći da siđu do cisterne ili neće imati snage da dovuku kući onoliko vode koliko im je potrebno, onda ceo problem dobije još dublje i emotivnije nijanse. Od većitog

staračkog straha da će možda doći vreme kada neće imati “ko” da im čašu vode prinese, prešlo se u strah da neće imati “šta” da donese. Kada Užičani hoće da podvuku sramnost situacije u koju su dovedeni, uzviknu s ogorčenjem: “I sve to u 21. veku!”

A ono što ih najviše pogađa jeste nezvesnost situacije. O definitivnim rešenjima samo se nagađa, još uvek ne postoji jasnost problema niti jasnost njegovog uzroka. Zvaničnih obrazloženja otkud alge u jezeru Vrutci nema. O pojavi crva iz novog vodovoda takođe se samo nagađa. Jedna od glasina kaže da je razlog nepostojanje kanalizacije u okolini Sušačkih vrela. Zlatiborski kraj je stočarski kraj, prerada mesa glavna proizvodnja, a kanalizacije, tvrde Užičani, nema. Objlašavaju kako se sav otpad iz klanica odlazi u septičke jame, a posle odlazi u podzemne vode, koje se u uslovima velikih kiša kao ove godine tako nabujale mešaju sa ostalom vodom. “Neka izgrade kanalizacioni sistem u celom tom kraju, pa crva neće biti”, samo je jedno od mnogih rešenja koje Užičani predlažu. Meštani govore ono što čuju, ili što govore razni eksperti, pa tako znaju da se i alge i drugi problemi s vodom pojavljuju i u mnogo razvijenijim zemljama, na lokacijama koje opskrbljuju vodom mnogo veće teritorije, s tom razlikom što, naročito naglašavaju, vlast tamo ne čuti, otvoreno se o tome priča, narod se na vreme upozorava i problem brzo otklanja. Za sada, jedino u šta su potpuno sigurni jeste da voda u Užicu više nikada neće biti kao ranije i da bi sanacija i prečišćavanje mogli trajati godinama.

“Kao građani, potpuno smo nemoćni”, zaključuje jedna Užičanka. “Živimo u orvelovskom vremenu: ono što mediji kažu, to je istina. Kada kažu voda nije ispravna, mi ne pijemo, kada kažu ispravna je, mi pijemo... I tako živimo pomireni sa svim što nam se dešava. Letargija, to je reč koja nas najbolje opisuje.” ¶

IVANA MILANOVIĆ HRAŠOVEC

Mokro i suvo

Kako stiže Sertić gospodin prvo pa pozdravi jednog od prisutna četiri popa, pa drugog, i trećeg popa, iz rasečene crne plastične kace izađe preduzetnik Cane i daje aplauz za buduću ministar privrede.

Sajam šljive u Osečini, uz onaj u BiH Gradačcu, kao i Blacu, je najpoznatiji na ovim prostorima. Zahvaljujući, kao što u nas biva, vezi sa ministarstvima, pre svega onima kojima je rukovodio magistar Velimir Ilić, pa magistar Dinkić (njihovi ljudi rukovodili opštinom), Osečina je od starta postavila visoke standarde. Sve je bilo na nivou, i ministarstvo kulture davalo pare da peva Pilot Kiki, ali, ove godine, iako deda plus baba doktora Ministra policije žive u Osečini, zbog smanjen dotok novci, sve redukovano. Ako se manjku novaca doda da je rod šljive podbacio 90 posto, ne čudi što je broj izlagača i posetioca omanuo. Ali to samo na taj prvi pogled, ustvari, kako javile naše tv stanice, sve prebačeno 100 posto, štandovi su bili prepuni šljive i prerađevina, a gostiju bilo i iz zemalja u okruženju. Bez obzira na sitna neslaganja oko dometa Sajma, valja reći da on, kako zvanični spisi kažu, doprinosi ekspanziji šljive: Podgorina rekorder po broju stabala, ima novih zasada, postoji 160 mini sušara i 27 industrijskih tunela za sušenje šljive, suva šljiva se izvozi u Rusiju, Belorusiju, Austriju, Belgiju, Nemačku i Slovačku.

SINGERICA

Ulaz u opštinu, koja u centru varošiće uz put-ulicu, redukovana, samo crvena tepih staza i dve oveće saksije sa neko zimzelen rastinje koje ne budu male tuje. Do opštine, deli ograda, kuća na dedu ministra doktora gospodina Stefanovića. Kuća od dedu doktora ministra

gospodina Nebojše prizemna, do ulice lokal sa dva velika izloga, u kojima Vučić plakati Svom snagom za radna mesta, te manja fotografija unuka dr Stefanovića sa ceremonije otvaranja Sajma. Rekoše da u dedinom lokalu sa slike i plakate stoluje lokalni sns.

Reporter pojde dalje, prođe roštilj štand sa razapetu mušemu na kojoj kralj Pera i čiča Draža, tezgu sa majice Obilić Milošu i Mladić Ratko, i upade na izložbu "Zlatne ruke" vrednih domaćica. Tu svega, a najviše razni milje, vez sa krstovi i cveće, kape, čarape, bundeve, saksije sa cveće, ne može se omaše slavski kolači, čini se sa jabuke i orasi, u drvetu rezbareni sveci. Ko pita, pošto košta, dobije

odgovor, ništa se ne prodaje dok ne prođe komisija.

Napolju stariji čovek koji na "singerici" šije šajkače i druge kape, dalje "Poselo kod lampeka", gde se peče rakija, na siniji ima uštipci, ima vanilice, kuvani' jaja i isečene salame, žene u nošnji samo predu, preko kanura vune pevaju, *Kosio sam seno dole kraj Morave/ gde prolaze cure garave i plave...* Pored lampeka ranija u kojoj se kuva pekmez od šljiva, hleb isečen na kriške, ko 'oće more proba taze pekmez.

Dalje, levo od ulaza u sportsku halu, gde sajamska izložba, proizvodi od plastike "Cane" firme, ima plastična burad, čamac, velika napred isečena crna kaca u kojoj, reklo bi se, sedi lično Cane

SVE NA NIVOU: Šljiva u dva agregatna stanja; voditeljka, predsednik PKS i pratnja te ostali učesnici sajma...

Foto: D. Todorović

i drugog, i trećeg popa, iz one rasečene kace izađe lično preduzetnik Cane prvi pozdravi budućeg ministra privrede. Preko razglasa, dobrodošlica li je, pustiše *Stade se cveće rosom kititi...* Sa golog stepeništa – ne bilo sa unukom brkate maskote Radoja, jerbo Radoje odbio prisustvuje zbog zato što ne dobio pare za prošlu godinu – se javi tradicionalni voditelj, Dame i gospodo Sajam šljiva započinjemo intoniranjem himne republike Srbije “Bože pravde”. Izađe jedan, *Bože pravde ti što spase...* Sertić gospodin je pravilno držo ruke preda se, preduzetnik za kace Cane je jedini pratio umetnika, završi se himna, *Srpske zemlje, sav naš rod!*

BRENDIRANJE

Tradicionalni voditelj iznese relevantne podatke o “plavom blagu”, pojedinačno pozdravi koga treba, uputi pozdrav i “svima vama što ste ovde, i predstavnicima medija iz Srbije, regiona, Evrope i sveta”. Cane ispred svoje kace dade aplauz, javi se svaka čast odzada haljini voditeljka, pročita da su pekmez i hleb najbolja kombinacija, pozva gospodina Predsednika opštine. Predsednik opštine gospodin sve pozdravi, naročito poštovanog predsednika Sertića, i njegovu ekscelenciju ambasadora Belorusije, pa reče da bile poplave, da ni šljiva nije rodila, ali da oni idu dalje u razvoj i brendiranje. Reč dobi ambasador Belorusije Čušev, koji na srpski reče da mu mnogo milo i drago, saradnja u svim oblastima napreduje, na sajmu lepo, probu suhu šljivu, probu i moko, mnogo lepo...

Pa se opet javi tradicionalni voditelj, Pozivam sada čoveka, koji bilo da je u Dubajju, Parizu, Moskvi, Beču, uvek ima poruku, pa reče to na svi svetski jezici, na kraju na srpskom, Dođite u moju Srbiju da radite i investirate, pozivam gospodina Željka Sertića. Izađe pa stade Sertić gospodin, Dragi prijatelji, vi ste od vašeg mesta napravili pravi brend... koji Srbiju čini lepšom i boljom, i da mogu da pozovem ljude iz sveta... Vi ste odličan primer... prošli ste put od obične šljive do sušene šljive... želim da vam čestitam na

sa društvo. Sa bine, stepeništa hale, tradicionalni voditelj vrši prenos, ponavlja, welcome, welcome, obaveštava da svečano otvaranje u 13h. U sve to pristižu gosti sa kaputi preko ruke, gošće u suknje i aljine sa prigodne tašne preko ramena. Na stepenište, binu, stade i voditeljka, čeljade u crnu pripijenu haljinu koja joj najbolje stajaše odzada.

Novinar uđe u tu halu sportsku, retke gajbe suve i sveže šljive, ali ima, a najviše ima tegle sa razno slatko i u flaše rakija, pa i rakije u čokanjčići sa šljivom na grliču. Naravno da bilo i zelenih smokava, šljivanih kolača na kojima pisalo “Sajam šljiva”, tu i pokazni kazan za pečenje rakije, tu kace, druga ponuda, štand

Nedelišča iz Hrvatske sa buretom vina, sve od bundeve iz slovenačkog Ormoža, ima i semenke, za koje rekoše da Štajerska vijagra.

Reporter se vrnu napolje, na vidiku visoka delegacija, u centru jedan dominantan, naočare što se zovu fotogrej, kravata na sivo, ali državnički pirgava, lično SNS ekspert, predsednik Privredne komore Srbije, gospodin koga je lično prvi Premijer predložio za ministra privrede, dve reči, Željko Sertić.

Domaćini zavedoše gospodina Sertića u pečenje rakije i kuvanje pekmeza, pa ga upraviše preme stepeništu-bini. Kad priđe Sertić gospodin prvo pa pozdravi jednog od četiri prisutna popa, pozdravi

vrednoći, vašem rukovodstvu na viziji, snazi i upornosti... Živeli, slavimo svi zajedno! Svi dadoše aplauz, a najbolji tradicionalni voditelj, i ništa manje najbolji preduzetnik Cane, koji je dobro iskoračio ispred svoje pokazne crne i plastične kace.

Dadoše nagradu najboljem izvozniku šljive suve, i najboljem proizvođaču, tradicionalni voditelj pozva na tradicionalno slikanje, svi se prikupiše, jedino ne bilo tradicionalne maskote Radoja, koji vele ne došo jerbo nije plaćen za ranije brendiranje. Svi krenuše u obilazak sajma, prvo pa u štand koji bejaše obrasto u veštačko cveće, onda dalje u ostalo što imalo da se vidi, gajbe sa šljive, pekmez, šljivani kolači, rakija, a bilo i zelene smokve i čokoladna šljiva. Sertić gospodin sve pohvali, svakom klimnu glavom, na prvom zastajkivanju čokanjčićem rakije nazdravi sa domaćinima, još sve pohvali kao odličan primer i veliku šansu, pogleda i lampe za rakiju, najveću pažnju mu privukoše suve šljive napredno upakovane u providne plastične kutijice...

Delegacija nastavi sa klimanje i čestitanje, jedan, ne pitan, reče da sveža šljiva 50, suva 300 dinara, cena dobra jerbo

šljive nema, Setrić gospodin stade i kod crne kace, omaši Ormož proizvode od bundeve, bure vina iz Nedelišča, ode napravi još jedan krug oko štandova sa te gajbe šljiva, rakiju, šljivani kolači u obliku srceta na kojima sa velikom ljubavlju beše ispisano "Sajam šljiva". U flaše i tegle, sa mikrofonom u jednu, i šljivu u drugu ruku, osta voditeljka kojoj je pripije na crna haljina najbolje stajala odzad, snimi ekskluzivni prilog za tv kuću sa nacionalnom frekvencijom...

Napolju, na stepeništu, užo se javi Veseli gajdaš, tradicionalni voditelj se još jednom upozna sa Sertić gospodin i gospodin ambasador, objavi da će za 30 sekundi biti izjava za medije. Novinar "Vremena" odma' upita Sertić gospodina, gde zapelo sa imenovanjem za ministra, ali gospodin budući ministar reče da ne daje pojedinačne odgovore. Onda dao odgovore na kolektivna pitanja, takoreći izneo program, poljoprivredna ekonomija je naša šansa... ova manifestacija pokazala da naša sela i gradovi mogu dobro da žive od svog rada... nama je važno da pokrenemo Srbiju... od jedne osmišljene akcije kako šljivu obraditi, kako upakovati, kako iscediti ulje, imate rezultate, i

to je model za agroprivredu i ostale kulture... Ni reporter ne bio miran, iskoristi opet pita, A što se odužilo imenovanje, budući ministar dade odgovor, Skupština radi po svojoj proceduri, i ne mislim da je to problem.

Ondak se novinar, sa drugi, pozvan, pozdravljen od obezbeđenja, popeo u "Poslovni klub", preko puta hale, u koji bio koktel. Dva stola sa roštiljskim mesom, zvanice na čelu sa visoki gosti i visoki domaćini prisutne. Novinar se pristojno vlad'o, bio takoreći u čošku. Samo što uzeo rakijicu, komada jedan, stao gleda u čevape, pravo na novinar, jok na ostale kolege iz Srbije, regiona, Evrope, sveta, ispade pripadnik obezbeđenja sa glasnim uputstvom: Novinari napolje! Novinar ne reko, jebo vas vaš čevap, jok, vaspitano sa kolegom iz "Novosti" izašo napolje. Ali, ovim putem, a kako bi, a kome bi, na najvišlju adresu, lično Vučić gospodinu, preko ove pismene, prijavljuje slučaj, zbog zato što On ličnim primerom garantuje i demonstrira, na domaći i strani teren, da su naši novinari naše najveće blago. A ako ovaj novinar nije naš, koji je? Evo dole potpisa!

DRAGAN TODOROVIĆ

British Embassy
Belgrade

Prijave za stipendije za master studije u Velikoj Britaniji do 15. novembra 2014. godine!

Ako ste se već pokazali potencijal u oblasti kojom se bavite i želite da dalje razvijate svoju karijeru, prestižna Chevening (Čivning) stipendija, koju finansira Foreign and Commonwealth Office, vam može pomoći da taj cilj i ostvarite. Britanska vlada je ove godine u velikom broju zemalja, uključujući Srbiju, najavila višestruko povećanje broja stipendija za akademsku 2015/16. godinu i time vam značajno uvećala šanse da završite master studije u Velikoj Britaniji.

Chevening stipendija za jednogodišnje master studije, pokriva troškove školarine, potrebne literature, putnih i troškova britanske vize, kao i mesečnu nadoknadu za druge životne troškove.

Prioritetne oblasti stipendija za akademsku godinu 2015/16. su usmerene na proces evropskih integracija:

- *reforma pravnog sistema*
- *ekonomija i zaštita konkurencije*
- *ljudska i manjinska prava*
- *reforma javne uprave*
- *sprečavanje konflikata i postkonfliktno pomirenje*

Kandidati moraju biti državljani Republike Srbije, i pored diplome visokog obrazovanja moraću da prođu i jedan od zvaničnih testova engleskog jezika (IELTS, TOEFL, PTE Academic test) i da imaju najmanje dve godine relevantnog radnog iskustva u svojoj oblasti (koje može biti i nezvanično poput volontiranja), a starosna granica ne postoji.

Sve informacije o stipendiji na sajtu Chevening programa
<http://www.chevening.org/serbia/>

Britanska ambasada Beograd www.gov.uk/world/serbia

@UKinSerbia #CheveningSRB

Rasipnici i šibicari

Evo su se "zapadnobalkanski" lideri lepo iznaslikavali sa Angelom Merkel, takmičili se u tome ko je najbolji i najperspektivniji čak evroškole i nudili joj svoje "razvojne projekte" koji se uglavnom svode na onu "mi imamo Potrebe a vi imate Pare". Baš kao da su pare stvarno nešto što sleće na Potrebu kao pčela na mirisni cvetak, naročito ako Potreba baš i ne ume da objasni samu sebe tako da je ceo svet razume... Ali, manimo se Angele i aktuelne šarade, ova je stvar mnogo dugoročnija. Hajde da je nazovem "politika prostora".

Krenimo od Hrvatske, pre nego što pređemo (mostom, jakako) u Srbiju. Tamo je već godinama jedna od "strateških" opsesija, naročito desničarskih, izgradnja famoznog Pelješkog mosta, čija bi jedina stvarna saobraćajna svrha bila zaoblazženje parčenceta teritorije BiH oko Neuma, a koje deli hrvatsku obalu na dva nepovezana dela. Putovao sam letos autobu-

u Brisel dali pare...); za slabije poznavaoce zanimljive geografije, taj bi most povezivao sremsku i bačku obalu zapadnog ruba Vojvodine, tik uz granicu s Hrvatskom. E, u tome je caka: most u tom kraju, hvala dragome bogu, već postoji i ništa mu ne fali: povezuje Bačku Palanku sa Ilokom, a sedamdesetih godina su ga udruženim parama izgradile SAP Vojvodina i SR Hrvatska.

U čemu je, dakle, zaplet? Ima dva sela na sremskoj strani (Neštin i Vizić) koja administrativno pripadaju Bačkoj Palanci: daci tamo idu u školu, ljudi tamo rade, seljaci nose svoje proizvode na palanačku pijacu... Nakon raspada Jugoslavije, međutim, njihova veza sa opštinskim centrom ide preko teritorije druge države, što im stvara bezbroj birokratskih i carinskih problema; ti problemi su eskalirali nakon ulaska Hrvatske u EU, a još će se pogoršati pristupanjem te zemlje Šengenskom sporazumu.

Administrativni problemi među državama administrativno se i rešavaju, a ne sumanutom izgradnjom suvišnih objekata o našem trošku

som od Splita do Dubrovnika kroz desetak kilometara BH teritorije – melanholično gledajući sa magistrale u Neumu svih šesnaest bosanskih (hajde de, hercegovačkih) palmi – i video sam uživo kako to izgleda: ideš iz Hrvatske u Hrvatsku, i usput se cimaš s pasoškom kontrolom. Čista smejurija, koja može da bude i jako iritantna. O gubitku vremena i živaca ne moram ni govoriti.

Međutim, šta? Most preko mora je jako skupa stvar, Hrvatska ne bi da to gradi sama, i godinama već bezuspešno pokušava da užicka pare od Evropske unije, ali ova ne vadi budželar. Izgleda da je sada i definitivno dobila odbijenicu za tu ideju. Ako je to tačno, to je dokaz da Evropska unija ipak još nije izgubila razum. Naime, mostovi se grade tamo gde za njima postoji stvarna potreba, a "stvarnost" potrebe diktira pre svega geografija, konfiguracija tla, naseljenost, frekvencija saobraćaja i tome slično. Graditi most – naročito veliki i skup – tamo gde stvarne potrebe te vrste nema, nego se radi o nekoj suštinski "administrativnoj" stvari kao što su pogranična i tranzitna pitanja, naprosto je *sumanuto rasipništvo*. Tako možeš da trošiš svoje privatne novce, a tuđe nikako – bili oni nacionalni ili evropski. Dakle, ako imate administrativni problem, gospodo hrvatski, bosanski i evropski političari – administrativno ga i rešite, tj. dogovorite se u interesu onih koji vas biraju i plaćaju! Nemojte mi samo reći da tu "rešenja nema". Naravno da ga ima, i sasvim je jednostavno i pri tome jeftino, a vi ste i birani i plaćeni da ga pronađete i sprovedete.

U isto vreme, koju stotinu kilometara severoistočnije, već se i zvanično najavljuje kako ćemo mi ovde, u Srbiji, u dogledno vreme navodno graditi most na Dunavu, tamo negde između Neština i istočnog ruba Bačke Palanke (e, još kad bi Angela

I, šta je ideja, kako da se taj problem prevaziđe? Izgradnjom novog mosta, svega koji kilometar nizvodno od postojećeg... Sa saobraćajnog aspekta to je sasvim sumanuto, i za to ne bi smelo da ima para ni u mnogo boljim vremenima od ovih. Jer nije to, ljudi moji, čuprijica preko nekog potoka, nego glomazna mosturda preko najvažnije evropske reke! Takvi se (osim u velikim gradovima, što je specifično; pa opet, i u Beogradu ima samo jedan, i tek sad se gradi drugi) grade na svakih stotina ili više kilometara – između onolikih Rumunije i Bugarske ima samo jedan! – i sasvim je mahnito da se grade dva jedan do drugog samo zbog administrativnih pitanja!

Da se razumemo, problem lokalnog stanovništva je vrlo stvaran. Da živim u Neštinu i okolini, i sam bih verovatno zapomagao da se izgradi taj most, dakle, tim ljudima se nema šta zameriti, oni ne znaju kako drugačije da razreše svoju muku. No, baš zato na svetu postoje inače beskorisna bića zvana političari: da takve stvari politički razreše u javnom interesu! U protivnom, čemu uopšte služe? Nemojte mi samo reći kako se to "ne može rešiti": ej, na vrhuncu Hladnog rata postojao je drumski koridor koji je kroz teritoriju DDR povezivao Zapadnu Nemačku i Zapadni Berlin, bez obzira što su istočnjaci i zapadnjaci inače jedni druge gledali preko nišana, i to nuklearnog...

Sumanuti projekti poput Pelješkog i, nazovimo ga, Neštinskog mosta svojevrstan su *poraz politike*, njena abdikacija u znaku neodgovornosti, lenjosti, nemara ili puke zlovolje; račun za to trebalo bi da platimo svi mi, nema ko drugi. Zato je važno da se takvi "živi spomenici neumnosti" (Pankrti) ne grade, ali da se problemi zbog kojih su ideje o njima rođene razreše. To nije jako teško, ne boli mnogo, i ne košta gotovo ništa. A vi, frau Merkel, svakako ne dajte pare balkanskim šibicarima... ¶

ULTRAZVUČNA DIJAGNOSTIKA

01.09. - 30.09.

DOBRE VIBRACIJE

ZA DOBRO ZDRAVLJE

 011 2693 287

- Specijalistički pregledi
- Rendgen, ultrazvuk - dijagnostika
- Biohemijska i mikrobiološka laboratorija
- Prevoz sanitetom i kućne posete lekara
- Stomatologija

Nova školska godina

Nema slasti započinjanja veće od ove koju donosi nova školska godina, išao u školu ne išao bespravno se ja prikopčavam svake jeseni na taj datum i proglašavam početak svoje vlastite nove epohe. Ta se svečanost sa šestog septembra, kad sam 1959. pošao u školu, pomerila na prvi septembar, za toliko godina to je prihvatljivo, pa i samo računanje i merenje vremena vezano za kretanje naše planete (tamnog zrna među zrnima, čijom je dubinom E. Kocbek zbunjen) zar ne boluje od izvesnih nesavršenosti koje se nagomilavaju kao što se nagomilava pesak u bubregu?

Nikad u novogodišnjoj noći nisam osetio da se nešto završilo i da ću od narednog jutra okrenuti novi list, o Srpskoj Novoj godini da i ne govorim, dve nedelje nakon velike lagarije nastupa i ta mala, naša lična nova godina, po kalendaru naših starih, klekledole, klekledole, pase Bogumole, kako se i to čifte udarano u potaji partizaniji izdušilo, a prvi dan nove školske

kutnjak trebalo je da se posadi voće koje bi cvetalo za Praznik rada i od kojeg bi mogao da se pravi jedino pekmez, a ne rakija, ali taj voćni drvored ne dočekasmo ni mi najstariji Vojvođani.

Nakon mesec dana nedolaženja otvoram kapidžik i vidim izdaleka skvrčene listove, tako bolesni isti su kao i listovi trešnje (one koja je prkosila svakoj simetriji i ličila na vešala, sa stablom i samo jednom poprečnom granom), možda ima kakva specija koja bi dudu pomogla, dobijam poslednja upozorenja iz botanike: stara vinova loza koja se dosad starala sama o sebi, prvi put ove jeseni nema nijedan grozd; smokve, pak, koje sam zalivao kad god bih došao, zdrave su, rod kasni, ali će pozna berba doneti između deset i četrnaest kom.

Ko bi rekao da i drveće umire: kruška je još zdrava, ali ne može više da živi niti da rađa, suši se ravnomerno cela, ali ima mladice koje će kad na proleće budem posekao suvo stablo valjda nastaviti tu plemenitu lozu.

“Gle, već jesen! Ali zašto žaliti večno Sunce, kad smo obuzeti traženjem božanske svetlosti, daleko od ljudi koji umiru po godišnjim dobima!”

godine blista kao što je blistao i pre stotinu leta: iz Perleza je u Farkaždin dolazio knjižar, novi udžbenici, sveske, vežbanke, olovke, rezači, mastilo, štila, pera, skicen-blokovi od broja dva do broja pet, bojice, četkice, šestari, lenjiri, trouglovi, plastelin...

Na Tamišu smo obitavali do Preobraženja (koje sam po tome i pamtio, voda se preobrazi, postane hladna čak i ako su dani još uvek sunčani: kupanje nakon tog praznika postaje izazivačko, bogohulno i samim tim riskantno), Prvog maja naredne godine ćemo se obredno okupati pa apstinirati do dvadesetog juna, Dana raspusta.

Iznova početi možeš samo sa poslednjim dahom, ali ja iznova počinjem svakog prvog septembra, počinjem ne znam ni sam tačno šta, ali počinjem: svaki je početak težak.

Dud mi se razboleo, sam je iznikao tik uz ogradu koja dvorište razdvaja na deo gde su kuća, štala, kotarka, kujna i šupe od, tja, ekonomskog dela, gde je oborac za svinje (kojih nema, kao što u štali nema konja i krava, a iznova je patosana ciglom: zaludni na jaslama vise večni beočuzi sa brodskih vezova koje je deda nabavio na zrenjaninskom otpadu i zabetonirao ih da ih ni najjači bik ne može otkinuti ni iščupati), gde je još jedan ambar i tri kočine ispod njega, tu je i letnja štala, prazna naravno kao i ova koja ima dvojica crvenih vrata, jedna iznad drugih, e, uz samu ogradu koja razdvaja ništa od ničega, iznikao je dud, obradovao sam mu se kao nekome ko se vratio iz zarobljenništva, dudovi su sa vojvođanskih ulica u drugoj polovini xx veka naprasno i nemilosrdno povučeni po naredbi pokrajinskih estetičara ili biologa, u kratere nalik na one kad se izvadi

Prve večeri po povratku iz primorja i prekomorja odlazim da obiđem škodu, parkirano vezhljivo u Koče Kapetana na poslednjem legalnom parking mestu, avaj, nepoznati počinitelac zdrobio je prednje desno štop-svetlo, nezadovoljni čitalac koji šeta sa bejzbol palicom, ne, udareno je krilo iznad te crvene plastike i celo je sjehalo v storonu, branik je pak netaknut, što će reći da me je udarilo vozilo čiji je branik iznad mog branika taman onoliko koliko je njegov vlasnik na društvenoj lestvici iznad mene.

Pre tri godine mi je iz pomen. auta koji nisam ni zaključavao neko ukrao razvodnu kapu, kapu i ništa više (na raspolaganju mu je bio radio, švajcarski nož, kablovi, akumulator etc.), nisam bio gnevan, pripadamo istoj klasi, zar ne, sad sam pak zamolio komšiju da mobilnim ovekoveči nemili događaj iz tri ugla. Parking-servis, znam, ne odgovara za vozila ostavljena na njegovoj svetloj zemlji, nekome kola i izgore, ili budu ukradena, pa ne može ta javna ustanova svima to da nadoknađuje, s druge strane, nije li preterano, i nije li u suprotnosti sa kakvim postulatima možda još i rimskog prava, da jedna ugovorna strana tj. Parking servis nema baš nikakvu obaveznu niti odgovornost prema svom partneru? Zar me novac koji dajem uredno otkad je uvedena tzv. zona štiti samo od pauka i od kazni? Zar prodaju čist prostor, kao filozofsku kategoriju?

U Njegoševoj je sa trotoara bašta jednog kafica skliznula elegantno i tiho na tri parking mesta, kafić je za to nekome verovatno platio, ali ta su mesta meni već bila prodana, a neću ih imati sve dok ne padne prvi sneg.

OD LAZARA DO ŠEKSPIRA

I poreklom i životnom sudbinom Nušić je paradigmatičan pisac Balkana. Ceo svoj život on je živio unutar granica jednog sveta, svog sveta, sveta koji bismo mogli nazvati balkanskim. To je Balkan, rečima Bore Glišića, u kome se sintetizira "integralno mediteranska kultura", a u opusu samog Nušića se odslikava ona promašena mogućnost naše nesuđene renesanse

Desi se nekad da pojedina digitalna novotarija na neobičan način, skoro doslovce, ostvari fantaziju nekog pisca. Ne mislim ovdje čak na one slavnije primjere Žila Verna ili Isaka Asimova, na podmornicu Vernova i silna čudesa koja je Asimov izmaštao prije nego su se ovaplotila u stvarnosti, nego više na neke sitnice. Krleža je nekoć položaj jedne knjige među milionima i desetinama i stotinama miliona knjiga koje paralelno s njom postoje uporedio sa položajem jedne kapljice u rijeci Amazon. Decenijama kasnije, najveća online knjižara na svijetu zove se baš – Amazon. Borhes je u jednom od svojih najslavnijih fragmenata spekulirao da svi koraci koje čovjek u životu napravi, zaključno sa onim posljednjim, prije smrti svoje, iz neke nebeske (božanske) perspektive zapravo iscrtavaju sliku njegovog lica. Oni među nama, a sve ih je više, koji u džepu stalno nose mobilni telefon konektovan na internet i koji su neprestano ulogovani na Guglove servise mogu danas vrlo jednostavno da dobiju mapu svog kretanja u određenom vremenskom intervalu.

BALKANE MOJ

Razmišljao sam u tom ključu o slici koju iscrtavaju svi koraci koje je Branislav Nušić načinio na ovom svijetu. Živio je nepune sedamdeset četiri godine, a i

rodio se i umro je u istom gradu, u Beogradu. Rodio se dvadesetog oktobra 1864. godine u Ulici Cara Lazara. Umro je devetnaestog januara 1938. u Šekspirovoj ulici. Rodio se i umro, dakle, u dvije ulice istog grada, dvije ulice čija nam imena u kontekstu njegovog života i rada zvuče simbolički. Nije, međutim, cijeli život Nušić proveo u svom rodnom gradu. Živio je i drugdje, ali opet uvijek unutar granica jednog svijeta, svog svijeta, svijeta koji bismo mogli nazvati balkanskim. Ispratimo ukratko geografske stanice na životnom putu Nušićevom. Poslije Beograda, najprije nizvodno niz Dunav, do Smedereva, gdje pohađa osnovnu školu i prvi put se upoznaje sa magijom pozorišta. Zatim opet Beograd (realka), pa studij prava u Gracu. Poneki bi puritanac studije u Gracu proglasio kratkotrajnim Nušićevim odlaskom s Balkana. Iz naše perspektive, međutim, Grac je jedan od onih rubnih gradova što su jednom nogom u Srednjoj Evropi, a drugom na Balkanu. Uostalom, kroz Grac protiče rijeka Mura, a jedan će kasniji poeta, pjevajući zapravo (i) o Nušićevom svijetu, taj svijet opisati (i opasati) stihom *od Mure pa do Morave*. Poslije ponovo Beograd, pa zatvor u Požarevcu, pa Bitolj, Serez, Skoplje, Priština (ovo nabranje kao da je stih iz pjesme o Balkanu). U Bitolju se Nušić i oženio. Krajem devetnaestog i početkom dvadesetog vijeka

slijede godine života u Beogradu, uz jedan novosadski interval. Balkanski ratovi ga ponovo vode do Bitolja i Skoplja, a Prvi svjetski rat kroz Albaniju i na Krk. Slijede napokon dvije nebalkanske godine Nušićeve, dvije godine tokom kojih boravi u Italiji, Francuskoj i Švajcarskoj. Poslije rata i stvaranja Jugoslavije se vraća u Beograd gdje će živjeti do smrti, uz izuzetak četverogodišnjeg mandata na mjestu upravnika Narodnog pozorišta u Sarajevu (1925–1929).

BRČANSKA VEZA

Opštepoznato je Nušićevo cincarsko porijeklo, činjenica da se rodio kao Alkibijad Nuša (Alchiviadi al Nuša). Manje se zna o Nušićevoj brčanskoj vezi. Njegova majka Ljubica (djevojačko prezime Kasnar) bila je iz Brčkog, a iz Brčkog je bila i djevojka koju će Branislav Nušić da oženi, Darinka, kćerka brčanskog trgovca Božidara Đorđevića i majka troje Nušićeve djece. Ova informacija zaziva dugačku digresiju za koju ovdje u cjelini nema prostora, digresiju u kojoj bi se enciklopedijski sažela istorija Brčkog i njenih nekoliko simboličkih vrhunaca. Ovaj grad, najveća bosanska luka na Savi, u vrijeme SFRJ je većini Jugoslovena bio poznat isključivo kao rodno mjesto Fahrete Jahić zvane Lepa Brena ("Bila sam u večnom Rimu/ Videla sam more grčko/ Ali lepšeg kraja

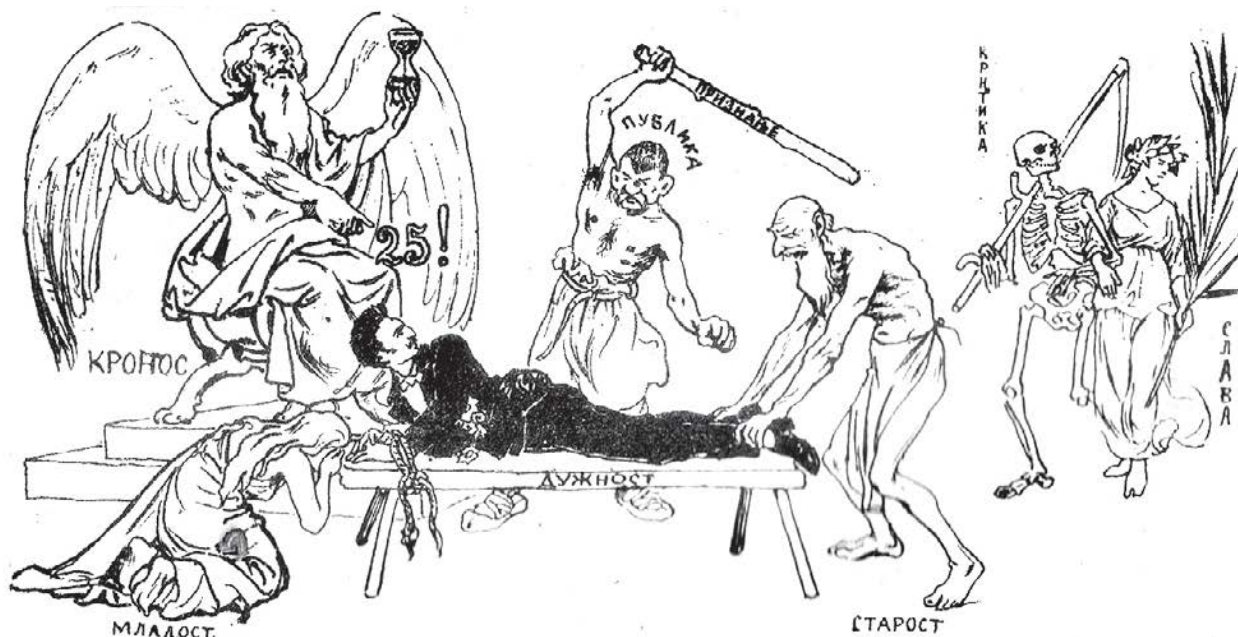

nema/ Nego što je moje Brčko”), a u samom ratu će biti lokacija nekih od najgorih ratnih zločina. Dejtonski mirovni pregovori zbog Brčkog su bili na rubu propasti, pa je kompromisnim rješenjem ovaj grad dobio status distrikta što ne pripada nijednom od dejtonskih bh. entiteta, ni Federaciji, ni Republici Srpskoj, dakle. Ovaj status koji su pojedini strani publicisti već usporedili sa statusom slobodnih gradova koji su u određenim istorijskim periodima imali Gdanjsk ili Trst učinio je da Brčko bude grad u kojem današnja Bosna najviše liči na prijeratnu. Jedna od rijetkih bh. kulturnih manifestacija koje su ostvarile kontinuitet što premoštava rat i Dejton je i brčanski festival Pozorišni susreti, na kojem je, eto, prije dvije godine trijumfovala upravo Nušićeva *Gospođa ministarka* u režiji Olivera Frlića. U tom Brčkom, koje postjugoslovenske generacije više nego na Lepu Brenu podsjeća na Edu Maajku, Osman Đikić je upoznao svoju glumicu Zorku Topalović, onu kojoj će pjevati *Đaurko lijepa*. Zgodna mi je ova brčanska veza kao šlagvort za ključnu dimenziju Nušićevog identiteta o kojoj je u divnoj i dragocjenoj knjizi *Nušić njim samim* ubjedljivo i sugestivno pisao Bora Glišić: “Nušić je nadvišavao književni pravac jednog određenog doba. On je tvoračka sinteza mediteranskog stvaralaštva i mediteranskog podneblja. U svome detinjstvu, on je sagledao jednu zemlju

koja je – romantično – odisala mrakom onog lamartinovskog okeana srpskih šuma; i hajduka i ustanaka. Ali su se u njegovo pamćenje urezali i pejzaži koji su podsećali na Arabiju: minara, šedrvani, saraji, hanovi, bašte, bezistani...”

NAIVNI I SENTIMENTALNI LJUBAVNIK

I porijeklom i životnom sudbinom Nušić je paradigmatičan pisac Balkana. Na pitanje “kakvog Balkana?” odgovor nam ponovo daje Bora Glišić: “U doba Nušićeva detinjstva, a pogotovu pre ustanka, Srbija je po ‘spoljnim okolnostima’, po etničkom sastavu, po pejzažu, bila sasvim istovetna s Bosnom. Čak su, pre oslobođenja, njene zapadne nahije bile pod bosanskim vezirom. Posle predaje gradova, naša braća muslimani iselili su se u Sandžak, potom u Bosnu. (...) Nek se muslimani – naša braća tragična – isele. No to muhadžirstvo, to ostavljanje rodniha kuća, i ovog neba, i ovih dragih predela...prima se kao nužnost – ali i s dubokom tugom. Pečal. I žal. Međutim, taj pečal je isti kao njihov, istočnjačko mediteranski, dubok, kao u persijskoj lirici; ifigenijski kao u grčkoj tragediji. Tad se osetilo da je (ako po strani ostavimo ratove i istrebljenja, i zadržimo se na onome što je ljudsko) dolazak Turaka, i to što je jedan deo našeg naroda prešao na islam, i zajednički život vekovima, proširilo naše mediteraniziranje do integralnih mera. (...) Bosna i Srbija su, na ovim osnovima, mogle postati tle jedne nove, naše, samonikle, duboko originalne, psihičke i umetničke renesanse, kao sinteze integralno mediteranske kulture.” To je svijet koji Nušić duboko osjeća, svijet čiji je on pjesnik. Kaže još Glišić: “U Nušićevom opusu – kao kod vrlo malog broja naših pisaca – odslikava se ona promašena mogućnost naše nesuđene renesanse.” Ako bismo u tom smislu tražili nekog parnjaka Nušiću, na pamet naprije pada asocijacija na prvi pogled nelogična: Ivo Andrić. Njih dvojica su zapravo pisci istog svijeta. I takođe je samo na pravi pogled paradoksalan sljedeći kontrast: kad je bošnjačka nacional-romantičarska intelektualna elita Andrića proglasila islamofobom i mrziteljkom muslimana, oni su

Милом песничком наше јединарској правди аероф. п. ј. једна-
 рево. аероф. п. ј. једна-
 у. Одровану, 4. фебр. 1905. Урош Предјич.

mu pronašli kontrapunkt u Nušiću i njegovim *Ramazanskim večerima*. Iz te perspektive nije, naravno, moglo biti notirano da obojica s ljubavlju pišu o istom svijetu, samo što je jedan – šilerovsko-lekareovski rečeno – naivni, dok je drugi *sentimentalni* ljubavnik. Uz sve poetičke razlike između Andrića i Nušića, oni su – barem od aneksione krize – politički istomišljenici. Andrićev metafizički pesimizam suprostavља se Nušićevoj vitalnosti i vedrini, ali u oba slučaja govorimo o njihovim dominantnim karakteristikama. U sjeni Andrićevog metafizičkog pesimizma opstaju vitalnost i vedrina, kao što i u sjeni vitalnosti i vedrine Nušićeve, postoji metafizički pesimizam. Kad Nušić autopoeitički bježi od etikete satiričara jer “satira vrlo često zamače pero u pakost”, on se zapravo rukovodi istim principom koji je naveo Andrića da napiše kako su “podsmevači uopšte retko u pravu”.

MOJ PRIVATNI NUŠIĆ

U svemu ovom što je rečeno gotovo da i nije bilo govora o svemu onome po čemu se Nušić danas pamti, o klasičnom udžbeničkom Nušiću, Nušiću što je živi dio naše kulture. U tom smislu on je ponešto sličan Arturu Konanu Dojlu. Dojl je upamćen po pričama o Šerloku Holmsu, a ne po djelima koja je pisao sa ambicioznijim namjerama. Tako je i

Branislav Nušić na karikaturi Pjera Križanića (levo), ilustraciji Uroša Predića (gore) i sa glumcem M. Petrovićem koji je igrao naslovnu ulogu u jednočinki *Hadži Loja*, napisanu kao protest protiv aneksije Bosne i Hercegovine 1908.

Jureći ljubav

Ovo je mali, niskobudžetni, pametno napravljen i vođen film o teškim životnim izborima i njihovim posledicama

Nušić – bez komediografskih ambicija – danas najpoznatiji kao pisac komedija. Moja prva ulaznica u Nušićev svijet bio je niz televizijskih filmova što su prikazivani 1989. i 1990. godine: *Svet, Mister Dolar, Gospođa ministarka, Sumnjivo lice, Pokojnik, Ožalošćena porodica, Narodni poslanik*. Bilo mi je dvanaest godina, dotad sam za Nušića znao preko nekih odlomaka iz čitanke i članaka iz Političkog zabavnika. Filmovi su emitovani nedjeljom uveče, iza tv dnevnika. Pamtim da sam reagovao na humor i pamtim da me pogađala psihološka istina. Prepoznavao sam i glumce: Petra Kralja, Oliveru Marković, Milenu Dravić, Milana Štrljića, Predraga Ejdusa, Mišu Jankećića, Aleksandra Berčeka... Čitaću poslije Nušićeve komade i gledaću različite pozorišne postavke, ali prvi dojmovi i prvi utisci, otkrivalački zanos zbog svijesti kakve gluposti ljudi rade da bi drugima udovoljili ("zbog sveta"), prepoznavanje rodbinskih licemjerja ili tangencijalnih posljedica ludila vlasti, ostaće mi zauvijek vezani za te televizijske filmove. Ti su filmovi snimljeni oko pedesete godišnjice smrti Nušićeve. Jedna je velika zemlja odala dostojnu počast svom velikom piscu. Nije to bilo previše različito od toga kao kad BBC, recimo, snima seriju filmova po Dikensovim djelima. I Nušićev svijet se danas suzio. U Zagrebu ga se igra skoro u formi provokacije, u Sarajevu se ulica koja je na Mejtašu nosila njegovo ime više ne zove po njemu. (Istini za volju, druga jedna ulica, u prigradskim Nedžarićima nosi njegovo ime, a Nušićevoj ulici na Mejtašu je tobože vraćeno staro ime iz predjugoslovenskih vremena; nema svijesti da tradicija može da postoji samo u kontinuitetu.) S druge strane, ne može se reći da je Nušić u Srbiji zaboravljen niti da ova godišnjica prolazi gluho. Pominje ga se uglavnom prigodničarski i uglavnom bez svijesti o kontekstu koji je bez ostatka njegov, kontekstu balkanskom, kontekstu koji teži Mediteranu, kao što hercegovački seljaci teže Dubrovniku. Kao što je onaj Rundekov (i Saherov) kontinentalni grad jedne noći dobio luku, tako je i srpska književnost kroz Nušića, uz vitalnost, smijeh i vedrinu, dobila i more.

¶

MUHAREM BAZDULJ

Već je mnogo tastatura izraubovano lamentiranjem nad činjenicom da se savremeni bioskopski (ergo: mejnstrim, šta god to značilo) film, pre svega onaj severnoamerički, infantilizovao i komercijalizovao preko mere podnošljivosti i da je postao neka vrsta preteksta za video igrice, ili čak njihova ekstenzija. U tom smislu, predložio bih da rekontekstualizujemo izraz *filmovi za odrasle*: nekada su to bili filmovi sa "slobodnim erotskim scenama", što je odavno prevaziđeno u vreme kada vas – pa makar imali i jedanaest godina – smo klik-dva kompjuterskim mišem dele od slobodnog pristupa razbludnim aktivnostima doslovno celokupnog stanovništva Sodome i Gomore sa širom okolinom. Danas bi, elem, filmovi za odrasle bili oni u kojima se, recimo, govori o stvarnim ljudima i njihovim problemima; ne "stvarnim" u nekom feljtonističkom smislu, nego u suštinskom. Uostalom, nije li i ekspanzija dugometražnih bioskopskih dokumentaraca nastala kao odgovor na

taj talas infantilne spektakularizacije "fabrike snova" i okoline?

Ovako gledano, film *Love hunter* – priče iz njujorškog taksija braće Branislava i Nemanje Bala (upravo igra u Vašem bioskopu), mladih američkih filmadžija našeg porekla, jeste film za odrasle u najlepšem mogućem smislu. A i film o suštinskom ljudskom i umetničkom odrastanju, takoreći (d'izvinu Džojks i Kafka) portret više ne tako mladog umetnika u gladovanju – pri čemu mislim na sve zamislive forme životne gladi, najmanje na onu doslovnu.

Maskota, duh i duša ovog filma je Milan Mumin, pevač znamenite novosadske rokenrol grupe *Love Hunters*, živopisan lik "urbane" scene iz vremena pre nego što je taj pojam definitivno kidnapovan i iskompromitovan toliko da ga se više ne može upotrebljavati bez ironijskog odmaka, i svakako jedan od onih ljudi-simbola koji su nam samim svojim delovanjem pomagali da preguramo devedesete. A onda je došla sloboda, ali u

toj slobodi za Mumina i slične nije bilo onoliko mesta koliko se verovalo da će biti... Da skratim, ima tome šest-sedam godina kako je Mumin otperjao u Njujork da vozi taksi (povremeno nam se navraća, ali ne ostaje predugo). Eh, mogu samo da zamislim neke njegove razgovore s taksističkim kolegama: "Znaš, ja sam rok zvezda back home, u mojoj zemlji! Aha, važi, kako da ne, a ja sam Napoleon Bonaparta..."

Enivej, Mumin je ovom filmu pozajmio svoje ime, lik i bitan deo biografije. On, dakle, pojednostavljeno rečeno, "igra sebe", muzičara Mumina iz *Love hunters* sa koji je došao u Veliku Jabuku da taksiranjem zaradi pare za snimanje "američkog" albuma kao ispunjenje svog mladalačkog sna. Na tu je osnovu onda nadograđena filmska priča o muzičaru sa, hm, gornje strane mladosti, koji po Njujorku taksira i ganja svoje demone, upada u bizarne taxi-situacije (nekoliko sjajnih "džarmušovskih" minijatura, naročito ona s mladim crnim parom) i poluslužajne četvrtromanse, sve dok iz Otadžbine ne dođe njegova "regularna" devojka

(Jelena Stupljanin) s tvrdom namerom da ga odvede nazad kući, bez povratne karte. Ne bi li se, je li, sredili i skućili i tako to. E, ali tu se otvara niz nedoumica koje se mogu razrešiti dosta loše po oboje... *Jureći ljubav*, što bi rekao *Goribor*; a u toj jur-njavi možeš lako da se skrliš.

Love hunter, naime, u svom je najbitnijem sloju priča o vernosti svojoj umetnosti i "viziji", koja može da se nađe u nepomirljivom sukobu s vernošću "zemaljskoj" ljubavi prema konkretnoj osobi; utoliko pre ako ta osoba zapravo ni ne shvata to što radiš niti mari za to, njoj je samo, recimo, do tebe – ali, ko i uopšte ti bez toga? Jesi li to uopšte ti ili samo treba da odigraš naslovnu rolu u njenoj malo-građanskoj fantaziji? S druge strane, koliko si siguran da i to tvoje nije fantazija, fiksacija prekomerno produžene adolescencije? I ima li ispravnog odgovora na ovu dilemu? I kolika je cena slobode? A tek vezanosti?!

Naravno da film sa rasnim, posvećenim muzičarem u prvom planu ne može bez muzike kao okosnice, a ovde je to, prirodno, deo opusa *Love hunters*. Biće,

verujem, otkriće za mnoge, a bilo je, priznajem, i za mene, koliko su to dobre pesme! Strahovito im je prijala promišljena upotreba i rekontekstualizacija, ali to ne bilo moguće da ne poseduju izvornu snagu koje do sada uglavnom nisam bio svestan. U čemu je onda "kratak spoj"? Pa, rekao bih da je Mumin pomalo kao Bob Dylan: ako hoćeš da shvatiš koliko je on vanserijski dobar autor, daj njegove pesme nekom drugom da ih otpeva...)

Love hunter je mali, hiperniskobudžetni, pametno i vešto napravljen film u kojem je sve bitno na svom mestu: i uvek opojni njujorški eksterijeri i enterijeri, i "naša" kao i američka ekipa (naročito Eleanor Hutchins u ulozi zavodljive i harizmatične basistkinje Muminovog njujorškog benda), i jedna opora, nežna, a nimalo sentiši priča o sazrevanju i suočavanju s posledicama sopstvenih životnih izbora. Kažem vam, film za odrasle u dobrom smislu reči; oni koji će jednom u budućnosti iz puberteta preći direktno u starost dosađivali bi se, ali njihovo je i onako skoro celo carstvo bioskopsko. ¶

TEOFIL PANČIĆ

**Prodaja ulaznica na blagajni
Pozorišta na Terazijama,
Terazije 29**

**od 1. do 19. septembra 2014.
10:00 – 19:00**

**Od 20. do 30. septembra 2014.
10:00 – 17:00**

**(i sat vremena pred početak
predstave u pozorištu u kom
će se predstava prikazivati)**

Tel. 069 899 24 00

blagajna@bitef.rs

www.bitef.rs

48 Bitef 14

PROŠLOST JE SADA

20 - 30. SEPTEMBAR

Kako promišljati turbo-folk

Najveća greška svih dosadašnjih pokušaja da se fenomen turbo-folka teorijski obradi jeste što se oni prvo vrednosno određuju prema predmetu istraživanja, a onda ga proučavaju. Jedina egzaktna stvar koja iz te pojmovne i činjenične zbrke može da se izvuče jeste da se Ceca udala za Arkana. A to ni približno nije dovoljno da se dokaže niti objasni direktna veza između turbo-folka i nacionalizma koju volimo da podrazumevamo

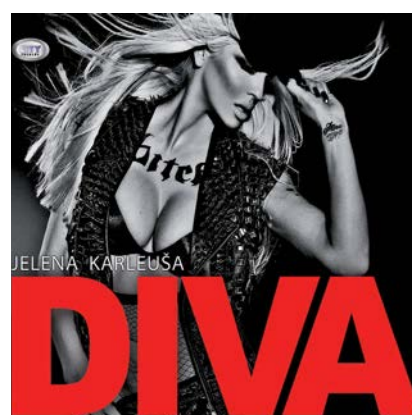
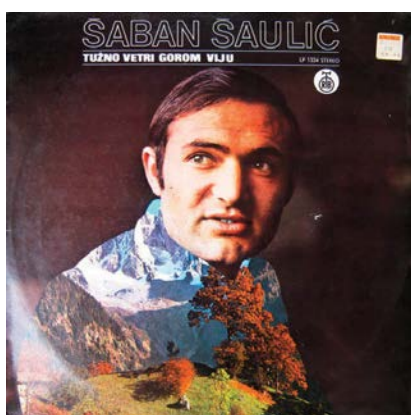
U Mikser Hausu u Beogradu otvorena je prošle nedelje izložba, tačnije, istraživački projekat mladog vizuelnog umetnika Bojana Krištofića (1987) intrigantnog naziva "(Est)etika nacionalizma – Dizajn za turbo-folk". Kako stoji u najavi za ovaj događaj, projekat "nastoji da pruži celovit uvid u folk supkulturu sa naglaskom na muzički izraz koji je bio karakterističan za srpski društveni kontekst devedesetih

godina i otkrije njene korene, još od začetka "novokomponovane" narodne muzike u bivšoj Jugoslaviji pedesetih i šezdesetih godina. Izložba prati hronologiju razvoja dizajna za turbo folk i komparativno ga prikazuje na području regiona, pri čemu je poseban akcenat stavljen na nekoliko izvođača, koji su u istoj meri i svojom muzikom i vizuelnim identitetom doprineli definisanju turbo-folka, kao što su, na primer, Svetlana Ceca

Ražnatović, Severina, Indira Radić, Mile Kitić, Colonia (kao arhetsipska regionalna "dens" grupa), Dragana Mirković, Jelena Karleuša, Dino Merlin..."

RURALNO-URBANO

Nažalost, izložba koja se ovih dana može videti u Mikseru ne ispunjava ništa od onoga što u najavi obećava. Preteču turbo-folka autor smešta u 1956. godinu, u dane kada Silvana Barjaktarević, kasnije Armenulić, otkriva još uvek neafirmisanog Tomu Zdravkovića. Potom, 1969. uspon turbo-folka ilustrovan je činjenicom da Toma Zdravković ostvaruje veliki uspeh na festivalu "Ilidža", sa pesmom "Odlazi, odlazi", a uz omot za ovaj singl, autor kao svojevrtni antipod navodi kompleksni omot za album Arsen Dedića "Čovjek kao ja", koji je dizajnirao Mihajlo Arsovski. Već na samom početku, pogotovo ako se ima u vidu da se u okviru izložbe pominje i film Živojina Pavlovića "Kad budem mrtav i beo", i motiv sudara grada i sela, jasno je da ovde imamo posla sa izlzanim "ruralno-urbano" dualitetom. Problem sa tom vrstom podele na Balkanu je pre svega u tome što je teško povući granicu gde počinje jedna, a

gde se završava druga. Na primer, za predratno građanstvo, migracije posle Drugog svetskog rata bile su nešto pred čim treba zapušiti nos. Već sledeća generacija tih "novopridošlih" gadljivo je mrstila nosić na one koji su, recimo, ostali na selu. Zadržaćemo se samo na ovom uobičajenom stereotipu, a inače, ima tog još. Drugo, pravljenje ove vrste podele nikada nije fer ni prema jednoj od strana. Ili autor veruje da može biti Arsen Dedić s podsmehom gleda na Tomu Zdravkovića.

Najveći problem izložbe je što nijednog trenutka ne uspeva da opravda sopstveni naziv, odnosno eksplicitnu vezu između turbo-folka, njegove estetike i

nacionalizma. Ima tu koječega, od Lepe Brene i Slatkog greha do Balvan revolucije. Ima i čuvene krosdreserske faze Olivera Mandića iz ranih osamdesetih. Pominje se Marko Perković Thompson, kao i tvorac termina "turbo-folk" Rambo Amadeus. No, nema Olivera Mandića iz devedesetih, onog u maskirnoj uniformi, na ratištu, rame uz rame sa Željkom Ražnatovićem Arkanom. Podjednako nedostaju i Bora Đorđević i Toni Montano. Nema ih, jer ne spadaju u turbo-folk. Autor je, dakle, imao unapred smišljenu tezu da se veza između turbo-folka i nacionalizma podrazumeva, pa je iz dokaza za svoju tezu odstranio sve što bi moglo da je

opovrgne. Kao jedini čvrst dokaz teze iz naslova stoji fotografija sa venčanja Svetlane Cece Veličković, u to vreme već etablirane turbo-folk zvezde i Željka Ražnatovića Arkana, u to vreme već etabliranog ratnog zločinca.

SVETSKO, A NAŠE

Naglasak izložbe je na estetskom momentu turbo-folka, ali njega zapravo nijednog momenta ne vidimo. Ipak, sećamo ga se, pa se i o tome može ponešto reći. Lanci, perike, crna kožna odeća, životinjski dezeni, prenaplašena šminka... Tih godina ista ova estetika karakteristična je za tzv. eurodens, na koji se turbo-folk u danima svog vrhunca debelo oslanjao. Osim toga, ni smešna frizura Radoslava Rodića Rokija iz vremena njegovog velikog hita "Žena" (1991) nije ništa smešnija od frizure Ričarda Marksa iz vremena kad je snimio "Right Here Waiting" (1989). Ako ćemo iskreno, još je i Rokijeva balada mnogo manje ljigava nego Marksova.

Vodeći nas kroz period od 1957. do danas, autor šalje poruku koja je potpuno kontradiktorna u odnosu na naziv čitavog projekta. Poslednja dva eksponata informišu nas o tome da je turbo-folk ikona

OSAMDESETE: Roki Rodić i Ričard Marks

Na granici razuma

Na internet aukciji primerak stripa "Action Comics no.1" iz 1938, prvi strip sa Supermenom, prodat je za neverovatnu sumu od preko tri miliona dolara

Jelena Karleuša navukla bes konzervativnih struja pišući kolumne u kojima promoviše LGBT i, generalno, ljudska prava. Osim toga, Hanka Paldum i Dragana Mirković snimile su duet i spot. A u spotu, jedna kreće iz Beograda, druga iz Sarajeva i sreću se na Starom mostu u Mostaru. Da je autor proučio ko se prvi "izmirio" nakon ovdašnjih ratova, znao bi da su to upravo bili narodnjaci, i to iz najčasnijih mogućih razloga. Ne da bi proširili tržište, nego zato što ih je tamo čekala publika, koja ih je i ovako i onako već slušala.

Autor pravi i jednu prilično frapantnu materijalnu grešku. Naime, Severinin album "Zdravo Marijo" iz 2008, koji potpisuje Goran Bregović, opisuje kao "katolički intoniran". Da je poslušao samo naslovnu numeru, bilo bi mu jasno da bi manje pogrešio da je uz ovaj album stavio epitet

"satanistički". Da ne bude zabune, "Zdravo Marijo" nije ni to, već, ako mora neki epitet, najpre feministički i emancipatorski album. Uostalom, da je vodio računa o tome kakve etikete na šta lepi, autor projekta uz turbo-folk nikad ne bi prikačio izraz "suprakultura", pošto je od početka do kraja reč o mejnstrim pojavi unutar masovne kulture.

Najveća greška svih dosadašnjih, pa i ovog pokušaja da se fenomen turbo-folka teorijski obradi, jeste što se oni prvo vrednosno određuju prema predmetu istraživanja, a onda ga proučavaju. Jedina egzaktna stvar koja iz te pojmovne i činjenične zbrke može da se izvuče jeste da se Ceca udala za Arkana. A to ni približno nije dovoljno da se dokaže i objasni direktna veza između turbo-folka i nacionalizma koju volimo da podrazumevamo. ¶

JOVANA GLIGORIJEVIĆ

Diskutabilno je u kojoj meri strip kolekcionari širom sveta cene i vole Supermena. Ali, činjenica je da on predstavlja ikonu američkog superherojskog stripa, brend DC Comicsa i jednu od najprepoznatljivijih fikcionih ličnosti u svetu. Prvi strip koji je svetu predstavio ovog junaka je "Action Comics no.1", objavljen juna 1938. godine, u 200.000 primeraka, sa cenom od deset centi. U sredini gde su Usamljeni rendžer i Bak Rodžers predstavljali srž popularnog stripa, Supermen je postao prvi superheroj i rodonačelnik celokupnog žanra. Procenjuje se da je prodato oko 130.000 primeraka ovog broja "Action Comicsa", dok je oko 70.000 reciklirano. Sveska, koja je i na naslovnoj strani nosila lik novog junaka, obuhvatala je 13 strana stripa sa Supermenom, a potom i "Čaka Dosona", "Zataru", "Avanture Marka Pola" i još sedam kratkih stripova na ukupno 64 stranice.

Ovim izdanjem je započelo "zlatno doba" američkog superherojskog stripa – Amerika je prethodnih godina prošla kroz strahovitu Veliku depresiju, ekonomski krah koji je zahvatio veliki deo planete, i novi junak sa Kriptona, sa crvenim plaštom, obdaren neslućenim moćima, ubrzo je postao ikona stripa.

KUPCI "SVETOG GRALA"

"Action Comics no.1", "sveti gral" kolekcionara američkog superherojskog stripa, danas je i te kako retka roba. Od početnih 130.000 prodatih primeraka,

SCENA

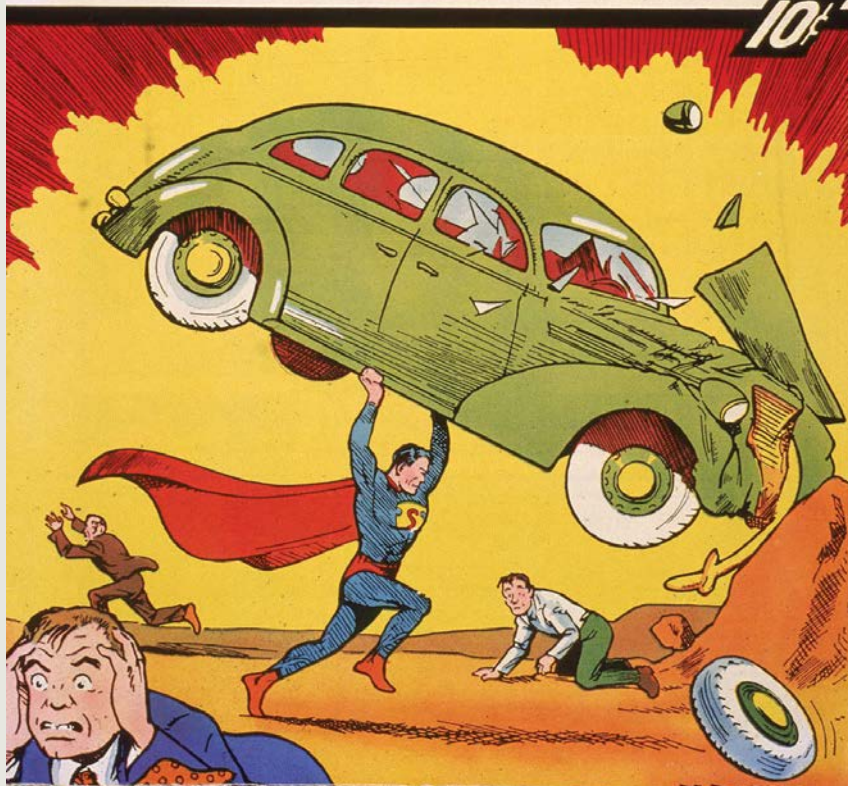

Goran Kosanović u Etnografskom muzeju

U novom ciklusu crteža Gorana Kosanovića, koji će od 8. do 15. septembra biti izloženi u Etnografskom muzeju, novi pogled na svet oko sebe otvorio se kroz displej umetnikove "igračke", iPad-a, koja je ovim zadobila status legitimnog sredstva njegovog kreativnog izraza. Ova, petnaesta po redu Kosanovićeva samostalna izložba, zbog medija u kome je nastala zove "I Pad". Aplikacija "Paper" bila je kao stvorena za Kosanovićev senzibilitet: alatka postaje umetnikov prst koji "šara" po interaktivnom ekranu. Nesavršenstvo poteza, karakteristično za rad u ovom mediju, prednost je koja ističe ideju i teme kojima se umetnik bavi. Nastali radovi su podeljeni i izloženi kao ciklusi: "Sport", ciklus posvećen Tarkovskom, zatim "Saobraćaj", "Zastave", MTV i "Ferarijevi vozači": oni otkrivaju da je za Kosanovića ceo svet potencijalna inspiracija i poziv na uzbudljivo umetničko putovanje. ¶

ACTION COMICS

10¢

veliki deo je išao iz ruke u ruku druga iz kraja i pritom je nepovratno uništen, nebrojeno ih je reciklirano tokom nestašica papira u Drugom svetskom ratu, kao i veći deo svih stripova iz tridesetih. Danas se procenjuje da postoji samo između 50 i 100 primeraka ovog stripa. A strip koji je ovog leta zapalio eBay je, po procenama stručnjaka, najbolje očuvani primerak sa belim stranicama ikada viđen u otvorenoj prodaji.

Kolekcionari američkog stripa su se pri ovome u velikoj meri oslanjali na procene eksperata iz CGC-a (Certified Guaranty Company), kompanije osnovane 2000. godine u cilju uspostavljanja standarda u ocenjivanju očuvanosti stripova. Namera osnivača, pored zarađivanja na kolekcionarskoj opsednutosti savršeno očuvanim stripovima, bila je da potencijalne kupce zaštititi od prodavaca i njihovih neadekvatnih i pristrasnih procena očuvanosti. Stručnjaci CGC-a su ovom

stripu dali ocenu 9.0. Od 60 primeraka koji su prošli ocenjivanje CGC-a, samo na dva zabeležena primerka stranice nisu požutele od starosti, a na aukciji se ovo ga puta našao najbolje očuvan.

(NE)PROCENJIVO

Po rečima Darena Adamsa iz Pristine Comicsa, prodavca stripa "Action Comics no.1" koji se našao na eBaju, prvobitni vlasnik je kupio ovaj primerak direktno iz novinarnice te daleke 1938, i držao ga sve do kraja sedamdesetih u kedrovoj škrinji sa ostatkom svoje kolekcije. Klima Zapadne Virdžinije, kao i čuvanje u škrinji, doprineli su tome da ovaj strip danas izgleda manje-više isto kao i kada je kupljen. Naime, na propadanje stripova, pored čitanja, utiču vlaga, promene temperature, izloženost svetlosti, a ovaj strip je bio pošteđen svega navedenog. Od prvobitnog vlasnika ga je otkupio neimenovani trgovac,

da bi još jednom promenio vlasnika koji ga je čuvao sledećih 30 godina, opet u idealnim uslovima, a zatim je došao u ruke sadašnjem prodavcu koji je konačno rešio da ga dâ na javnu aukciju putem eBaya. Aukcija je otpočela 14. avgusta, sa prethodnom registracijom potencijalnih učesnika i proverom njihovog finansijskog rejtinga, jer je reč o transakciji za koju se očekuje više miliona dolara. Tri minute nakon početka aukcije cena je dostigla milion, da bi u popodnevним časovima 19. avgusta prešla cifru od dva miliona. Dana 24. avgusta aukcija je zaključena, i strip je prodat za 3.207.852 dolara! To je najveća suma u istoriji kojom je jedan strip plaćen.

ŠTA KOŠTA DA KOŠTA

Pre tri godine primerak "Action Comics no.1" prodat je putem *comicconnect.com* za 2,16 milion dolara. Ovaj primerak je takođe ocenjen sa 9.0, ali, za razliku od ovog koji je sada licitiran, njegove stranice su krem-bele, što je u očima bogatih kolekcionara veliki nedostatak. Sličan primerak sa ocenom 8.5 prodat je 2010. godine za 1,5 miliona dolara, a iste godine je prodat i jedan primerak sa ocenom 5.0 za 250.000 dolara.

Jedan od ponosnih vlasnika stripa "Action Comics no.1" je i njihov pasionirani kolekcionar, glumac Nikolas Kejdz. Odnosno, bio je vlasnik dok mu isti nije ukraden iz kolekcije 2000. godine. Nikolas Kejdz je naširoko poznat po svojoj ljubavi prema stripovima, što dokazuje i činjenica da je sebi dao prezime po poznatom strip junaku Luku Kejđu, nakon što je odlučio da ga promeni iz Kopola, da ga ljudi ne bi drugačije gledali zbog svog poznatog rođaka Frensis Forda Kopole. Jedanaest godina kasnije, ukradeni primerak je pronađen u skladištu u dolini San Fernando, a glumac je već uveliko primio odštetu od osiguravajućeg društva za ovu krađu. Postoje najave da će se snimiti film o ovom događaju.

Koliko je normalno da se za neki strip da tri miliona dolara? Za svoj novac svakako može da kupi šta želi, pa ako želi da kupi strip za iznos od sedam cifara, to je njegova stvar. Kupcu će nesumnjivo ovaj strip doneti mnogo srećnih trenutaka. A sreća nema cenu.

NIKOLA DRAGOMIROVIĆ

Ideologija straha i nemoći

“Meni je bilo važno da u filmu bude ispričana iskrena priča o društvenim otpadnicima, navijačima, tinejdžerima kojih se društvo stidi i doživljava ih kao varvare... Da kad izađeš iz bioskopa možeš da kažeš ‘meni se ovo ne sviđa’, ali ne možeš da kažeš ‘to ne postoji i to je ni o čemu’”

Debitantski igrani film Ivana Ikića, film *Varvari*, beogradsku premijeru ima u četvrtak, 4. septembra, u tri bioskopa. U cv-ju Ivana Ikića piše da je rođen 1982. godine u Beogradu, da je završio filmsku režiju na Fakultetu dramskih umetnosti u Beogradu kao student generacije, da je režirao dokumentarni film *Tarot Srbija*, i da je *Varvare* režirao po svom scenariju. Film je priča o grupi tinejdžera iz radničkih porodica s periferije čiji su jedini izbor folkoteka, fudbalske tribine i -ekscesi. Osim Jasne Đuričić, Marine Vodeničar i Mirka Vlahovića, svi ostali glumci su naturšćici. Na filmskom festivalu u Karlovim Varima *Varvari* su dobili specijalnu nagradu žirija, na Palićkom festivalu priznanje “Sejfi Teoman” za najprovokativniji i najhrabriji prvi ili drugi film, u Herceg-Novom je Jasna Đuričić dobila

“Zlatnu mimozu” za najbolju žensku ulogu, u Vrnjačkoj banji Ikićev scenario je dobio treću nagradu, a na tek završenom festivalu u Zadru “Awantura”, Željko Marković je dobio nagradu za najboljeg glumca.

“VREME”: Očigledno da zadarskom festivalu nije smetalo što je Željko Marković naturšćik, za razliku od niškog festivala glumačkih ostvarenja na kome vam je saopšteno da glumci ne mogu da konkurišu za nagradu zato što nisu diplomirali glumu.

IVAN IKIĆ: To je bilo veliko razočaranje. U Niš su došli svi, izuzev glavnog glumca Željka Markovića, koji je od Mladenovca do Niša putovao vozom devet sati pa je stigao deset minuta nakon završetka filma. Krivo nam je što smo diskvalifikovani. To znači da glumački esnaf nije

želeo da pruži šansu tim momcima i devojka od kojih bi neko možda otišao da studira glumu. Izgleda da su zaboravili da je niška nagrada za životno delo nazvana po Pavlu Vujisiću, koji nije završio fakultet. Mada, ovakav odnos niškog festivala prema glumcima iz mog filma adekvatan je odnosu društva prema likovima koje oni tumače.

I u koji vi uvedete gledaoca u prvom kadru filma stihovima iz pesme Očekujući varvare Konstantina Kavafija: “Zašto se već smrklo, a varvari nisu došli/ A neki ljudi su stigli sa granice/ I rekli da varvara više nema/ Pa sad, šta ćemo bez varvara?/ Oni su ipak bili neko rešenje.”

Metafora može da govori o odnosu Balkana prema ostatku Evrope, provincije prema gradu, siromašnih prema

Foto: Ivan Šepić

bogatima, a ja sam hteo da nađem moderne varvare koje društvo doživljava kao opasnost. Svako društvo ima monopol nad opasnošću. Zašto biste se vi udruživali ako nemate zajedničkog neprijatelja? Neprijatelj je uvek dobar izgovor da vladajuće strukture ostanu na vlasti, Orvelova 1984. priča o tome, pa i ove sada godine poživaju na strahu. Mediji ga stalno serviraju... Tražeći momke i devojke koji bi se transponovali u ono što sam ja zamislao na filmu, naišao sam na grupu koji su, kao i likovi u filmu, bili društveni otpadnici, tinejdžeri kojih se društvo stidi, i doživljava ih kao varvare.

U nekom intervjuu sam pročitala sam da vam je majka pričala o grupi navijača koje se plaše svi u komšiluku, pa ste se vi upoznali sa njima...

Jeste, pomenuo sam mamu i svi me sad zbog toga zafrkavaju, ali se zaista tako i desilo. Pozvao sam te navijače na kasting, oni su došli, ne znam šta su očekivali – da li novu popodnevnu zabavu ili da brzo zarade neku lovu – i ispostavilo se da su baš oni ti koji mi trebaju. Počeli smo, i bilo im je zanimljivo, i razmena između mene i njih je bila dobra. Počeo sam da dobijam mejlove, pisali su mi razni ljudi: "Kako možete sa njima, oni su šljami!" A za razliku od njih, ja sam u toj grupi navijača kojih se plašio komšiluk prepoznao životnu energiju i strast, bunt koji ne znaju kako da usmere.

Ako smo se složili da ta deca nisu opasnost po društvo, šta jeste?

Ja uvek vidim opasnost u ovima što nose skupa odelja. Negde sam pročitao da je neko u Americi rekao da nisu nelegalni imigranti izazvali svetsku krizu, nego ovi u odelima. Slažem se.

Film je pun detalja iz bliske nam istorije: otcepljenje Kosova, miting organizovan tim povodom, paljenje američke ambasade, razbijanje izloga i krađa robe, ponašanje fudbalskih navijača, gađanje crnog fudbaleru za vreme igre, porno video-klipovi s maloletnicima, Veliki brat ...

Pozivam se na istorijski kontekst, pa je bolje da bude realan, a ne artificijelan. Ti prepoznatljivi delovi iz stvarnosti su preuzeti zato što svedoče o duhu vremena...

... Na primer, scena kad predsednik fudbalskog kluba zahvaljuje navijačima što nisu izazvali nikakav incident tokom utakmice, kao da su oni neka sila...

Ali i jesu, svakom klubu su potrebni navijači, to je simbioza, pa obično predsednici klubova zahvale navijačima na dobrom vladanju.

"Misli da je kriminalac ako je ušao u upravni odbor", kaže jedan vaš lik.

Pogledajte fudbalske klubove druge lige, treće lige, pogledajte taj milje, sve će vam biti jasno. Fudbal je uvek bio mesto gde se alfa mušjaci dokazuju, ali ne na terenu, nego u upravi, sa pozicije moći. Fudbal je refleksija muške moći u društvu. Zašto Berlusconi drži fudbalski klub, zašto političari, generali, bogataši žele da budu u upravnim odborima Zvezde i Partizana? Zato što su to jedina mesta gde oni dokazuju svoju mušku vrednost. Fudbal je, znam, prilično prisutan u filmu možda

i zato što sam scenario za *Varvare* počeo da pišem tokom prošlog svetskog fudbalskog prvenstva, a premijera je bila za vreme ovogodišnjeg.

Prisutno je i otcepljenje Kosova.

Pokušao sam da izbegnem politički kontekst u filmu, ali je za radnju bitan trenutak odvajanja Kosova zato što je to bio događaj zbog koga se bunt materijalizovao. Ali, taj bunt nije imao nikakve posledice ni u politici ni u borbi za bolju sutrašnjicu. Niti je Kosovo vraćeno, niti je Srbija zauzela neki ozbiljan stav prema tome. Mi smo i dalje nastavili da igramo ulogu žrtve i da ispunjavamo kolonijalne zahteve. A političari koji su organizovali taj protest, uz pomoć tih istih Amerikanaca sada su došli na vlast. Ja volim da kažem da je taj događaj postavio civilizaciju i varvare na svoje mesto: civilizacija je ostala civilizacija, a varvari – varvari. Tragički krug nije promenjen. Taj događaj je potrošen, energija je sagorela, i sada služi samo da pokaže kako je svaka pobuna uzaludna jer se ništa neće promeniti.

U Varvarima, za vreme školskog časa, razglasom su pozvana deca na miting zbog odvajanja Kosova...

Kako mislite da se to inače radi? Da se masa spontano okupi na protest? Nema šanse! Sva događanja naroda su uvek bila organizovana, i to zbog nečijeg interesa. Vidite i sami da se ovde radnici ne bune dok gledaju da im umiru firme. Zašto? Zato što je prethodnim pobunama obesmišljeno takvo delovanje, i zato što su izgubili veru da mogu nešto da promene. I to je deo ideologije odnosa civilizacije i varvarstva. Varvari i kad se pobune, ta njihova pobuna ostane uzaludna.

Je su li Varvari vaša pobuna?

Tačno je da mene ta tema opseđa godinama, zato što sam ja generacija Petog oktobra koja je imala svoju pobunu, pa se ispostavilo da to za šta se borila nije ono što je mislila da jeste. Mislili smo da se borimo za bolje društvo, a završili smo u nabahatijem od svih sistema. Nema opravdanja zašto nam je tako kako je: ovo nije sistem u vreme krize, nema ratne opasnosti, nema sankcija, ne postoji neprijatelj. Sada živimo u retrogradnom periodu gde su osnovna ljudska prava ugrožena. Osnovno ljudsko pravo, pravo na rad, zamenili smo za pravo tržišnog izbora da li ćemo da kupimo ovaj ili onaj deterdžent.

A to je u idejnom smislu vraćanje stotinu godina unazad.

Ako su deca naša budućnost, a ako se makar i jedno jedino dete oseća odbačenim, da li je poruka vašeg filma da država ne misli o svojoj budućnosti?

Mi ne znamo da li ćemo sutra da postojimo, mi ne znamo čemu stremimo, ne znamo kako će da nam izgleda ulica u kojoj živimo, nismo isplanirali kako treba da nam izgleda grad u kome živimo, mi jednostavno ne mislimo o budućnosti. Mi smo ideološki potpuno izgubljeni. Prihvatili smo liberalnu doktrinu da nam ne bi trebala nikakva ideologija, prihvatili smo da je jedina ideologija tržište, da treba da radiš tamo gde ti neko kaže da radiš i da trošiš tamo gde ti neko kaže. Mi nemamo prostora da razmišljamo kako želimo da izgleda to društvo u kome želimo da živimo.

Šta je Lukina budućnost, budućnost glavnog junaka u filmu?

U trenutku kada se bunt u tebi uguši, i kada prihvatiš igru svog okruženja i priustaneš da postaneš isti kao i oni, kakav nisi želeo da budeš, onda je tvoja budućnost izvesna: nikada više nećeš povratiti želju da postavljaš pitanja, nego ćeš se uvek voditi stavom većine. Tako i Luka. Vraća se tamo gde jedino može da nađe svoje mesto, tamo odakle je i krenuo.

Među autsajdere... Odbili su ga i svi njemu bliski ljudi: otac je napustio porodicu, majka se ponaša kao da Luka ne postoji, devojka koju voli ga neće...

To je dramaturgija zatvorenih vrata. Film nije pravljen po dramaturškim načelima na koja su gledaoci navikli i zato im je neobičan. U Luki postoji iskrena emocija koju treba prihvatiti, a ne eliminisati je. Da li bi ga otac prihvatio da mu je prišao? Pa – ne bi. Zato mu Luka i ne prilazi. Otac ima novu porodicu, i Luka shvata da oni ni na koji način ne mogu da ostvare komunikaciju. Ta scena je mogla da se završi hepiendom, ali šta bi se time dobilo?

Gledaoci bi bili zadovoljni: momak je spašen i – šta? Izašli bi iz bioskopa, ne bi razmišljali više o Luki jer je spašen, i zaboravili bi na film. Zašto je onda uopšte i sniman? Da bi bio zaboravljen?

Iako smatrate da je društvo diglo ruke od te dece, socijalna radnica u vašem filmu, dakle predstavnik tog društva, veoma se trudi da izvede Luku na pravi put.

Imam lično iskustvo sa centrima za socijalni rad, i znam da tamo rade mladi ljudi kojima je to prvi posao, i znam da ga brzo napuste jer shvate da ne mogu da pomognu tim momcima i devojkaama zato što društvo nema kapacitet ni želju da im se pomogne. Znam neke moje drugarice iz srednje škole koje su vrlo ambiciozno krenule u taj posao, ali se ubrzo ispostavilo da je njih malo, a problema mnogo, odnosno da društvo ne menja svoje mehanizme. To je pravi primer kako se dobre namere unište.

A da li mladi imaju

želju da im se pomogne?

Evo vam jedan primer: javila mi se jedna baka, pronašla je moj broj telefona tako što je zvala redakciju koja je objavila razgovor sa mnom. Rekla mi je da se tu gde ona živi skupljaju neki tinejdžeri koji prave problem svima, da ih je ona sreća kad se vraćala kući sa pijace, i da su oni bili neprijatni prema njoj zato što im je tražila da ne demoliraju klupu. Došlo je do reči, i ona im je ponudila da im ispeče palačinke, što su oni odmah prihvatili. Od tada se druže, nose joj torbu sa pijace, i dosta se dobro razumeju. Bitno je, znači da date šansu jedni drugima. Interes i potreba postoji. Ljudi kao ta baka su retki. Ja mislim da tinejdžerima kakvi su likovi mog filma niko ne posvećuje pažnju zato što većina ljudi u njima vidi varvare.

Vaši likovi komuniciraju posebnim jezikom, što boji njihove karaktere, ali i predstavlja važan deo dokumentarnog u filmu.

Napisao sam scenario, pa prema momcima i devojkaama koje sam odabrao za

film oblikovao sledeće verzije scenarija. Na probama sam insistirao da pričaju svojim jezikom. Zanimljiv je, nisam verovao da s tim malom fondom reči kojim oni raspolažu može mnogo toga da se kaže. Dijalog je podržao minimalistički princip scenarija i režije u filmu. Nastojali smo da sa što manje reči kažemo što više, da više razmišljamo o podtekstu izrečenog, i da u tom živom dijalogu prepoznamo svakodnevicu. Bez tog nivoa autentičnosti, ovo bi bio lažan film. A meni je bilo važno da to bude moja iskrena priča. Da kad izađeš iz bioskopa možeš da kažeš "meni se ovo ne sviđa", ali ne možeš da kažeš "to ne postoji i to je ni o čemu". Ja znam da će biti ljudi sa gardom, ali to potvrđuje da je najlakše reći "ti klinci su varvari, daju negativan podstrek drugima i negativnu sliku o našem društvu". Ne poznajem nijednu naciju koja se toliko bavi slikom o sebi, a ne sobom.

Pomenuli ste podstrek – zar ne mislite da će način razmišljanja i života tih momaka koje ne možete a da ne zavolite iako su, recimo, prestupnici, postati uzor njihovim realnim vršnjacima?

Daću vam kontraprimer: možda je vest koju objave vaše novine za nekog katastrofa, pitanje je kako je ko iščitava i doživljava, zar ne? Takvo razmišljanje, da će film dati negativan primer je banalno. Pa film ne sadrži samo jednu poruku!

Šišanje, Klip, pa sad Varvari. Ovo je treći film o mladima koji svojim ekscenim ponašanjem žele da skrenu pažnju društva na sebe a čini se kao da se još ništa nije promenilo.

Pogrešno je da očekujete da će film ili tri filma nešto da promene. Oni pomažu da se dese promene, razvijaju svest o njima, oni podižu kritičnu masu, ali ništa promeniti neće. Da li su filmovi šezdesetih pomogli nastajanje revolucije '68? Da, idejno jesu, ali je nisu direktno prouzrokovali, samo su reflektovali ono što je tada vriilo u glavama ljudi. Tako i ovaj film reflektuje neka razmišljanja moje generacije i mlađih od mene prema sredini u kojoj žive. Nije to tako neefikasno. Ali, film je kod nas marginalizovan da bi delovao. Prostori u kojima su se 100 godina prikazivali filmovi prodati su za kockarnice i supermarket! Tim postupkom država je jasno pokazala da joj je bolje bez filmova.

SONJA ĆIRIĆ

Notorni notari

Te daleke 1998. godine prvi put sam došao u kontakt sa notarom. Išao sam kod brata i snaje u Španiju pa su mi oni za dobijanje vize poslali famozno – garantno pismo. Umesto suvoparnog dokumenta, stigla je koverta od posebnog žućkastog papira, nešto nalik srednjovekovnoj papskoj buli sa slikovitim zaglavljem, kaligrafijom i jezikom dostojnim Servantesa. Primitio sam, uprkos skromnom znanju kastilijanskog, da je jezik dokumenta neobičan. Kada smo konačno otputovali i raskomotili se, domaćini su mi rastumačili i preveli garantno pismo koje je, saznadoh, pisano službenim jezikom u imperfektu.

Prevedeno na srpski, glasilo bi otprilike ovako:

Časna komora kraljevskih notara ovim vrednim dokumentom garantuje da je plemeniti (ime notara) uvaženi i priznati član [...] itd

da je potpuno neefikasan i posle nebrojenih epohalnih reformi. Ne samo da će notari, kao privatnici raditi posao sudova, nego će predsednici sudova neke sudske predmete moći da prepuste notarima. Trećinu, polovinu ili neki drugi procenat. U vestima sam video priručnik, podebeo čitab, o ovlašćenjima notara, pa moram pod hitno da ga nabavim i proučim. Narod je prvog radnog dana osvanuo pred vratima beležnika računajući da rade kao i sudovi od 7 i 30. Moša! Najluđe je što u opštinama gde nema notara, njihov posao i dalje obavljaju sudovi.

Ukratko, izvršena je privatizacija dela pravosuđa, koje je finansirano iz budžeta, a građani će, navodno, sada manje plaćati usluge overe. Ohrabrio me nastup jednog našeg beležnika koji je upozorio građane da ova novina ne znači da će overa biti brža, jer će provera dokumentacije biti detaljnija. Vi ste do da-

Država u disciplinovanju građana ne poznaje čvrgu, čupanje zulufa, čvoku ili pedagošku opomenu. Odmah šamarčina, da se zna ko je gazda!

Nakon ovog uvoda koji je bio na celoj strani, moj plemeniti brat i snajka garantovahu čašću, krivično i materijalno da ćemo žena i ja obitavati u njihovim bijelim dvorima u periodu za koji nam časni konzulat izdade vizu.

Svi navedeni (osim mene i žene) bijahu uvaženi, plemeniti, časni, poštteni, a na kraju je čak i cena usluge i muhur tog gospodina izgledao ko doktorska diploma.

Pošto se kod nas po definiciji sa podozrenjem gleda na svaku vlast, malko sam se začnuo – jer mi je sve zasmrduvalo na kolonijalni i imperijalni duh Španije, na aristokratiju i plavu krv, privilegije po rođenju u koje duboko ne verujem.

Takođe sam imao problem sa pakovanjem pravnog dokumenta, skupom hartijom i serdarskim hvalisanjem čašću i poštenjem. Čim se poštenje potencira, pitam se da li je na prodaju, a dokument ne bijaše jeftin, ni za podanike španske krune, a još manje za Srbe pod sankcijama.

Tada sam prvi put shvatio kako jezik može biti oblik diskriminacije, jer se učenost notara pokazivala akrobatskim srednjovekovnim frazama koje nisu imale veze sa savremenim jezikom. Po ovoj praksi, naši notari bi danas dokumente pisali slavanoserbskim ili glagoljicom – što bi onda mogao postati službeni jezik pravnik u regionu. Glagoljaša je bilo i na teritoriji današnje Hrvatske i Bosne – eto kako bi notari mogli lepo da se dopisuju. Rekao bi Branko Ćopić: guskinim perom divno li šara!

Naši mediji su pokušali da nam, potpuno nespretno i neuspešno predstave novo zanimanje i dokažu da su nam notari neophodni. Čini mi se da je pravni sistem ovom odlukom priznao

nas mogli u sudu da overite izjavu da je Zemlja okrugla, a sada ćete kod notara za to morati da donesete pouzdane dokaze.

Na spisku notara u Srbiji vidljivo je da su to društvena bića jer često ordiniraju jedni blizu drugih, kao komšije. To podseća na našu maloprivredničku praksu da pekara niče pored pekare, a kladionica pored kladionice. Razrađena lokacija!

Beležnici, kako razumjedoh časne predstavnike, pretežno overjavahu časne ugovore o prometu plemenitijeh nekretnina. Manje-više tu se posao svodio i u sudu na čekanje reda, udaranje pečata, potpis u onu knjigu starostavnu naopačke ko na izborima i plaćanje masnoga harača državi. Država se dakle, iz razloga svoje plemenite nesposobnosti i javašluka koji eufemistički nazvahu "pretrpanost predmetima" odrekla prihoda od overe da bi 93 plemenita notara imala bijela ljeba da jedu. No, ne brinite za rupe u budžetu, jer što propusti pravosuđe, to dopuni Poresko. Ono me jošte danas izvolelo milostivo obavestiti da je kazna za kašnjenje uplate poreza iliti docnja 50.000 dinara, a zatezna kamata 18%. Kraj ljeta gospodnjeg, a ni poreskog jošte nije, a država ište i porez i kaznu i interes. Kazna je veća od poreza, a objašnjenje je genijalno: država nema kaznu manju od 50.000, pa ćete toliko platiti makar dugovali jedan dinar.

Država u disciplinovanju građana ne poznaje čvrgu, čupanje zulufa, čvoku ili pedagošku opomenu. Odmah šamarčina, da se zna ko je gazda!

A časnim notarijusima želim uspešnu poresku školsku godinu, počeli su milošću države kao i školarci 1. septembra. Čovek se pravici uči dok je živ.

Hrabar izbor premijera

Lideri Evropske unije na samitu u Milanu 30. avgusta nominovali su poljskog premijera Donalda Tuska za naslednika Hermana van Rompeja na čelu Evropskog saveta, dok će mesto evropske visoke predstavnice za spoljnu politiku i bezbednost Britanke Ketrin Ešton naslediti italijanska šefica diplomatije Federika Mogerini. To je hrabar potez premijera Italije Matea Rencija: Mogerini ima analitičko znanje, ali nema operativno iskustvo da vodi instituciju od 3400 saradnika i godišnjim budžetom od 800 miliona evra, a kamoli da pokuša da kreira nešto što bi se moglo nazvati prepoznatljivom spoljnom politikom EU

Za "Vreme" iz Rima

Kriza u Ukrajini; napredovanje Islamske države (IS) u Iraku; kaos u Libiji; trenutne naponosti između Izraela i Hamasa; odnosi sa Iranom i nuklearnim pitanjem i manje od dve nedelje do škotskog referenduma o nezavisnosti – doduše, niko u Briselu više nije siguran da li ovo spada u zajednička pitanja ili samo u unutrašnja britanska, ali...

Lista prioriteta sveže imenovane "Gospođe evropske zajedničke bezbednosne politike" Federike Mogerini već je puna gomilom vrućih tema. Pošto je samo šest meseci bila italijanska ministarka spoljnih poslova (najviša državna funkcija na

Italije

S VEROM U EU: Federika Mogerini
fotografije: AP Photo

kojoj je ikada bila) sada je čekaju veoma teška vremena.

Federika Mogerini je mlada: rođena je 1973, a ozbiljnost njenog nasmejenog lica u velikoj meri predstavlja stav italijanskog premijera Matea Rencija, koji je uredio da baš ona zameni, često previše slabu, baronesu Ketrin Ešton. Ledi Ešton su često kritikovali da je nesposobna da unapredi stvarnu zajedničku spoljnu politiku dok ona, da se držimo značaja njene titule, u suštini, nije bila prava ministarka spoljnih poslova, već samo šef Evropske službe za spoljne poslove, kako se zvanično zove to evropsko telo. Ona je samo vodila diplomatsku službu Evropske unije, »

Novi trojac EU

Osmi po redu izbori za Evropski parlament održani su između 22. i 25. maja 2014. godine. Iako je predvodio kampanju konzervativnih evropskih partija koje su dobile većinu, bilo je potrebno mesec dana da se postigne dogovor da Luksemburžanina Žan-Klod Junkera zaista nominuju za novog predsednika Evropske komisije. Protiv njega bili su pre svega premijer Mađarske Viktor Orban, što je manje važno, i premijer Velike Britanije Dejvid Kameron, od koga i te kako zavisi budućnost Evropske unije – on je Britancima, ukoliko dobije naredne izbore i ukoliko EU, pored ostalog, ne prihvati da smanji uticaj Evropske komisije na nacionalne države, obećao referendum o izlasku iz Unije 2017. godine. Za Kamersona je nominacija Junkera bila “loš dan za Evropu”, jer je on “otelovljenje evropske birokratije koja pokušava da oslabi poziciju nacionalnih država”. Ljutio se na pojedine šefove vlada zemalja EU, jer su “promenili mišljenje” po pitanju nominacije Junkera. Od Junkera, posle “slabog” Hozea Manuela Baroza, većina članica EU očekuje da oformi jaku komisiju koja će po potrebi moći da se odupre prohtevima šefova država i vlada motivisanim usko nacionalnim interesima i da kreira evropsku politiku, zbog čega je, valjda, i kancelarka Nemačke Angela Merkel oklevala neko vreme da podrži njegovu nominaciju. *Mission impossible*, reklo bi se, ali već nagoveštaj te mogućnosti izazvao je buru u Londonu. Uz proširenje EU, ideja o stvaranju evropske “superdržave”, evropskog identiteta, zajedničke spoljne i bezbednosne politike, kad-tad, deo je programa svih evropskih entuzijasta.

Izbor Junkera “kao prsta u oku Britanije”, za posledicu je imao dublje kompromise koji su morali da budu napravljeni prilikom izbora novog predsednika Evropskog saveta (u kome su zastupljeni šefovi država i vlada 28 zemalja članica EU) i predstavnice EU za spoljnu politiku i bezbednost. Za to je bilo potrebno tri samita EU i tri meseca, a biće potrebno još najmanje toliko dok oni ne oforme svoje timove, pa dok sve to ne prođe kroz Evropski parlament. Junker, pak, nije mogao da sastavi tim Komisije, dok se ne popune druge dve ključne funkcije. Čitav ovaj proces pokazuje sve poslovične slabosti institucija EU, koje veliku energiju i vreme troše na beskonačne kompromise, kompromise oko kompromisa, te stalno kaskaju za događajima kako na svetskoj tako i na unutrašnjoj, evropskoj, političkoj sceni.

Tako je izbor pao na Donalda Tuska, premijera Poljske, kao predsednika Evropskog saveta (umesto Hermana van Rompuja), i ministarku spoljnih poslova Italije Federiku Mogerini, kao predstavnicu EU za spoljnu politiku i bezbednost (umesto Katarine Ešton). Evropski par iz snova, reklo bi se: On konzervativac star 57 godina, ona socijaldemokrata stara 41 godinu; muškarac i žena; on blizak Angeli Merkel i prihvatljiv za Dejvida Kamersona, ona čedo premijera Italije Matea Rencija i bliska predsedniku Francuske Fransou Olandu; on, prvi istočnoevropejac na tako značajnoj funkciji u EU koji je kao član poljske Solidarnosti bio aktivan u borbi protiv uticaja SSSR i za demokratiju, ona “rođena, strastvena” evropejka, deo generacije koja je odrastala sa evropskom idejom; on, kao Poljak, bez imalo razumevanja za novu rusku “ekspanzionističku” politiku, ona, sa levece tradicionalne države EU sa izvesnim razumevanjem za poziciju Rusije.... Forma je svakako ispunjena.

Tusk, međutim, tek natuca engleski, pa nije sasvim jasno kako će da “menadžuje” svađe unutar Evropskog saveta, kada krene unakrsno prepucavanje – sa simultanim prevodom, valjda. Ali, makar kao premijer Poljske zna kako sistem funkcionise i u ravnopravnom je položaju sa ostalim kolegama, šefovima država i vlada. Za Mogerini, koja politički nije prekaljeni, neki se pitaju da li može da položi takozvani “Lavrovljev-test”: da uspešno okonča višečasovnu, žustru diskusiju sa “pit bulom”, ministrom spoljnih poslova Rusije Sergejem Lavrovim. Pitanje je i da li je dorasla rukovođenju “ministarstvom” spoljnih poslova EU sa 3400 saradnika i budžetom od 800 miliona evra godišnje i da mu da na većem značaju unutar institucija EU. Baronesi Ešton to nije pošlo za rukom, a kamoli da kreira prepoznatljivu evropsku spoljnu i bezbednosnu politiku.

ANDREJ IVANJI

KLJUČNI IGRAČI: Premijer Britanije Dejvid Kameron i kancelarka Angela Merkel; novi predsjednik Evropske komisije Žan-Klod Junker

a nije upravljala evropskom spoljnom politikom, pošto ona u praksi ni ne postoji s obzirom na činjenicu da sve velike zemlje EU žele da ovaj politički resor zadrže za svoje državne organe. Novi sastav Evropske komisije bi trebalo da osnaži zajedničku spoljnu politiku i trebalo bi (što ne znači da mora) da ojača institucije EU u odnosu na zemlje članice, bar kada su u pitanju odnosi sa ostatkom sveta.

Doduše, ovo je samo teorija. Kao što se obično u EU dešava – pogotovo u vreme političke, ekonomske i krize legitimizeta – zajedničke institucije izgledaju slabo i nesposobne su da prevaziđu nacionalne otpore koji dolaze iz svih velikih zemalja: Nemačka ne želi da se odrekne svog uticaja u ekonomiji; Francuska i Velika Britanija ne žele da se odreknu svog statusa "sile"; severne zemlje ne žele da budu uvučene ni blizu mediteranskog vrtloga, dok južne zemlje – Italija na prvom mestu – pokušavaju da se sakriju iza zavese zvane "Potrebna nam je zajednička evropska politika", jer nemaju ni snage ni ideja kako da se reše trenutne krize koje se dešavaju izvan njihovih granica.

BEZ ISKUSTVA

Odluku da u takav politički kontekst gurne Mogerini doneo je Renci lično.

Odluku, za koju pojedini državni i partijski funkcioneri kažu da je pomalo hrabra, ali i loše sračunata. Kritičari kažu – tiho i nezvanično – da bi iskusnija osoba bila bolji izbor i za Italiju i za Evropsku uniju.

Zašto? Federika Mogerini je dobro informisana i kompetentna za međunarodne odnose. Od 2008. bila je član parlamentarnog Odbora za odbranu, gde je blisko pratila neke od najvećih međunarodnih kriza: od Avganistana do talasa revolucija i protesta u arapskim zemljama. Pre toga, a posle studija političkih nauka, radila je u Odboru za međunarodne odnose Demokratske stranke (PD) gde je pomno pratila sve promene kroz koje je diplomatija prošla u poslednjih nekoliko godina kada su se pojavili nedržavni igrači (od nvo do terorističkih mreža) kao primarni činioци spoljne politike koja je nekad bila rezervisana samo za državnu vlast.

S druge strane, njeno iskustvo je više analitičko, nego što je operativno: dok je bila poslanica bila je voljna da se upusti u dijalog sa civilnim društvom i nevladinim organizacijama, slušala je njihove stavove o spoljnoj politici Italije (i Evrope i Nato), učestvovala na sastancima i konferencijama. Ipak, njena inicijativa je bila prilično slaba, pa dijalog sa samoniklim pokretima i civilnim društvom nije

doneo mnogo, osim dobrih namera i nekoliko deklaracija.

Čak ni prema Avganistanu, zemlji čije je prilike godinama pratila, italijanska politika se nije mnogo promenila uprkos njenoj posvećenosti.

Međutim, odnedavno, otkad je postala ministarka spoljnih poslova, izgleda da se njen stav pomalo promenio: glasno je zastupala jače sankcije protiv Rusije zbog ukrajinske krize, a tokom sukoba Izraela i Hamasa odletela je u Kairo da podrži napore egipatske vlade o prekidu vatre. Čak je otvoreno tražila da se iračkim Kurdima pošalju evropsko oružje i oprema ne bi li odbranili Irak od napredovanja džihadista.

S druge strane, kako je italijansko prisustvo na međunarodnoj sceni prilično slabo, većina njenih akcija se desila zato što je "morala" da reaguje; nije tu bilo nikakve dugoročne vizije ili dobro osmišljene strategije, što zaista i nije njena greška, već rezultat dugogodišnje krize kroz koju italijanska diplomatija prolazi.

Od izbijanja finansijske i ekonomske krize 2008. Italija se potpuno zabavila svojim domaćim problemima i vrlo malo pažnje se poklanjalo događajima izvan granica ili izvan Sredozemlja. Sve reakcije na krizu bile su upravo to: reakcije u najboljem, a hitne mere u najgorem slučaju. Većinom, Italija je samo pratila ono što su druge zemlje, kao Velika Britanija ili Francuska, radile ili govorile. A, Evropska unija je u ovom scenariju bila Godo koga treba pričekati.

OSOBA OD POVERENJA

Dakle, dva su pitanja na koja treba odgovoriti: otkud Italijanka u fotelji leđi Ešton? I, otkud Mogerini?

Odgovor na prvo pitanje leži negde između Brisela, Berlina, Londona, Pariza i Rima: kadgod se bira novi sastav Evropske komisije, postoji nepisano pravilo po kojem velikim zemljama pripadaju najjače pozicije, ali tako da se ne otme previše od malih zemalja. Politički korektno rečeno: Evropska komisija treba da bude "representativna". S obzirom na to da Italijan Mario Dragi vodi Evropsku centralnu banku, Italija nije mogla da se nada da će dobiti neki "veliki" ekonomski resor (bilo bi zaista ironično da evropsku ekonomiju vodi država sa najslabijom ekonomijom

Donald Tusk – Predsednik Evropskog saveta

Za predsednika Evropskog saveta, čiji mandat počinje 31. decembra 2014, nominovan je Donald Tusk (1957), istoričar, poljski političar kašupske narodnosti rođen u Gdanjsku, nekada član Solidarnosti, premijer Poljske od 2007, predsednik stranke liberalno-konzervativne partije Građanska platforma, koju je osnovao 2001.

Poljska vlada na čelu sa Tuskom uspešno je amortizovala globalnu ekonomske krizu. On kaže da je za sedam godina njegovog premijerskog mandata u Poljskoj rast BDP-a dostigao 20 odsto, a da je istovremeno uspostavljena finansijska disciplina. To se u glavnom tumači time što Poljska ima relativno veliko domaće tržište i što je zadržala zlot kao nacionalnu valutu.

Tuska je zvanično za predsednika Evropskog saveta predložila poljska vlada, tek kada nije uspeła da na funkciju visokog predstavnika za spoljnu politiku i bezbednost EU progura svog šefa diplomatije Radeka Sikorskog.

Donald Tusk naglašava da nema Evropske unije bez Velike Britanije, s kojom je spreman da napravi kompromis kako ova ne bi izašla iz Unije, pa je njegovo naimenovanje podržao britanski premijer Dejvid Kameron.

Tusku se zamera da slabo govori strane jezike, pa je proteklih meseci pohađao intenzivan kurs engleskog i, kako navodi poljska štampa, uspeo da ga "donekle" savlada.

Pojedini mediji javljaju o posebno srdačnim odnosima Tuska i nemačke kancelarke Angele Merkel. Sličnih su godina, oboje imaju iskustva iz totalitarnog režima, oboje marljivo neguju nemačko-poljsko pomirenje.

Po etničkom poreklu Tusk je Kašub. Kašubi su mali slovenski

foto: Reuters

narod nastanjen u poljskoj Pomeraniji. Prema popisu stanovništva u Poljskoj iz 2002. godine oko 5000 ljudi se izjasnilo da su po narodnosti Kašubi, dok se oko 51.000 izjasnilo da govore kašupskim jezikom. Smatra se da osoba koje su poreklom Kašubi, ali se na popisu izjašnjavaju kao Poljaci, ima oko 300.000. Poljaci kašupski jezik (zapadnoslovenski jezik s nešto nemačkih pozajmljenica) smatraju dijalektom poljskog.

Tuska su pojedinci napadali zbog toga što mu se deda navodno dobrovoljno prijavio u Vermaht. Po drugoj verziji, deda je u Vermaht mobilisan dok je bio u zarobljeničkom logoru, pošto je posle podele Poljske deo u kome je živio bio tretiran kao deo Trećeg Rajha, a njegovi stanovnici kao vojni obveznici.

M.M.

od svih velikih zemalja) tako da, u suštini, jedina visoka pozicija koja je preostala je bila ona koju je imala Ešton. Italijanska vlada je brzo reagovala i potegla je da je dobije.

Sad dolazi drugo pitanje. Više nego od bilo čega drugog, Renci je želeo Mogerini isključivo zbog domaćih razloga. Pominjalo se ime Eme Bonino, već sa iskustvom evropske komesarke i visokom reputacijom u međunarodnoj politici. Ili čak i ime bivšeg premijera Masima D'Aleme (onog što je bio na čelu italijanske vlade 1999. tokom rata protiv Srbije zbog Kosova). D'Alema je bio odličan ministar spoljnih poslova pre nego što se dokazao kao očajan predsednik vlade i njegovo iskustvo se nije dovodilo u sumnju. Enriko Leta, nekadašnji premijer kojeg je nasledio Renci, mogao je da bude mudar izbor s obzirom na njegovu odličnu mrežu ličnih kontakata po celom svetu, a pritom je i ekonomski stručnjak. Štaviše, njegovo postavljenje je moglo da

zacele rane u Demokratskoj stranci nastale rastućim nezadovoljstvom dela članstva zbog Rencijevog "nasilničkog" liderstva.

U stvari, izbor Mogerini je Renciju poslužio na dva načina: da ima osobu od poverenja u srcu mašinerije EU i da pokaže italijanskim medijima i javnosti da se Rim još za nešto pita kada je reč o konsenzusu u Uniji. Nije zaista važno što se "Gospođa PESK" (italijanska skraćenica za Evropsku zajedničku bezbednosnu politiku) u Briselu neće pitati mnogo. Na kraju, "iskustvo u dijalogu" Mogerini biće dragoceno u Briselu gde "služba za eksternu akciju" zapravo ima vrlo malo akcije, a mnogo više slatko-rečivosti "prema izazovima i mogućnostima koje su pred nama" – da se poslužimo uobičajenim EU slengom.

Renci je izgurao svoje jer njegova Demokratska stranka ima najjaču delegaciju unutar poslaničkog kluba socijalističkih i socijaldemokratskih partija i zbog toga što je jedina članica Socijalističke

internacionale koja je kod kuće pobedila na evropskim izborima. A i zbog toga što su, kada se opredelio za Mogerini, samo trećina kandidata za funkciju komesara bile žene: tako nije bilo šanse da se njegov predlog odbije.

Veliko "ali" krije se u nečemu čega Mogerini nije svesna: ona nema iskustva u ekonomiji niti u međunarodnoj trgovini (upravo je na pomolu novi ugovor o slobodnoj trgovini između EU i SAD). Zato je prilično verovatno da će italijanski glas u Briselu o ekonomskim temama biti veoma tihi, a taj tihi glas stići će iz Rima, lično od Matea Rencija. Upravo je to stav koji neće ojačati evropske institucije, već će ih dodatno oslabiti ostavljajući zemljama članicama da budu gospodari svojih interesa, mada ni jedna od njih, čak ni Nemačka (o Britaniji da i ne govorimo) više ne može da razmišlja izvan evropskog okvira, iako povremeno sanjaju o tome.

ENZO MANGINI

Sa engleskog preveo RADOSLAV ČEBIĆ

Bolest u koju Afrikanci

Neki Afrikanci veruju da je virus ebole izmišljotina koja služi za politička potkusurivanja ili da se prikrije trgovina organima, drugi da je bolest izazvao beli čovek koji je ponovo crnce koristio kao pokusne zamorce, dok treći, pak, ebolu vezuju za "džudžu", crnu magiju, kojom je vrač "naveo zmiju da ujede celu porodicu". Pored masovnog nepoverenja stanovništva, borba protiv ebole moguća je samo ako se uvažavaju lokalna verovanja i običaji u Crnoj Africi, naročito u vezi sa "tretiranjem mrtvih" i sahranama: Ebola se najlakše prenosi dodirrom sa telom pokojnika koji je podlegao bolesti. Nažalost, potrajalo je dok su beli doktori shvatili da im je neophodna pomoć antropologa, kako bi oni mogli da pomognu lokalnom stanovništvu

Za Evropljane željne tuđih teritorija i bogatstva Afrika je vekovima predstavljala poslednju neprobojnu prirodnu tvrđavu. Ali neosvojivom je nisu činile široke reke i nepregledne prašume, već teške bolesti i ekstremna klima. "Fatalna Afrika! Putnici su kopnili jedan za drugim", napisao je Henri Morton Stenli, jedan od prvih velikih putnika i istraživača prostranstava južno od Sahare koje je ostatak sveta tada poznavao samo kao obalu. "To je ogroman kontinent i svaka od njegovih tajni okružena je nebrojenim teškoćama."

Beli ljudi su pre 150 godina uspeali da ga pokore, izdele i prisvoje, ali nikada se

nisu sasvim izborili sa velikim tajnama i ogromnim teškoćama. Afrika je uglavnom ostala nepoznanica, prostor koji kod jednih izaziva gađenje i odbojnost, a kod drugih zbunjenost i nelagodu. Stereotip o "divljacima", kojih su se plašili mnogi moderni Evropljani, zamenio je stereotip o Afrikancima kao "homofobima" kojih se gnušaju njihovi postmoderni potomci. Neprihvatljivo svoja i čudna, crna Afrika je postala frustrirajuće i daleko, nekako nevidljivo mesto, skrajnuto naličje sitih i udobnih života.

"Užas! Užas!", ključne su reči u romanu koji je pre stotinak godina utisnuo Afriku u kolektivnu svest Zapada kao

neprozirno srce tame. Epidemija ebole je oživela ovaj stari bauk. Ali, kao i u zavođljivoj prozi Džozefa Konrada, ni novi užas nije samo afrički. Opasni virus, koji se tokom prethodnih pola veka povremeno pojavljivao i brzo nestajao u zabitima Centralne Afrike, pretvorio se u epidemiju od koje više ne strepi samo Zapadna Afrika. To se desilo zahvaljujući nepoverenju, shvatanjima i društvenim odnosima koji su uspostavljeni nametanjem zapadnih ideja u jednom neobičnom kontekstu, u bolnom sudaru evropskih vizija boljeg života i afričke realnosti.

Verovatno ništa tako dobro ne ilustruje veličinu i prirodu izazova

ne veruju

foto: AP Photo

kao činjenica da ogroman broj stanovnika i dalje ne veruje u postojanje epidemije. Prethodnih meseci, centralna poruka vlasti i međunarodnih organizacija nije bila "kako zaustaviti ebolu" – već "ebola je stvarna". Procenjuje se da je početkom avgusta u nekim od najugroženijih regiona manje od petine ljudi "verovalo u ebolu".

POLITIKA EBOLE

Jedni smatraju da je reč o prevari koju su smislili domaći političari. Vlasti su decenijama bile toliko neodgovorne i grabljive da je svaka briga za ljude postala sumnjiva. Mnogi je, skoro instiktivno,

BORBA PROTIV EBOLE: Dezinfekcija amputiranog pacijenta i ispitivanje virusa u Liberiji

foto: AP Photo

vezuju za profiterstvo i posmatraju je u kontekstu samoživosti vlastodržaca. Logika duboko ukorenjene neverice glasi: "sada obraćaju pažnju na nas i naše zdravlje, jer samo tako mogu da izmuzu još para od stranih donatora i strpaju ih u svoje duboke džepove".

U Fritaunu, prestonici države Sjera Leone, reč ebola je tokom prvih meseci epidemije, pre nego što je ubilačka bolest stigla iz dalekih provincija, postala popularan kolokvijalni izraz za "korupciju i prljavštinu u vlasti". Povrh svega, ebola se prvo pojavila na zapadu zemlje, gde stanovništvo podržava opoziciju. Mnogi su zaključili da je virus lažan i da predstavlja trik predsednika Ernesta Bai Koromea kako bi pobedio na novembarskim izborima predstavljajući se kao spasilac. Nasuprot tome, pristalice vladajućeg Svernarodnog kongresa smatraju da je virus proizveden da bi predsednik bio srušen.

Ipak, u ovoj državi je najšire prihvaćen stav da je reč o veštačkoj, pažljivo dizajniranoj bolesti koja omogućava "berbu organa" i, istovremeno, prikriva uzrok smrti žrtava. To "objašnjava" i zašto građanima nije dozvoljeno da sami sahrane svoje najbliže. Sticajem okolnosti, u nekim od regiona bolest se pojavila tokom ili ubrzo posle jednog od tri programa

vakcinacije koje su organizovali ili potpomogli Svetska zdravstvena organizacija i UNICEF. Teško je sada ubediti ljude da nije bila reč o tajnim ispitivanjima u kojima je došlo do tragične greške, ili da cilj od početka nije bio da crni ljudi ponovo posluže kao pokusni kunići.

DŽUDŽU I SUMNJA U BELOG ČOVEKA

U desetak sela su prošlog meseca napadnuti volonteri iz "Lekara bez granica", a pojavile su se i barikade na putevima. Nažalost, ružna istorija zapadnog mešanja i kolonijalne vladavine učinila je da ljudi postanu sumnjičavi prema svemu što dolazi od belog čoveka. Crni ljudi su vekovima u ovom delu Afrike bili roba, "plod" i "sirovina" za izvoz, kao danas kakao i nafta. Uostalom, Gana je nekada bila poznata kao "Obala zlata", a Benin kao "Obala robova". Nije lako skinuti naočare obojene toliko strašnim istorijskim iskustvom.

Postojanje bolesti negiraju i mnogi od onih koji su gledali komšije ili rođake kako izdišu u najgorim mukama. Oni veruju da umiru samo ljudi koji su ovestičeni. Jedno od objašnjenja je da je vešti vrač iskoristio "džudžu", crnu magiju, i "naveo zmiju da ujede celu porodicu". Ljudi u ovom delu sveta uglavnom polaze

od shvatanja da se ništa, ni loše ni dobro – od gubitka posla do pobeđe na izborima – ne dešava bez intervencije iz nevidljivog sveta vođene veštičarenjem. Epidemija side i ogromno bogatstvo u rukama malog broja političara samo su neki od brojnih “neobjašnjivih” fenomena koji su doprineli da verovanje u moć “džudžua” poraste i dobije nove oblike. Danas “modernost veštičarenja” predstavlja jedan od ključnih činilaca zbunjujuće afričke savremenosti.

U Liberiji su prvi uspesi zabeleženi tek kada su stručnjaci shvatili da se epidemija može zaustaviti samo uz puno poštovanja “lokalnih običaja i načina razmišljanja o medicinskoj zaštiti”. Uloga antropologa je bila ključna, prvenstveno kada je trebalo ubediti strane eksperte da će neki od njihovih starih, “proverenih recepata” imati kontraefekat i pojačati otpor nepoverljivog stanovništva. Mnogi su imali problema da shvate koliko je građanima Liberije važno “kako će njihovi najbliži biti tretirani posle smrti”.

Jedan od najvećih problema u borbi protiv ebole – koja se najlakše prenosi pri dodiru sa telom osobe koja je podlegla bolesti – predstavlja verovanje da preminuli članovi porodice imaju odlučujuću ulogu u održavanju preko potrebne komunikacije i harmonije sa svetom duhova. Sahrane su važne jer mrtvi mogu da odrede budućnost živih – svetovi koje nastanjuju smatraju se podjednako stvarnim i snažno povezanim. Čak ni prihvatanje islama, po pravilu, nije podrazumevalo odustajanje od “vudua” i srodnih obreda, ali je značilo usvajanje nove obaveze – da srođnik (istog pola) pre sahrane opere telo pokojnika. Procenjuje se da je čak 60 odsto obolelih u Gvineji bilo zaraženo ebolom na tradicionalnim sahranama.

I brojni hrišćanski misionari su zabeležili da obredi povezani sa smrću i sahranjivanjem, koji uglavnom uključuju dodirivanje tela, predstavljaju rituale na koje je “jevanđelje najmanje uticalo”. Uostalom, ebola se početkom maja proširila Sijerom Leone posle sahrane ugledne “tradicionalne doktorke” koja je važila za uspešnog iscelitelja “nepoznate bolesti” u susednoj Gvineji, u oblasti gde se ebola proširila još decembra prošle godine. Zaraženo je 14 žena koje su

učestvovali u posmrtnom ritualu. One su bolest prenele u geografski udaljene delove zemlje.

PERVERZNA URBANIZACIJA

Ebola se na istoku Gvineje pojavila u regionu u kome su godinama nemilosrdno sečene šume, najčešće zbog zemljoradnje. U novu, plodnu ravnicu se naselio veliki broj ljudi, uglavnom došljaka iz prenaseljenih i hronično gladnih gradova. To je značajno povećalo verovatnoću

dovedu člana porodice u državnu bolnicu obično lažu da zaraženi prethodnih dana nije bio na sahrani ili negiraju da su drugi ukućani inficirani ili već umrli od ebole.

VARLJIVI SIMPTOMI I NEISKRENI PACIJENTI

Nažalost, simptomi se u ranim stadijumima ne razlikuju od znakova malarije, teške dijareje i drugih bolesti koje su česte u kišnoj sezoni. Zato iskreni odgovori srođnika predstavljaju ključ za pravo-

ŠIRENJE ZARAZE: Nehigijenski slam u Fritaunu, Sijera Leone

foto: Reuters

da neko dođe u kontakt sa voćnim šišmišima koji prenose virus ali nemaju simptome ebole.

Dok je “obrnuta urbanizacija”, beg iz beznađa u gradovima, imala odlučujuću ulogu u pojavi ebole, perverzna logika urbanizacije u Potsaharskoj Africi obezbedila je preduslove za održavanje i širenje epidemije. U afričkim metropolama ima veoma malo stvari koje smatramo preduslovom gradskog života. Struja i tekuća voda nisu dostupni velikoj većini stanovnika. U slamovima Zapadne Afrike, oni koji jedva da imaju šta da jedu moraju da plate da bi obavili nuždu u najprljavijim toaletima koje sam ikada video.

Povrh svega, građani su se ne samo navikli da od predatorske države ne dobijaju ništa, već su počeli da veruju da je sve dozvoljeno. Koliko, posle godina marginalizacije i poniženja nakon kojih mnogi više ništa nije sveto, svedoči i činjenica koju redovno ističu nesebični domaći i strani lekari, da čak i oni koji se odluče da

vremeno identifikovanje i izolovanje obolelih. Veliki broj smrtnih slučajeva među lekarima i drugim medicinskim osobljem predstavlja direktnu posledicu neiskrenosti koja prožima svaku komunikaciju sa vlastima.

Sklonost pacijenata i njihovih rođaka da daju lažne odgovore na ključna pitanja predstavljaju i jedan od glavnih razloga zašto veliki broj lekara ne radi i zašto su mnoge zdravstvene stanice zaključane. Jedina dečja bolnica u državi Sijera Leone je zatvorena prošlog meseca pošto je prekasno ustanovljeno da je četvorogodišnji dečak koji je primljen nekoliko dana ranije imao ebolu. Otac je lagao – dete je bilo na sahrani u njegovom rodnom selu, u oblasti u kojoj je veliki broj zaraženih, što su lekari saznali od maćeha koja je došla nekoliko dana kasnije. Trideset lekara i medicinskih sestara je smešteno u karantin. Ostali su odbili da se vrate na posao.

Brojna su svedočanstva o ljudima sa

teškom posekotinom ili prelomom noge koji su, posle nekoliko dana očajničke potrage za lekarom, jedva uspeali da dođu do ginekologa ili zubara koji je bio spreman da im pogleda ranu. U uslovima kada su bolnice uglavnom zatvorene, stopa smrtnosti od upale slepog creva je postala veća nego od ebole – koju je u pet do sada zahvaćenih zemalja Zapadne Afrike preživelo skoro pola obolelih. Sve više ljudi, prepuštenih samima sebi, umire od malarije i tifusa.

napravio nekoliko izbora koji su žestoko napadani, njena nagrada za mir je postala jedna od najspornijih, posebno u samoj Liberiji. Čini se da je dodeljena više kao posledica želje da je dobije uticajna crna žena, "prva šefica države u Africi", nego što ima veze sa stvarnim zaslugama nekadašnje saradnice Čarlsa Tejlora, jednog od najokrutnijih moćnika u istoriji nesrećnog regiona.

Nacionalna komisija za istinu i porenje stavila je Sirlif na listu 50 osoba

masovni mediji su radio i "radio trotoar", izuzetno efikasna ulična mašina za širenje glasina, istina i tračeva.

Muzika je u Zapadnoj Africi odavno postala moćno oružje u borbi za društvene promene. O eboli govori serija novih pesama kao što su "Ebola je stvarnost", "Ebola u gradu" i "Vanredno stanje". Stihovi novih hitova su "Hajde da spasimo sebe i našu naciju od ebole / hajde da zaštitimo sebe i naše porodice" i "Ona nije šala / ebola može da ubije". Snimljene su i nove verzije popularnih melodija, uključujući "Slatku Liberiju", veliki i neodoljivo slatunjav hit iz osamdesetih, sa rečima nabijenim patriotizmom i optimizmom. Vodio se računa da bude gospela, koji slušaju starije generacije, i hipka, liberijskog repa, koji preferira mlađi svet u zemlji u kojoj polovina stanovnika ima manje od 18 godina.

Prva velika epidemija ebole je donela neke nove, ali i odavno zaboravljene izazove. Naglavačke je okrenut jedan od temeljnih principa zdravstvene zaštite. Po pravilu, ljudi odlaze u bolnicu da bi ostali živi – u slučaju ebole odlazak u bolnicu je značio skoro sigurnu smrt. Bolnice su, u suštini, postale mrtvačnice. To je ojačalo verovanje da je jedini način da neko preživi da ode kod "tradicionalnog doktora". Sledeći zadatak za lokalne vlasti i njihove partnere iz agencija UN je da pokušaju da ubede građane da ima ljudi koji su preživeli eboli i da odlazak u bolnicu ne predstavlja prečicu na putu u grob.

U nekim sredinama nevericu je zamenila paranoja. Mnogi veruju da se ebola može preneti preko novčanica – libanski supermarketi su skoro sasvim opusteli. Istovremeno, i dalje se beleže slučajevi da članovi porodice otmu iz bolnice ili karantina rođaka da bi ga odveli kod iscelitelja. Mnogi i dalje skrivaju obolele u svojim kućama. Tarik Jašarević, predstavnik za medije Svetske zdravstvene organizacije, rekao je dopisniku "Vašington posta" da se njegova organizacija uključila u trening doušnika koji su dobili mobilne telefone i "možda malo para" da bi prijavljivali obolele i smrtno slučajev. Nažalost, iako ima značajnog napretka, glavni izazov je ostao isti – kako ubediti ljude da ebola postoji pre nego što je dobiju.

ZORAN ĆIRJAKOVIĆ

foto: Reuters

RAZMERE I UZROCI NEMARA

Činjenica da je hrana sve skuplja i da su bolnice zatvorene ne dotiče političku klasu koja je navikla da sezonu kiša, period od juna do septembra, kada je rizik od cerebralne malarije ogroman, provodi u stanovima na američkoj istočnoj obali ili u Londonu. O razmerama nemara svedoči da je termometar kojim se "na daljinu" meri temperatura putnika na aerodromu u Monrovijsi, što je važna mera za sprečavanje širenja bolesti, danih pokaživao da svi imaju istu temperaturu tela – 32 stepena. Ebola je, ipak, donela i nešto dobro. Zadržigli policajci se boje da traže mito na brojnim checkpointima.

Širenja epidemije moguće je razumeti samo ako se uzme u obzir otuđenost lidera koji vladaju zapadnoafričkim državama i ignorisanje prirode njihove vladavine u centrima moći na Zapadu. Najilustrativniji je primer Elen Džonson Sirlif, predsednice Liberije. Iako je norveški Nobelov komitet prethodnih godina

kojima tokom narednih 30 godina treba zabraniti da obavljaju bilo kakvu javnu funkciju. Njena dva mandata obeležena su nepotizmom koji podseća na severnokorejski. Tri sina su joj na visokim državnim položajima – jedan je na čelu moćne Nacionalne bezbednosne agencije. Na većini ključnih mesta u zemlji sa predsedničkim sistemom nalik američkom – ali bez srednje klase – nalaze se prijatelji i rođaci vlastoljubive nobelovke. Svaki ministar, pored plate, ima na raspolaganju 30.000 dolara mesečno za "lične troškove".

MUZIKOM PROTIV EBOLE

Ono što se ni ne trude ili ne uspevaju da postignu korumpirane i bahate vlasti pokušavaju da nadoknade muzičari i popularne radio stanice. Televizija i štampani mediji imaju zanemarljiv uticaj. Stanovnici uglavnom nemaju struju, a, na primer, u Liberiji je pismeno samo 37 odsto žena i 63 odsto muškaraca. Jedini

Revolucija otpušta svoju decu

Otac mu je bio Lenjinov prijatelj, majka se družila sa Rozom Luksemburg. Bio je među prvih deset Nemaca koje je Staljin poslao u Istočnu Nemačku da grade socijalizam. Posle Rezolucije informbiroa prebegao je u Jugoslaviju. Sa parama i instrukcijama Udbe osnovao je Nezavisnu radničku partiju Nemačke. Verovao je u san o svetom trojstvu socijalizma, samoupravljanja i nesvrstanosti

Umro je moj najstariji prijatelj. Živeo je devedeset tri godine. U toku Drugog svetskog rata pohađao je tajnu školu Kominterne zajedno sa Titovim sinom, Žarkom Brozom. Bio je jedan od deseterice nemačkih komunista koje je Staljin krajem Drugog svetskog rata poslao u Nemačku da izgrade socijalizam. Onda se izjasnio protiv Rezolucije informbiroa i prebegao u Jugoslaviju. Njegova autobiografska knjiga "Revolucija otpušta svoju decu", u kojoj se obračunava sa staljinizmom, postala je bestseller. Voleo bih ne samo da ga se setimo, nego da o njemu nešto saznaju i oni, koji još nikad nisu čuli za Volkanga Leonharda.

Kad sam mu telefonom čestitao osamdeseti rođendan rekao mi je: "Videćeš, osamdeseti rođendan je strahovita cenzura!" Pre devet godina mi je pisao: "Ti imaš tek 76 godina i zbog toga si pun planova, a ja imam 83. Na prvi pogled to je razlika od samo sedam godina, ali to je tako samo na prvi pogled, cifre su nešto najnetačnije što postoji na ovom haotičnom svetu. Po mom iskustvu je razlika između 76 i 83 otprilike 140 godina. Zbog toga, evo ti dobar savet: realizuj što više planove za sledeće dve godine, jer posle stvari postaju ozbiljne. Koferi, koji su ranije bili teški dvadeset kilograma, i začudo su na vagama na železničkim stanicama to još uvek, kao što valjda već i ti znaš u stvarnosti su teški između 80 i 110 kilograma. Stepenište u mojoj kući stvara potpuno pogrešan utisak da ima trideset stepenika, dok svako, ko se u mom dobu penje uz njih, zna da ih ima preko 200..."

Nisam ga poslušao, još uvek pišem, a sada o njemu.

Više od pola stoleća Leonhard je bio

jedan od najpoznatijih i najcenjenijih analitičara svih događaja u Sovjetskom Savezu, a posle njegovog raspada i Rusije.

Na prestižnom Univerzitetu Jejl više od dve decenije predavao je istoriju SSSR i istoriju svetskog komunističkog pokreta. Njegovi studenti bili su i bivši predsednik SAD Bil Klinton i njegova supruga Hilari, kao i predsednik Džordž Buš junior i njegov otac. Polazim od pretpostavke da su prva ozbiljna saznanja o Rusiji, svom glavnom protivniku na svetskoj sceni, stekli zahvaljujući njemu.

DETE KOMUNISTA

Poreklo mog Volođe je složeno kao i predmet koji je izučavao. Nije se zvao Volkgang, nego Vladimir, Volođa. Namac, a Volođa? To što je prvo dobio rusko kršteno ime, a posle ga promenio, u duhu je priče o njegovom neobičnom životu. Za njegovog oca zvanično važi nemački komunistički književnik Rudolf Leonhard. Između dva svetska rata taj davno zaboravljeni pesnik smatrao se toliko značajnim da ga je prevodio Miroslav Krleža. U zagrebačkoj Enciklopediji leksikografskog zavoda, (izdanje iz 1959. godine) valjda se zbog toga nalazi beleška o Rudolfu Leonhardu, a nema ništa o Bertoltu Brehtu. Kad sam začuđen pitao kako je to moguće, odgovor je glasio: "Drug Krleža ne voli Brehta."

Rudolf je dečaka Vladimira, koji je rođen aprila 1921. u Beču, priznao za svoga sina, iako prilično davno nije bio u vezi sa svojom tada već bivšom suprugom Suzanom. Volođin pravi otac bio je Mječislav Bronski, Lenjinov bliski prijatelj, u to vreme prvi sovjetski ambasador u Austriji. Bronski je zajedno sa Lenjinom u zabarikadiranom vozu usred Prvog svetskog

rata iz Švajcarske preko Nemačke stigao u Rusiju da započne oktobarsku revoluciju. Da li tako nešto može genetski da se prenese?

Majka, Suzana, bila je mnogo važnija u Volođinom životu od "očeva". Rodila se 1885. godine, njen otac je rano umro, odrasla je kod bogatog dede, bankara. Studirala je matematiku i filozofiju, sa dvadeset godina upisala se u komunistički savez "Spartakus", bila prijateljica Roze Luksemburg, posle udaje brzo je ostavila prvog muža i prešla u Beč, gde je postala šef odeljenja za štampu sovjetske ambasade. Pošto su u Nemačkoj nacisti došli na vlast, Suzana je sa sinom 1933. prebegla prvo u Švedsku, pa u Sovjetski Savez, gde je 1936. godine uhapšena u okviru jedne od čistki i dvanaest sledećih godina provela u logoru blizu Vorkute na severu Sibira.

Mali Volođa je svog nominalnog oca prvi i jedini put video kao odrastao čovek, a prave roditelje retko, uglavnom je odrastao ili kod "prijateljskih porodica" ili živeo po dečjim domovima. U Moskvi je prvo pohađao gimnaziju za decu nemačkih i austrijskih antifašista, zatim rusku gimnaziju, pa se upisao na univerzitet u Moskvi gde je studirao engleski jezik. Na početku Drugog svetskog rata svi su Nemci oterani daleko na istok, on je dospao u Kazahstan, gde je u Karagandi prvo nastavio studije, ali je ubrzo postao partijski funkcioner i već leta 1942. prebačen u tajnu visoku školu Kominterne u Kušnarenku u Baškortistanu, gde su najpoverljiviji kadrovi stranih zemalja obrazovani za ilegalni rad. Tu školu su pohađali i Titov sin, Žarko Broz, i Maja, kćerka legendarne španske revolucionarke Dolores Ibaruri, zvane La Pasionaria.

**JUGOSLOVENSKI ČOVEK:
Wolfgang Voloda Leonhard**

instituciju nazivali na istoku, mi obično govorimo o Informbirou – pogodila je i Leonharda i još neke iskrene, pre svega mlađe marksiste u sovjetskoj zoni Nemačke, baš kao poslovični grom iz vedra neba. Sve do tog časa Jugoslavija im je predstavljena kao zemlja najbliža idealima sssr, Tito kao "najodaniji učenik Lenjina i Staljina". Wolfgang Leonhard je zabeležio, ali još se nije usudio da bilo kome saopšti:

"Teza o posebnom putu u socijalizam zasnovana je na učenju Marksa, Engelsa i Lenjina. Jugosloveni su u pravu, pošto su krenuli putem koji odgovara njihovim uslovima. Svi oni koji osuđuju jugoslovenske komuniste napustili su marksizam-lenjinizam. Teza o ravnopravnosti komunističkih partija unutar komunističkog radničkog pokreta saglasna je učenju Marksa, Engelsa i Lenjina. Oni, koji su tu tezu zamenili vodećom ulogom sssr, ne stoje na temeljima marksizma..."

Jugoslovenska ambasada je brže od neposrednih drugova i partijskih šefova Leonharda shvatila da se Leonhard lomi. Snabdevala ga je materijalom, pre svega biltenima agencije Tanjug, odgovorom jugoslovenskog ck na napade Informbiroa, materijalom sa V Kongresa KPI. Ništa od toga nije objavljeno u štampi istočnih zemalja, čak ni viši partijski funkcioneri nisu bili upoznati preko svojih internih biltena. Jugosloveni su svoje stavove slali Leonhardu preko Švajcarske sa uvek drugih adresa. On ih je primao i rasturao konspirativno kako je naučio u školi Kominterne.

Na proslavu jugoslovenskog nacionalnog praznika 29. novembra 1948. godine otišao je krišom. Tamo je razgovarao samo na ruskom i engleskom jeziku, pretvarao se da nije Nemač, nadao se da niko iz istočnog dela Berlina neće doći i bio je u pravu. Tada se dogovorio da prebегne u Jugoslaviju kada mu zagusti. Važno je da naglasim, činio je to iz ubeđenja. Govorio je tečno ne samo nemački i ruski, nego i engleski i švedski i nalazio se na

Leonhard u svojoj autobiografskoj knjizi "Revolucija otpušta svoju decu" pominje da su Žarko i Maja bili u toj školi, pominje i da su alkohol i seks bili najstrože zabranjeni, ali ne i da je Žarko tamo jedini mogao sebi da dozvoli da bude nedisciplinovan, pa je školu prevremeno napustio. Ispričao mi je da su Žarko Broz i prelepa Maja Ibaruri svima uprkos javno vodili ljubav. Za Broza i Ibaruriju su znali ko su, iako su svi studenti morali da nose pseudonime, pa su čak i oni, koji su se odavno poznavali, jedan drugog oslovljavali kao da su ilegalci. Vladimir Leonhard postao je privremeno Wolfgang Linden.

OD STALJINA DO TITA

Meseca jula 1943. godine Leonhard je vraćen u Moskvu i počeo na radiju da piše i čita vesti na nemačkom jeziku. Za Nemačku je odleteo u istom avionu sa Valterom Ulbrihtom, koji je bio predviđen da postane prvi čovek sovjetske okupacione zone, a posle Nemačke

Demokratske Republike. Desetoricu prvih u toj prethodnici posle su nazivali "Grupom Ulbriht". Leonhard je bio najmlađi među pozvanim da na ruševinama istočnog dela Nemačke izgrade novu socijalističku državu. Tada je imao samo dvadeset tri godine.

Jugoslaviju je prvi put posetio 1947. godine. Činilo mu se da se u toj zemlji živi mnogo slobodnije, nego u sssr. U trenutku sukoba između Tita i Staljina, Leonhard je najmlađi profesor na Visokoj partijskoj školi u Berlinu, koju su nazivali i "kovačnicom kadrova". U istočnom delu Nemačke malo je bilo temeljno školovanih i indoktriniranih komunista kao što je bio on. Jedan od njih bio je Markus Volf, zvani Miša, koji je sa Volodom išao u moskovsku gimnaziju, a posle i u tajnu školu Kominterne. To je onaj Miša Volf koji će stajati na čelu istočnonemačke obaveštajne službe, pa će ga smatrati "najuspešnijim špijunom" xx veka.

Rezolucija Kominforma – kako su tu

mestima gde su mu bile pristupačne literatura i štampa iz celog sveta.

OBRUČ SE STEŽE

Počeo je da se kaje zbog grešne lakoće kojom je svojevremeno prihvatio hapšenje svoje majke u Moskvi iako je znao da je nevin. Tada mu se činilo kao da je to nekakav udarac sudbine, kao da se teško razbolela. Shvatio je koliko je užasno bilo međusobno prisluškivanje i denunciranje u "prvoj zemlji socijalizma", koje mu se tamo učinilo logičnim, pa čak i nužnim u ime revolucije.

Njegova ljubavnica sa moskovskog univerziteta mu je jednog dana prišla, povelala ga u stranu, u park, zaklela ga da nikom neće reći što će mu sada saopštiti, ispričala mu da je zavrbovana da piše izveštaje tajnoj službi i zamolila ga da joj nikad ne kaže ništa što bi bilo "nezgod-

granice, ali kasnili su preko četiri sata i njegova veza se nije pojavila.

Čekao je dosta dugo. Shvatio je da će delovati sumnjivo. Na železničkoj stanici u Pragu su milicioneri kontrolisali lične legitimacije i pasoše. Brzo je otišao u toalet. Znao je da tu neće dugo moći da ostane. Pregledao svoje džepove i torbu, pocepao i bacio neke diskriminirajuće papire. Malo kasnije milicioneri su lupali na vratima klozeta. "Odmahl!" vikao je na ruskom. Otvorio je vrata, glumio pijanca i izdrao na njih: "Bilo mi je muka, valjda sam previše popio..." Mladi plavokosi čovek u veoma dobrom kaputu i odelu je te 1949. godine na čehoslovačke čuvare reda delovao kao Rus koga ne treba detaljnije ispitivati.

Imao je adresu na koju je trebalo da se javi ako ga veza promaši. Našao je kuću i stan, ali kucao je uzalud. Nije se usudio

PARTIJA "NITI-NITI"

Tako se Wolfgang Leonhard krajem marta 1949. godine našao u Beogradu. Dobio je zadatak da napiše izveštaj kako su, pre svega krugovi u opoziciji protiv rukovodstva vodeće partije u Istočnoj Nemačkoj, doživeli sukob između Tita i Staljina. Posle toga je radio u Radio Jugoslaviji.

Tada smo se upoznali. Ne sećam se više ko je Volođu uputio na mene kao na mladog čoveka koji je dobro znao nemački. Kad danas kombinujem, ko bi drugi, ako ne Udba?

Oni, koji su preuzeli da upravljaju njegovim životom, shvatili su ubrzo da je pogodan za više ciljeve. Poslali su ga u Zapadnu Nemačku sa povelikom svotom novca, da bi osnovao jednu "levu partiju", "leviju" od socijaldemokracije, ali da bude "na našoj strani". Zvala se *Unabhängige Arbeiterpartei Deu-*

■ "Sačuvao sam geografsko i političko odstojanje da se Beograd ne bi ispostavio kao suviše udaljen od mog negdašnjeg sna o svetom trojstvu – socijalizmu, samoupravljanju i nesvrstanosti..."

no", jer ne može da garantuje da ga ne bi izdala. Naravno da su joj zapretili da nikom ništa ne sme da kaže o svom novom zadatku. Leonhard o tome piše: "Nikad u životu nisam doživeo takvu izjavu iskrene ljubavi..."

Jednog dana je u istočnom Berlinu našao provokatoru, a možda i naivnom drugu, koji je u menzi partijske škole javno rekao da se "drug Leonhard" slaže sa Jugoslovenima. Sutradan je pozvan kod rektora da se izjasni. Volođa je tvrdio da nije rekao da se slaže sa Jugoslavijom, nego samo da u jednoj ustanovi, kao što je ova škola, treba proučavati sva relevantna dokumenta, pa i izjave i stavove Beograda. Na njegovu sreću nisu ga odmah uhapsili, nego saopštili da će zbog njegovog mesta u partijskoj hijerarhiji o "njegovom slučaju" odluku doneti Politbiro.

JUGOSLOVENSKA VEZA

Sa javne govornice je majci, svojoj devojci, Ilzi, i svojoj vezi u jugoslovenskoj ambasadi dao unapred dogovorene lozinke. Predstavnik naše ambasade ga je odveo do granice sa Čehoslovačkom, a odatle ga je čovek, koji se inače bavio krijumčarenjem za novac, prebacio preko

da dugo zvoni i lupa, vratio se na ulicu i počeo da razmišlja šta je u školi Kominterne naučio za takav slučaj? Šta treba da radi ilegalac, koji se usred noći bez isprava, a sa malo novaca, nađe u nepoznatom gradu u zemlji čiji jezik ne zna? Nije smeo da ostane u predgrađu, gde više niko nije bilo na ulici, nego da ode negde, gde ima više ljudi. Vratio se na železničku stanicu. Stao je pred ulaz. Čoveka do sebe nemo je ponudio cigaretom, a on je nešto rekao na češkom.

"Nažalost, ne znam češki, možemo da razgovaramo na nemačkom, ruskom ili engleskom..."

Nepoznati je pitao odakle je.

"Iz Berlina..." Prosto nije imao snage da izmisli neku priču.

"A kuda ćete?"

Leonhard je odlučio da rizikuje.

"Za Beograd. A noćas nemam gde da spavam..."

"Onda podite sa mnom!"

Prespavao je kod nepoznatog čoveka koji je "navijao" za Jugoslaviju. Sutradan je ponovo otišao na datu adresu i zatekao svoju vezu. Preuzela ga je jugoslovenska ambasada i uspela da ga ubaci u avion JAT-a za Beograd.

tschlands, skraćeno *UAPD*, (Nezavisna radnička partija Nemačke). Danas je pominju kao "antistaljinističku, vanblokovsku, titoističku stranku", ali uglavnom je zaboravljena. Izdavala je i nedeljni list. Iako to nije bila njena kamera, okupljala je uglavnom bivše trockiste. Postojala je samo od 1950. do 1952. godine, pa se tiho ugasila. Valjda je i dotok novca iz Jugoslavije presahnuo.

Karakteristično je da Volođa nikad nigde nije izrekao ili napisao nijednu reč koja bi mogla da naškodi Jugoslaviji, ni u jednoj od svojih brojnih knjiga nije "izdao" ništa o toj akciji. Sećam se da sam ja tu stranku nazivao "Partija niti-niti", jer je u njenom programu stajalo, a gotovo svaki drugi članak njenog partijskog lista tvrdio, da su oni "niti za kapitalizam, niti za staljinizam..."

Sredinom 2007. godine pitao sam Volkanga Leonharda da li je i koliko novaca poneo iz Jugoslavije i u koju svrhu, kakav je to zapravo bio politički projekat i zašto o tome nikada ništa nije objavio? U odgovoru mi se samo žalio na starost, da mu je arhiva nepregledna i u neredu, ali da će njegova sekretarica pokušati nešto da pronađe i da mi pošalje. Poslao mi

je neke svoje intervjuje na razne teme, ali ni reći o tome.

Ja sam 1953. godine posetio Volođu u tada još potpuno razrušenom Kelnu. Stanovao sam kod njega, ali upozorio me je da svaki put, kad se iz centra vraćam kući, pazim da li me neko prati. Još se bojao da bi istočni agenti mogli da ga kidnapuju i ubiju.

Zahvaljujući njemu počeo sam da primam materijale trockističke "Četvrte internacionale", koji su mi bili dosadni, i književno-politički časopis "Der Monat" ("Mesec"), koji je bio veoma interesantan. U njemu sam prvi put pročitao Orvelov roman 1984, tekstove Ignacija Silonea, Artura Kestlera i jedan tekst meni tada još nepoznatog Mila Dora, koji je veoma pozitivno pisao o Koči Popoviću kao tadašnjem jugoslovenskom ministru inostranih poslova.

Volfgang Leonhard je 1955. godine objavio svoju autobiografsku knjigu sa naslovom "Revolucija otpušta svoju decu", koja je za nekoliko godina samo u Nemačkoj imala tiraž od više stotina hiljada primera i prevedena na gotovo sve evropske jezike. Proslavio se. Još ga i danas smatraju jednim od najboljih poznavalaca staljinizma i razvoja SSSR i Rusije posle Staljinove smrti, takozvane perestrojke i raspada Sovjetskog Saveza, komunizma, levog radničkog pokreta.

Mislim da je počeo da se razočarava u titoizam kad je zabranjena "Korčulanska letnja škola", kad je obustavljeno izlaženje filozofskog časopisa "Praksis" i kad je osmorici profesora u Beogradu oduzeto pravo na rad na Beogradskom univerzitetu. Kad sam ga pitao da li je tako, napisao mi je da je za njega "Beograd neraskidivo vezan sa jednim snom" i da je zbog toga možda bolje da "sačuva geografsko i političko odstojanje", jer bi taj grad i sve što je on značio mogao da se pokaže "isuviše udaljenim od mog negdašnjeg sna o svetom trojstvu – socijalizmu, samoupravljanju i nesvrstanosti..."

SSSR POD LUPOM

Divio sam mu se kako je uspevao da prati događaje u Sovjetskom Savezu, a da decenijama nije smeo ni da se približi njegovim granicama. Mnogo sam naučio kad mi je objašnjavao kako je blagovremeno donosio neke zaključke samo

na osnovu indicija. Navodim primere.

U članku u partijskom organu "Pravda" od 10. juna 1953, kao "istaknute vođe Sovjetskog Saveza" pominju se Maljenkov, Molotov i Berija. Nedelju dana kasnije, 18. juna, list "Pravda Ukrajini" objavljuje članak vrhovnog državnog tužioca SSSR Safonova, u kome se oštro kritikuje "protivzakonitost i proizvoljnost" nekih saradnika "državnog aparata" koje valja "demaskirati". Štampa 25. juna donosi izveštaj o premijeri opere "Dekabristi" u Boljšoj teatru u Moskvi i navodi da su joj prisustvovali "Maljenkov, Molotov, Vorosilov, Hruščov i Bulganjin". Beriju ne pominju. Na osnovu toga Leonhard je zaključio i objavio da je Berija smenjen posle 10, ali pre 25. juna. Tek 9. avgusta će javno biti objavljeno da je Berija razrešen svih svojih dužnosti i uhapšen, kasnije i da je pogubljen. Leonhard je naročito pažljivo prateći samo dostupne javne izveštaje u novinama, pad dotle svemoćnog šefa sovjetske tajne službe predskazao šest nedelja unapred.

Drugi primer: Na xx kongresu Partije u SSSR, koji je održan od 21. decembra 1955. do 3. februara 1956, prvi put je Staljin ne samo javno kritikovan, nego ga je Hruščov u svom tajnom govoru optužio za brojne zločine. Leonhard je to utvrdio unapred na osnovu sledećeg zapažanja: Svoj šezdeseti rođendan slavili su Bulganjin 10. juna, a Mikojan 24. novembra 1955. godine. Tim povodom u štampi su nazivani "vernim učenicima Lenjina i saborcima Staljina". Na rođendan pokojnog Staljina, 21. decembra, on je još slavljen kao "najveći vođa". Posle toga se njegovo ime više nije pojavljivalo u štampi. Kad je Vorosilov slavio svoj sedamdeseti rođendan 3. februara 1956. godine, nazvan je u novinama "verni učenik velikog Lenjina", a Staljin nije pominjan. Na osnovu toga je Leonhard znao da je xx kongres raskinuo sa Staljinom mnogo pre nego što je to objavljeno.

Ta dva primera dokazuju da je za procenjivanje situacije i razvoja u zemlji, koja je inače nepristupačna, analitika važnija i obično uspešnija od često nesigurnih izveštaja obaveštajaca, koji mogu biti i dvostruki agenti, provokatori, ili prosto naivno nasedaju na glasilne, što bi se danas reklo, spinovanje.

IVAN IVANJIC

Cvajta

Ima već skoro dvije godine kako nemam televizor. Nije to nikakav *statement*, demonstrativna kritika lošeg programa niti bilo šta slično, već jednostavno sticaj okolnosti. Ne mislim da nemanje televizora označava neki elitizam. Prije nekoliko decenija, kad je Suzan Zontag voljela da izjavi kako nema televizor, Kamil Palja je u jednoj polemici primijetila da onaj ko nema televizor otvoreno priznaje da ne želi da zna u kakvom svijetu živi. To danas više ne vrijedi. Eventualno, ali samo eventualno, moglo bi da se primijeni na nekoga ko bi rekao da nema internet-konekciju.

Nemam televizor, kažem, i ne nedostaje mi, osim ponekad, kad se zateknem kod kuće u ponedjeljak, u osam i petnaest uveče. Tad bih volio da imam televizor. Tad mi se gleda Cvajta.

Možda ima ljubitelja fudbala koji ne znajući njemački ne znaju ni šta znači *Das ist Walter*, ali nema, mislim, nijednog ljubitelja fudbala koji ne znajući njemački ne zna da Cvajta označava Drugu njemačku fudbalsku ligu, Bundesligu 2. U njoj igra osamnaest klubova, što će reći da u svakom kolu bude devet mečeva. Osam utakmica odigra se od petka do nedjelje, a posljednja u svakom kolu ponedjeljkom u 20:15.

Nedavno sam na radiju čuo kako je mečeve prvog kola ovogodišnje Cvajte na stadionima gledalo ukupno 228.928 navijača, što je u prosjeku 25.436 po meču. Čini mi se da je spiker kazao da je prosjek Cvajte po meču veći od prosjeka Prve lige Srbije po kolu.

Ako kažeš da voliš da gledaš utakmice engleske Premijerlige, španske Primere ili prve Bundeslige, da uživaš u mečevima Liverpula, Sevilje, Borusije Dortmund (ili Menhengladbach, svejedno), Rome ili Olimpik Marseja, to ne mora da znači da voliš fudbal. Živimo u vremenu u kojem je, kao valjda nikad ranije, i praćenje fudbala postalo pomodarski hobi. Igrači se muvaju sa pjevačicama, glumicama i manekenkama, tabloidi o njima pišu u rubrici "selebritis". I štreberi i sponzoruje uglavnom znaju i šta je "zaustavno vrijeme" i šta je "pasivni ofsajd". O gledanju Lige šampiona, odnosno evropskih i svjetskih prvenstava, u tom kontekstu neću ni da govorim. Tu je teško razlikovati fudbalske fanatike od pacera; i jedni i drugi sve to obavezno prate. Prave fanove sada detektuješ po nekim "tikovima". Oni, recimo, po pravilu prate Cvajtu.

Posljednji meč svakog redovnog kola Cvajte, onaj koji se igra ponedjeljkom u 20:15, nije samo oproštaj od tog konkretnog takmičenja, nego i od evropskog fudbalskog vikenda. Od petka uveče (prva Bundesliga) preko subote popodne (i prva Bundesliga i engleska Premijerliga) i subote uveče (Primera) do nedjelje popodne (Kalčo) do nedjelje uveče (Francuzi i Primera), odgledalo se već nekoliko utakmica. Neko tu uvijek za nekog strastveno navija, neko se na nešto kladio, ulog je uvijek veći od igre. Kad dođe vrijeme za posljednji meč Cvajte, strasti se smire i napokon preostaje samo fudbal.

A u Cvajti se po pravilu igra dobar fudbal. Dobri su klubovi stalni cvajtaši što pokatkad dođu i do prve Bundeslige: Bochum, Kotbus, Kajzerslautern, Paderborn, Karlsruhe, Minhen 1860, St. Pauli, Dinamo iz Drezdena, Fortuna iz Dizeldorfa...

Dobri se mečevi igraju ponedjeljkom u 20:15, dobri i neizvjesni. Gotovo uvijek u barem jednom timu igra i poneki igrač čije prezime završava sa "ić". Nekad se i po njemu podešava navijanje, ako pak u džepu nema tiketa na kojem se svi prethodni mečevi već pogođeni i sada se čeka samo ovaj. Tada se navija *pragmatično*.

Nedavno sam s dvojicom znanaca rođenih krajem osamdesetih raspravljao u kafani o mogućnostima renesanse ovdašnjeg klupskog fudbala. Lako smo se složili da je potrebna regionalna liga, slična onoj košarkaškoj, ali me je iznenadila njihova uvjerenost da Prva regionalna (vu) liga nema smisla, ako ne bude i Druge. Nije to projekat koji se tiče samo Beograda, Zagreba, Sarajeva, Maribora, Niša, Rijeke, Tuzle, Novog Sada, Osijeka, Skoplja, Ljubljane, Podgorice, Splita itd.; treba misliti i na Kikindu, Bor, Trebinje (Leotar), Bitolj (Pelister), Banja Luku (Borac), Čačak (opet Borac), Zrenjanin (Proleter), Bugojno (Iskra), Šabac (Mačva) i druge gradove iz kojih su dolazili stabilni drugoligaši. Ovi moji znanci ne pamte SFRJ, ali znaju da sistema nema bez reda i na nivoima ispod najvišeg, u fudbalskom smislu – bez (lokalne) cvajte.

Njemačka je (opet) prvak svijeta u fudbalu i svi pričaju o Bajernu, o Borusiji iz Dortmunda, o famoznom Linekerovom *dictumu* o 90 minuta, 22 igrača i nužnom pobjedniku. Nije u tome, međutim, tajna njemačkog uspjeha. Nije kafa dobra zbog kajmaka, niti je pivo dobro zbog pjene. Tajna je negdje dolje, negdje ispod. Kad je o fudbalu riječ, tajna je u – Cvajti. ¶

MUHAREM BAZDULJ

DIGITAL2014

Regionalna konferencija o trendovima
u telekomunikacijama i medijima
9. septembar - Hyatt Regency Hotel, Beograd

COLOR
PRESS
GROUP

Pokrovitelji:

Program konferencije

09:00 h – 09:30 h - Registracija i Welcome Coffee

09:30 h – 10:15 h

Global report – Trendovi u telekomunikacijama, medijima i digitalu

Dejan Ljuština, PricewaterhouseCoopers

10:15 h – 11:30 h

Panel br. 1: Bright Or Cloudy Sky: Telekomunikacione kompanije u regionu 2014.

Učesnici:

Ove Fredheim – CEO Telenor Srbija,

Dejan Turk – CEO Vip mobile Srbija,

Predrag Ćulibrk – CEO Telekom Srbije,

Ivica Mudrinić – Senior Vice President Deutsche Telekom Europe,

Adrian Ježina – Mtel Bugarska, Sofija

Moderator:

Dejan Ljuština, PricewaterhouseCoopers

11:30 h – 12:00 h - Coffee break

12:00 h – 12:25 h

Case Study 1: Integrisanim oditom do većih oglasnih potencijala u Srbiji i svetu

Ljubiša Lukić, ABC Srbija

12:25 h – 13:40 h

Panel br. 2: Gde se krije građanin Kejn: Medijski skener regiona 2014.

Keynote speaker no 1: Goran Karadžić, potpredsednik RRA

Keynote speaker no 2: Dr Tatjana Ćitić, odgovorni urednik

Digitalnog programa RTS

Učesnici:

Željko Mitrović, Pink International, Beograd,

Dražen Mavrić, Nova TV, Zagreb,

Goran Milić, Al Jazeera Balkans, Sarajevo,

Tijana Bajović, Ringier Axel Springer, Beograd,

Dragan Nenadović, Prva TV, Beograd

Moderator: Jovana Gligorić, "Vreme"

13:40 h – 14:40 h - Lunch break

14:40 h – 15:05 h

Case Study 2: Kako je stvarnost nadmašila parodiju: Nenad Milosavljević, Njuz.net

15:05 h – 15:30 h

Case Study 3: Trendovi iz Kana: Digital u oglašavanju, Lea Stanković

15:30 h – 16:45 h

Panel br. 3: Money Talks: Šta očekujemo od oglašavanja u 2015. godini

Keynote Speaker: Iva Đurković, OMD Media

Učesnici:

Marija Matić, Direct Media

Milica Stefanović, Coca Cola

Branka Maletić, Media S

Marin Šimurina, Grey

Bojan Rendulić, Initiative FB

Ejub Kućuk, Mita Group, Sarajevo

Moderator: Marina Kosanović, Beograd

16:45 h - 17:05 h - Coffee Break

17:05 h – 18:20 h

Panel br. 4: Vidimo se na selfiju: Kako koristimo „pametnu“ tehnologiju, društvene mreže i nove medije

Keynote speaker no 1:

Istok Pavlović, Beograd

Učesnici:

Aleksandar Šapić, Beograd,

Zoran Torbica, Beograd,

Dragan Močević, Prime, Communications, Banjaluka,

Tatjana Vojtehovski, Beograd,

Nataša Đukanović, Podgorica

Moderator: Dragana Đermanović, Novi Sad

18:20 h

Zatvaranje konferencije

18:20 h - 19:25 h

After Work Cocktail Party

Medijska pokrivenost: 64 magazina i 12 internet portala Color Press Grupe u celom regionu, dnevne novine, internet portali, nezavisni blogeri i TV stanice

Prijave učesća: milos.turinski@color.rs

Akreditacije za medije: divna.andjelic@color.rs

Prijave smeštaja: katarina.drobac@color.rs

DANI SPORTA ZA DECU

15, 16. i 17. septembra

PONEDELJAK, 15. SEPTEMBAR

- 10 h - Razgibavanje
- 11 h - Školica sporta
- 12 h - Motoristički poligon
- 13 h - Sportska gimnastika
- 15 h - Vežbe sa padobranom
- 16 h - Baratanje rekvizitima
- 17 h - Trka štafeta
- 18 h - Trka u džakovima
- 18:30 h - Takmičenje spretnosti i druženje sa poznatima

UTORAK, 16. SEPTEMBAR

- 10 -14 h - Sportska i korektivna gimnastika
- 14 h - Školica sporta
- 16 h - Bebci u akciji
- 17 h - Korektivna gimnastika (parterni poligon, bodljikave staze i grede)
- 19 h - Korektivne vežbe za velike i male (za decu, mame i tate, bake i deke)

SREDA, 17. SEPTEMBAR

- 10 -14 h - Sportska i korektivna gimnastika
- 14 h - Školica sporta
- 16 h - Bebci u akciji
- 18 h - Veliko sportsko takmičenje

Copyright © NP Vreme, Beograd

Upotreba materijala iz ovog fajla u bilo koje svrhe osim za
ličnu arhivu dozvoljena je samo uz pisano odobrenje NP Vreme

PDF IZDANJE RAZVILI: Saša Marković i Ivan Hrašovec

OBRADA: Marjana Hrašovec